

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Opvscvlvm Decimvmnonvm. De vitandis Iudicijs temerarijs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78821)

N I C O L A I L A N C I C I I

E S O C I E T A T E I E S V O P V S C V L V M S P I R I T V A L E D E C I M V M N O N V M

De vitandis iudiciis temerariis.

I N D E X C A P I T V M

H V I V S O P V S C V L I

P R O O E M I V M.

Prima causa vitandorum iudiciorum temerariorum est, ne seuerè ob illa iudicetur à Deo & ab hominibus. CAP. I.
Secunda causa, exempla Dei & Christi, in Humanitate qui in corrigendis excessibus humanis, cauerint, nequid pateretur detrimenti, humana existimatio. CAP. II.
Tertia causa est, status rerum humanarum talis, in quo nulla est res, nulla actio, que à maligna mente & lingua condemnari non possit. CAP. III.
Quarta causa, maligna mentes & lingua, etiam Dei facta & dicta carperent & condemnarent similia in aliquo, factū & dictū hominum, si non scirent facta & dicta esse à Deo. CAP. IV. & V.
Quinta causa est multiplex malitia in temerariis iudiciis delitescens. CAP. VI.
Sexta causa permissio Dei, occultantis magna sua dona in seruis suis, velata ali- quibus defectibus. CAP. VII.
Septima causa, quia plura in nobis mala vi- demus quàm in aliis, ideo potius nos, non alios iudicare debemus. CAP. VIII.
Octaua causa quia ad Deum & eius Vi-

carios tantum spectat alios iudicare id- que non temerè. CAP. IX.
Nona causa quia fugientes iudicia temera- ria, Deo placent. CAP. X.
Decima causa, quia in Christū redundat iniuria quam patiuntur temerè ab ho- minibus iudicati. CAP. XI.
Vndecima causa, quia Deus ostendit mira- culis ne alios temerè iudicemus. C. XII.
Duodecima causa, quia saepe bona sunt, & ob bonum ac necessarium finem facta, que à quibusdam improbantur temerè. CAP. XIII.
Quando licet vel non licet iudicare proxi- mum, traduntur regule. CAP. XIV.
Certa Media adhibenda, ne in usu harum regularum peccetur. CAP. XV.
Quid alij Patres fecerint & dixerint con- tra iudicia condemnatiua aliorum. CAP. XVI.
Viri spirituales & bona fama non condē- nandi ob humanos affectus tanquam imperfecti, quia hi fuerūt in viris san- ctissimis sine praiudicio eorum sancti- tatis. CAP. XVII.

P R O O E M I V M.

T communi morbo, valde dif-
fuso, aliqua remedia adferam,
agam de causis vitandorum iu-
dicatorum temerariorum, & de
Regulis quæ tenendæ sunt, ne
in iudicando alios, erremus, & de remediis ad
vitandum hoc vitium. Valde enim nunc viget
in multis, aded, vt quod olim dicebat S. Chry-
sostomus lib. 1. de compunct. cordis: Ab hoc vitio
neque seculi homines, neque Monachorum vllum faci-
le inuenies liberum, ed quod, vt ait S. Nazianze-
nus or. 26. homines sint promptissimi censors alieno-
rum operum, tardi iudices suorum. Aliena enim vitia
in oculis habemus, inquit Seneca l. 2. de ira c. 28. à
tergo nostra sunt. Homines etiam vt ait Themis-
tius or. 17. Ex rebus inter se maximè contrariis, ca-
lumniandi occasionem arripiunt. Silet Philosophus!
Maledictis insultant, tanquam præ imperitiâ dicendi,
sibi grauitatem affingat. Ad dicendum se componit!
Reprehendunt velut ex Philosophia castris in Rhetori-
ces transeuntem. Si quid admonet, nugari: si laudet,
assentari: si quid culpet, atrâ bile laborare dicunt: si
in regiam veniat, præter institutum facere: si domi se
contineat, superuacuum terra pondus iacere: si Remp-
ta esset, ambitiosum: si ab illa recedat, nullius vfus iudè
esse contendunt. Quid cum hominibus aded morosis à-
gamus, qui quo nos collocent loco, non habent? Id de
nostris quoque temporibus dici potest: ita hoc
vitium est longè lateque diffusum, estque tale
quod non tantum iudicanti nocet, sed etiam
aliis. Nam illius malo impulsu carpuntur Super-
iores, PP. Spirituales, Concionatores, Profes-
sores, Magistri, Discipuli, Oeconomus, Operarij,
Domestici, externi. Est enim vnum ex radici-
bus magnæ libertatis in loquendo de aliorum
defectibus, quam omnes inculamus, & tamen
ferè omnes habemus, ideo de hoc malo om-
nes imperente, omnibus nocente, loquendum
est, vt causa omnium agatur, & vt omnes ab
hoc vitio abhorreant, cui etiâ viri sancti quan-
doque sunt obnoxij.

2. S. Catharina etia sancta, testatur se hoc vitio
laborasse antequam à Domino edocta fuisset,
ne quenuquam iudicaret. Ideo c. 108. dial. Deum
Patrem in raptu alloquens, dixit: Tradidisti mihi
medicinam optabilem contra quandam occultam a-
gritudinem, quam etiam ignorabam, nec illam agnosce-
bam, instruendo me, quod nullatenus ego iudicare
presumam aliquam rationalem creaturam, & præci-
pue seruos tuos, de quibus aliquando velut excecata &
agrotans, hac eram infirmitate corrupta: quia sub co-
loratâ specie tui honoris atque salutis animarum, ego
temerè iudicabam. Non mirum, tum quia multa
contingit videre in aliis non perfecte facta vel
dicta, tum ob inclinationem quandam naturæ
corruptæ ad iudicandum temerè. Difficile nam-

que est, inquit Socrates, apud Xenopho. l. 2. de
factis & dictis Socratis, ita quicquam peragat
nihil erres: quod si etiam sine errore, quicquam aliquid
peragat, difficile est, non iniquum iudicem reperire.

CAPVT PRIMVM.

Prima causa vitandorum iudiciorum te-
merariorum.

EST, ne, seuerè iudicemur ob talia iudicia à
Deo, & ab hominibus. Etenim in die illo ma-
gno, inquit S. Chryostomus hom. in illa verba
Apostoli, Salutate Priscam to. 4. Non solum de his
que nos peccauimus, sed & de his que non peccauimus,
sed & de his ob que in alios sententiam tulimus, om-
nino iudicabit nos Deus. Et quod sepe natura leue pec-
catum est, hoc graue & incondonabile fit, dum pec-
cans alium iudicat. Fortè non satis claret quod dixi-
mus, igitur claris dicemus Peccauit aliquis, & alium
idem committentem peccatum condemnauit, is in die
illo valde amaro non eam penam luet, quam peccati
natura exposcit, sed maiorem quam duplicem & tri-
plicem, non propter id quod ipse peccauit, sed quod al-
ium iudicauit. Et ideo in eum sententiam feret Deus.
Et quod hoc verum sit, ex his que tam facta sunt &
contigerant, demonstrabo. Nam Pharisæus quomus
ipse nihil peccauerat, sed & iuste vixerat, & multa de
se predicare poterat, quia tamen publicanum vt rap-
torem, auarum, & iniquissimum condemnauit, suffi-
catus non est, & ad maiorem quam ille penam serua-
tus, quod si is qui nihil peccauit & peccantem alium
(qui manifestus erat omnibus) verbo breui condemna-
uit tantum iactura fecit, & in tantum est panis,
qui multum quotidie peccat, aliorumque vitia con-
demnat, etiam ignorantum, cogna quantum suffi-
ciunt penam, quomodo omni vni excidit: in quo e-
nim iudicio iudicatis, inquit Dominus, & vos iudicabi-
mini Luc. 6. 37. Mat. 7. 1. Et in qua mensura mensu-
fueritis, remetietur vobis. Scilicet, vt exponit idem
S. Chryostomus hom. 14. & Author imperfe-
cti hom. 17. & S. Augustinus lib. 2. de serm. Do-
mini: Beda & Euthymius, à Deo: & alij expo-
nunt, etiam ab hominibus. Iusto enim iudicio Dei
fit, vt qui curiosè in aliena facta inquirunt, ea-
que seuerè condemnant, permittantur à Deo
labi in similes defectus, & ob eos puniantur, &
ab hominibus quoque condemnentur. Hoc se-
uerè iudicium contra temerè iudicantes, ostē-
dit Deus his modis.

Primò ægrè ferendo talia iudicia. Nil, inquit
S. Dorotheus ser. 6. magis auersatur, & abominat-
ur Deus, quàm proximum iudicare, vt prælarè om-
nes asserunt Patres nostri, quando quidem nihil peccat,
nihil deterius, quam proximum iudicare conseruet.
Et

Et infra: Nihil ad eum prouocat Deum ad iram, nihil ita hominem spoliat, & omni praesidio ac virtute deuidat, nec non ad summum discrimen adducit, ut contra proximum obloqui, ut proximum diuidicare ac condemnare. Ex his erroribus, inquit idem Sanctus ibidem, dubio procul sit, ut in eadem vitia prolabamur, que ipsi damnauerimus in aliis.

Cum anno 1616. Iustrarem Romæ Bibliothecam vaticanam, incidi in librum manuscriptum græcum dictum Geronticon, vitas Patrum continentem: In eo præter multa pulcherrima exempla inueni Senis cuiusdam exemplum, ita de seipso narrantis. Cum essem, inquit, in remotissima eremo, venit ad me ex cenobio frater quidam refectiois gratia, cumque de Patribus interrogassem, quomodo valerent, & ille respondisset, precium tuarum ope rectè valent, sciscitatus sum insuper de quadam fratre sinistra fame, & ille mihi: credo, ait, Pater, nondum à fama illa liber es. Quo audito. Os dixi: Et continud correptus somno atque ecstasi, visus mihi sum in Caluaria Monte esse, ibique Christum Iesum Dominum in medio latronum videre, cumque ad orandum accederem, ac propior iam essem, Angelus adstantibus magnâ voce imperauit dicens: Eicitte hunc foras quia Antichristus mihi est, priusquam enim ego iudicem, ipse Fratrem suum iudicauit. Itaque cum vi pulsus egrederer, adhesit pallium meum in ianua, qua repente clausa est, & illo relicto abi, statimque excelsus sum, & considerans quæ videram, fratri qui aduenerat dixi: Infausta mihi hac dies; Et ille: quæ de causa Pater? Cumque illi omnia narraffem, adieci: pallium meum, Dei protectio quâ fruebar, & nunc illâ priuatus sum. Atque ex eo tempore tanquam in conspectu Domini gloria, septem annos peregi in desertis ambulans, & panem non gustavi, nec tectum subij, nec cum homine vilo collocutus sum, quoad iterum vidi Dominum meum in Caluaria, qui similiter imperauit mihi reddi pallium meum.

Merito ergo S. Catharina Senensis loquens cum Deo in dial. c. 97. petebat, ut doceretur de quibusdam à Deo Patre vt, inquit, vitaret quodlibet iudicium falsum erga creaturas, & præcipue circa seruos tuos: ed, quia mihi videtur huiusmodi iudicium esse causa, ut anima fiat à te remota. Et morti proxima ut scribit B. Raimundus in eius vitæ lib. 3. c. 23. inter alia monita quæ testamenti vice reliquit filiis & filiabus suis spiritualibus tunc congregatis, vnum fuit, ne quem vnquam iudicarent. Et dixit esse necessarium ad acquirendam veram puritatem mentis, custodire nos ab omni iudicio proximi, & à sermone quouis de factu proximi, & ut in omnibus Dei voluntati attenderetur, qui omnia permittit ad bonum finem. Vnde cum multâ efficaciâ, tanquam certa de hac veritate, constanter affirmabat, non debere hominem vllam ob causam quenquam iudicare id est contemnere, vel condemnare, quamuis oculis cerneret manifestum peccatum, quandoquidem Deus talem non reuocat nec condemnat, immo proprium Sanguinem dedit pro illo. Et solebat ore Dei aduergere hæc verba: Multos ob id non seruatum, esse impedi-

Laucij Opusc. Tom. 2.

tos à vita perfectione, quam acquisissent tanquam veri Sancti Dei, ob excellentiam operum. Magnum est hoc signum Deum ægrè ferre iudicia sinistra de proximis, quando ob ea negat perfectionem, alioqui dandam ob opera bona iudicantis alios temerè.

Secundò ostendit Deus eandem severitatem, contra iudicantes alios temerè, permittendo vt censores aliorum in illa ipsa incident, propter quæ alios condemnarunt. S. Vincentius tract. vitæ Spirit. c. 8. ait: Si non vis corrumpere, noli alios iudicare &c. Nam istud communiter accidit, quod quicumque alium in aliquo iudicat, Deus tandem permittit eum in illum defectum cadere, vel maiorem.

Extat huius rei pulcherrimum exemplum apud Calsianum l. 5. c. 30. de Abbate Machete: Hic, inquit, senex cum insisteret nos, neminem iudicare debere, inculit tria fuisse, in quibus discussit vel reprehenderit fratres: quod scilicet vnam sibi nonnulli paterentur abscondi, quod haberent in cellulis sagum, quod oleum benedicentes exposcerent secularibus darent, & hæc omnia se incurrere dicebat. Nam agritudinem vna contrahens, tam diu inquit eius languore discubui, donec tam doloris necessitate, tam Seniorum omnium adhortatione compulsus, abscondi eam permitterem. Cuius etiam infirmitatis obtentu, sagum quoque habere coactus sum Oleum etiam benedicere, ac supplicamibus dare, quod præ omnibus execrabar, vt pote iudicans illud ex magna presumptione descendere, circumstantibus me repente secularibus multis: ita constructus sum, vt aliter eos nullatenus euadere possem, nisi à me summa vi, & obtestationibus extorsissent, vt ablato ab eis vasculo, manum meam impresso crucis signaculo superponerem; itaque se credentes benedictionis oleum consecutos, me aliquando relaxarunt. Quibus mihi manifestè compertum est, iisdem causis ac vitis Monachum obligari, in quibus de aliis iudicare presumpserit. Oportet ergo vnumquemque semetipsum iudicare tantummodo, & circumspicere cauteq, custodire in omnibus, non aliorum conuersationem vitamque discutere, secundum illud Apostoli præceptum: Tu autem quid iudicas fratrem tuum? suo Domino stat aut cadit. Et illud: Nolite iudicare, vt non iudicemini, in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Et semper fuit iste Dei mos, per illa punire alios, per quæ peccabant, vel per quæ peccati sui poterant commonefieri.

Quærit Procopius Gazæus cur prima plaga Aegyptiorum fuerit conuersio fluminum in sanguinem. Respondet, ad ostendum peccatum eorum, quod fuit occisio tot infantium proiectorum in flumina. Filij Aaron igne peccauerunt alieno illato ad sacrificia, per ignem quoque sunt puniti. Leuit. 10. v. 1.

Dauid violauit uxorem Vriæ 2. Reg. 11. 4. eius quoque uxores violauit Absalon 2. Reg. 16. v. 12. iuxta prophetiam Nathan 2. Reg. 12. 11. Dauid occidit Vriam per hostem 2. Reg. 11. Deus quoque eius filium occidi permisit 2. Reg. 13. Quæsiuit ad mortem Dauidem Absalon, sed

Fff 3 mor-

mortuus est ipse, & quidem in quercu. Nam apud antiquos querna virga, erat symbolum regni, & cum tot foliis pingebatur, quot habebat Prouincias. Quia ergo regnum ambiebat, in ligno, regni simbolo suspensus est. Volebat esse superior aliis, factus est superior pendens à ligno; erat iniurius Patri à quo alimentum habuit, pendit ex illa arbore, cuius glandibus homines, ante tritici vsum inuentum alebantur; iumento utebatur ad assequendū patrem fugientem, à iumento fugiente; ad assequendum suspensum deductus est, suspensio vitam finit, sicut finiuit eius Consiliarius Achitophel, qui occasione eiusdem sceleris se suspendit. Sic plane qui condemnant aliorum vel conuersionem, vel conciones, vel sermones &c. Deo permittente eadem in illis condemnantur. Ne ergo id nobis contingat, abstinendum à temeritate iudicandi alios.

9. Quod si non in similia vitia Deus permittit labi censores aliorum, certè in grauiora vitia finit eos ruere. Scribit Palladius in hist. Laus §. 34. de quadam virgine Hierosolymitana que sacrum gestauit sexennio & fuit inclusa, nec aliquid accepit ex eis quae tendunt ad voluptatem, postea autem à diuino deserto auxilio, propter summam superbiam lapsa est, & aperta fenestrâ admisit eum qui ei inseruebat, & cum eo fuit comixta, ed quod non diuino proposito & ex ebrietate se exercuerat, sed vt humana scena seruiret quod quidem est vana gloria & prauis instituti. Quomodo autem ad hanc superbiam peruenerit, subdit itatim: Nam cum eius cogitationes occupatae essent in damnandis aliis, incitaretur autem furore à demone superbia, eoque valde delectaretur, ab ea recessit Sanctus Angelus custos temperantiae.

10. Tertio, Deus ostendit eandem seueritatem in temerè iudicantes, quia ob talia iudicia, aliis poenis afficit & amicos suos, & inimicos. Condemnauerat olim Maria Moyses, non quidem in re graui, sed vt bene notat Caietanus, quod praetextu longae orationis diu cum Deo, raro cum vxore versaretur, & saepe ab vltimo matrimonio abstineret. Quae res etsi laude digna erat in Moysè, grauitè tamen leprâ immisâ à Deo punita est in Maria, quia hanc ob rem condēnabat Moyses. In qua pena notanda sunt aliqua. Primo quod lepra illa tantum faciem eius texerit, vt colligitur ex Num. 12. vers. 12. quia qui temerè iudicant, dicuntur in Scriptura secundum faciem iudicare: Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate Ioan. 7. v. 24. Secundo, orans Moyses pro Maria rogat, ne ob lepram hanc fiat quasi abortiua, & mortua, quae epitheta conueniunt temerè iudicantibus. Nam vt abortiuum, foetus est immaturus: ita temeraria iudicia denotant immaturum iudicium: qui enim mature ponderat omnia, excusat facile omnia, secus faciunt stulti. Hinc bene Spiritus S. ait Ecclesiasticus 10. v. 3. Stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos aestimat.

Temerè vero iudicantes mortui vocati possunt, quia qui viuum est membrum non surgit contra alterum membrum. Sunt enim vt inquit Apostolus 1. ad Corinth. 12. v. 25. 26. pro inuicem sollicita membra, & si quid patitur vnum membrum, compatuntur omnia membra, siue gloriatur vnum membrum, congaudent omnia membra. Sic & amicos Iob temerè eum iudicantes & condemnantes, increpauit Deus dicens Iob vltimo v. 7. ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te, & in duobus amicis tuis, quoniam non estis locuti coram me rectum. Et tamen hi amici, videntur valde spiritualiter locuti de Deo, Deique rebus, & condemnando Iob, videbantur haec praetendisse, vt causam Dei agerent, & humiliarent Iob tanquam elatum, & se Deo componentem, nec Deum valde timentem. Iratus est, dicit Sacer textus Iob 32. v. 2. Eius aduersus Iob ed quod iustum sese diceret coram Deo, & v. 21. idem ait: Non accipiam personam viri, & Deum homini non aequabo: Et cap. 33. vers. 12. Hoc est ergo, in quo non es iustificatus, respondebo tibi, quia maior sit Deus homine: Et vers. 13. Aduersus eum contendi, quod non ad omnia verba responderit tibi? Et c. 34. vers. 5. Quia dixit Iob, iustus sum, & Deus subuertit iudicium meum: & vers. 6. In iudicando enim me mendacium est violenta sagitta mea absque villo peccato.

Hunc ipsum Dei morem ostendit S. Gregorius lib. 3. Dialog. c. 6. Cum enim Regi Totilae occurrisset Cassius Narniensis Episcopus in illa Urbe, quod Cassio ex conspersione hepatis semper facies ruberet, hoc Rex non conspersione esse credidit, sed astutia potationis, eoque omnimodè despexit, sed omnipotens Deus, vt quantus vir esset, qui despiciebatur, ostenderet, in Narniensi campo, quo Rex aduenerat, malignus spiritus, coram omni exercitu eius spatium inuasit, eumque rex crudeliter cepit. Qui cum ante Regis oculos ad venerandum virum Cassium fuisset adductus, hunc ab eo vir Domini oratione factâ signo crucis expulsi, qui eum ingredi videretur non praesumpsit. Sicque factus est, vt Rex Barbarus, seruus Dei, ab illo iam die veneraretur ex corde, quem despectum valde iudicauit ex facie.

Conscientiae quoque inquietudo & morositas solet esse poena iudiciorum talium. Censores aliorum solet Deus exagitare magnis melancholiis & tristitiis. Vnde cum in Vita PP. apud Ruffinum l. 3. n. 100. & Rosweyde pag. 516. col. 1. Quidam frater requisit Abbate Pannonem, dicens: quid faciam pater, quoniam conturbor à tristitia: dixit ei senex: Neminem pro nihilo aspicias, nullam condennes, nulli detrahas, & dabit tibi Dominus requiem. Cauendum ergo nobis est à iudiciis temerariis, ne diuina contra nos iudicia malo nostro sentiamus.

Quarto, in altera quoque vita Deus specialiter tales punit. Ideo Dominus S. Mechthildis Virgini Ord. S. Benedicti reuelauit, magni esse criminis cum homo iudicat proximum suum: quem si

iniste iudicauerit, reus erit tanti sceleris, quanti esset ille, qui fecisset hoc malum, quod de alio iudicatur. Quod si homo etiam fecit id, quod de eo dicitur: tamen qui nesciens intentionem facientis, secundum consuetum & sensum eum iudicat; tam reus erit ex ipso iudicio, quam ille qui rem ipsam perpetravit: & nisi penitendo diluat, si nihil poenae, quam ille promeruit, qui hoc malum fecit, & ille subiacet. Sic habetur l. i. cap. 7. an fine, spiritualis gratia S. Mechtilidis.

CAPVT SECVNDVM.

Secunda causa vitandi iudicia temeraria est

13. **E**xempla Dei & Christi mirabilia, qui summo opere cauit etiam in corrigendis excessibus humanis, vt ita diuina, iustitia fieret factis, ne quid humana existimatio pateretur detrimenti, & nos haberemus documenta, non facile alios condemnandi. Consideremus huius rei aliqua insignia exempla.

Primum exemplum sit in Adamo & Eua. Scimus quam graue fuerit Adae peccatum, per quod peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit. Roman. 5. versu 12. Quam suauem tamen Dei iudicium & condemnatio fuit Adam?

Primo non statim inuolauit in Adamum, sed perambulauit in paradiso, idque non noctu, quando est tempus horridum, sed post meridiem, tum dixit: *Vbi es?* non addidit, peccator, inobediens, causa tot malorum, etsi id verè dicere potuisset, & cum audisset dici: *Vocem tuam audiui in paradiso, & timui, ed quod nudus essem, & abscondi me:* Deus videns hic insinceritatem, dum causam timoris celat precipuam, scilicet peccatum, & nuditatem esse ait: Deus tamen non condemnauit tantquam insincerum, occasione tamen eius dicti, suauiter ostendit causam precipuam eius rei, inobedientiam: & quod illius timoris & pudoris causa non esset nuditas, sed ipsiusmet inobedientia; dixit: *Quis enim indicauit tibi, quod nudus esses, nisi quod ex ligno de quo praeceperam tibi ne comederes, comidisti:* indicat peccatum, suspendit iudicium, & condemnationem.

Obseruatum hoc à S. Chrysostomo: post haec scripta inueni in hom. 23. in epist. Roman. in mor. Cum, inquit, transgressum increparet, vide quam mansuetè. Non enim illi dicebat: *Scielesse, cum tanta beneficia per me receperis, post illa omnia fidem habuisti diabolo, benefactoremque tuum relinquens, attendisti malo damoni. Sed quid dicebas: quis tibi dixit quod nudus sis, nisi quod de ligno de quo solo ne comederes tibi praeceperam, comidisti. Quem-*

admodum si pater cum filio ne macheram contingeret, praecepisset, deinde cum non obediisset, vulneratusque iam esset, diceret, unde vulneratus es? Hinc scilicet, quod me non audisti. Agnoscis verba plus amici quam Domini: amici inquam, contempti quidem, neque sic tamen ab amore cessantis. Adam ergo videns tempus sibi dari excusationis amplioris: *Mulier, inquit, quam dedisti mihi* (tacite in Deum referens causam, eo modo, quo Dominus seculari diceret amico irato, ob famulum eius sibi iniuriam, sibi ab eo commendatum vel datum ad obsequia, vel seruam aliquam.) *Dedit mihi de ligno & comedi.* Deus adhuc iudicium & condemnationem detinet, dissimulat excusationem friuolam Adae, & sui tacitam accusationem, nihil amplius de eo cum eo loquitur, sed vt solent Iudices, qui volunt liberare aliquem in iudicio, leui data occasione ex dicto eius, relinquunt examen facti, & digrediuntur ad aliud. Dixit ergo ad mulierem, credens quod fecerit, quia sciebat, & quia testis erat oculatus Adam, omni exceptione maior, nondum damnat, sed quasi dans occasionem vt se purget, & libera euadat à sententia ait: *Quare hoc fecisti?* non dicit: *quare seduxisti Adamum, quare tam multorum malorum causa fuisti, quare peccasti.* Nil horum ait, sed, *quare fecisti. Peccatum non est opus, sed nihil, vt ait S. Augustinus in c. 11. Ioan. opus tamen vocat. Illa ait: Serpens decepit me, & comedi.* Tacuit, quod dedit etiam Adamo, enique deceperit: Deus tamen & hoc dissimulat, & non condemnat. Propter hoc autem inquit S. Iren. l. 3. c. 37. interrogat eos, vt ad mulierem veniret accusatio, & illam prorsus interrogat, vt ad serpentem transmitteret &c. & sic ea relicta, serpenti ait: *Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia, & bestias terrae &c. à Serpente non inquit, non interrogat cur fecerit, sed statim condemnat. Cum serpente ita agit, quia libertatem arbitrij non habuit, quia bene operari non potest, quia peccare vt animal irrationale non potest, quia non per se, sed per daemone[m] qui in eius forma apparuit, Eua[m] decepit: & tamen hic condemnat. Adam & Eua non? condemnauit, sed postea, non tam cito, differēbat quantum potuit. Condemnatio autem qualis? Primo non vocat deceptricem, malam &c. sed nolens confundere, peccati mentionem nullam facit, non exprobrat, tantum poenam instigit, qualem eam quam habuisset etiam si Deus eam ore suo non promulgasset: nam perditā innocentia[m], non poterat parere sine dolore. Deinde poenam hanc temperat spe rei desideratae, cum poenā ipsā coniungendā. Matres desiderant prolem, olim praesertim, ob quam & sanctae steriles se affligebant in eius defectu.*

Multiplicabo arumnas tuas, en poena, & conceptus tuos: en mel temperans condemnationis fel-

in dolore paries: pœna, condemnatio; filios, in cōsolatio: tum ob prolem, tū quia mascula, quod matribus gratum esse solet: *sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui*, sed inde habebis auxiliū, defensionem, consolationem. Adamum posteriūs condemnat, quia posteriūs peccauit; grauiūs, quia grauiūs: nam & nobis nocuit. Nominat quidem clarē eius peccatum, sed cum tribus circumstantiis. *Primò* præmittit occasionem peccati aliunde ortam, vt ita minūs confundat: *quia audiisti vocem vxoris tuæ*. *Secundò*, non dat ei titulum è peccato ortum, *inobedientis, noxi* &c. Sed solum factum eius malum commemorat, *& comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi ne comederes*. *Tertiò*, peccati damna secutura in aliis, & in eo nata non commemorat, ne exprobrat. Pœnam autem talem infligit: *Maledicta terra in opere tuo*, non super eum qui merebatur maledictionem, sed super terram immittit, qualem benedictione temperatam: *Spinæ & tribulos germinabit tibi*: res vitiles pro sepibus ad arcendos futes, bestias; *& comedes herbam terræ*, utilis & necessaria pœna, immo pœna est maior carere hac pœnâ. *In sudore vultus tui (pœna) vesceris pane tuo (cōsolatio) donec reuertaris in terram de qua sumptus es*. Quasi dicat, ne sis tristis, non erit hoc in æternum. Quia verò mors est etiam res exosa, vt minus sentiret mortis secuturæ decretum, temperat, congruentiâ necessariâ, quasi dicat, æquum est, vt æquo animo feras id: *Quia puluis es, & in puluerem reuerteris*. Vt autem leniret hanc pœnam, *fecit Adæ & vxori tunicas pelliceas*, non tantum dedit pelles, sed & tunicas ex illis fecit, vt faciunt boni Domini, qui non contenti dare pannum, etiam vestes suo sumptu consuunt, & confutas dant: plus, *& induit eos*. Sicut mater filium atque filiam ipsa induit, vt videat an apte vestes carni adhæreant ex amoris teneritudine id faciens. Sicut olim Rebecca volens Iacobum placere Patri suo, vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat domi, induit eum, pelliculasque hædorum circumdedit manibus, & colli nuda protexit. Gen. 27. 15. 16. At Deus totum Adamum & Euam vestiuit loco filiorum, quid opus erat: Respondet S. Irenæus l. 3. c. 37. *pro tali tegumento*, scilicet foliorum ficus, quod mordet & pungit corpus, Dominus qui est misericors, tunicas pelliceas induit eos. Eiecit eum è paradiso, miserans eius, vt non perueiret semper transgressor, & à ligno vitæ transtulit, non inuidens ei lignum vitæ, sed miserans eius: ne immortale esset, quod erat circa eum peccatum, & malum interminabile, finem inferens ei per carnis resolutionem & mortem. Vel vt ait S. Chrysostomus hom. 23. in ep. ad Roman. Quod, inquit, paradiso illos eiecit, laborique adiudicauit, sed magis illum adorare & admirari oportet. Quoniam enim ad istam misericordiam delicia illos deduxerant, abscissa lætitiâ tristitiam veluti murum misericordie propulsanda præstruxit, quatenus ad dilectionem suam reuertetur. Vide plura hac de re in

hac homilia, de suauitate Dei in puniendo.

Ecce iudicium & condemnatio primi peccatoris in terra, & tam grauis peccatoris, facta à Deo omnium Domino, habente odium peccati omnibus grauius. Si ergo in re Deo notâ, tam graui, tale fuit iudicium Dei, quale esse cõuenit in re occulta, non tam graui, si ab æqualis naturæ homine ferendum sit? bene ergo Christus ait hodie: *Estote misericordes sicut & Pater vester misericors est*.

Secundò, hæc Dei misericordia apparet in murmuratione Aaron non punitâ Num. 12. vbi Deus volens punire. *Primò* ait v. 4. *Egreddimini vos tantum tres*: non vult coram aliis multis loqui eis, ne occasionem det iudiciorum temerariorum, si alij audirent, idque non ad domū aliquam priuatam, in quam petuius est & frequentior omnibus accessus, sed ad tabernaculum fœderis, ad quod non tam sæpè solebant venire, vt ad domos suas, vt res esset quàm occultissima. *Quo descendit Dominus in columbâ nubi, & stetit in introitu tabernaculi*, quasi nube arcens aliorum ingressum: & tunc ad se non vocauit Moysen, sed Aaron & Mariam, eosque ibi solos increpauit, nolens etiâ Moysen scire hoc, & ita iratus contra eos abiit. nec Moyses id tunc resciauit à Deo, sed ab Aaron postea. Maria leprosa apparuit, non Aaron. Cur? quia cum non putaret Deus expedire, vt hoc inultum esset, voluit tantum Mariam condemnare sine Aaron, quia eius bona opinio, vt Summi Sacerdotis erat magis necessaria apud populum, quâ Mariæ.

Hanc ipsam misericordiam ad refellenda mala hominum iudicia ostendit Deus post mortem Aaron, cum Moysen, dum eius corpus occultauit, vt quidam sentiunt, ne latrâ adoraretur à gente ad idololatriam propensâ. *Secundò*, non agnouit homo sepulchrum eius vsque ad præsentem diem. Deut. vlt. 6. Cur? cum tot alia sepulchra minus celebrium nota esse voluerit. Sanè Gen. 23. 19. Isaac, Rebecca, Iacobi, Lia. Gen. 3. 30. 31. Iosephi Gen. vlt. 13. nec tantum bonorum sed etiam malorum, qui coturnices desiderauerant, sepulchra erant nota Num. 11. 34. Moyses autem adeo laudat à Deo Num. 12. 3. 7. Exodi. 17. 11. 17. Deut. vlt. 10. & sequi. tot prodigijs factis illustris, Dei Pharaonis, sepulchrum est ignotum. Causa est, ne mala esset de eo hominum opinio, quia enim sepeliuit eum Deus in montis, ex quo apparebat terra promissionis, & ex quo Deus eam ei immediate ante mortem ostendit Deut. vlt. 1. 4. 5. Si locus sepulchri eius sciretur, venientes eo homines animi gratiâ, vti loco & terrâ promissâ, habuissent occasionem vel cogitandi de eius peccato, ob quod à terra promissâ exclusus esset, vel loquendi. Ne ergo esset horum iudiciorum occasio, locum occultauit.

Quod

16. Quod cum Superioribus Ecclesiasticis fecit Deus, idem eum temporalibus. Quarit B. Theodoretus q. 16. in 2. Reg. Cur filium David recens natum mori voluit Deus? Respondet: quia vivus fuisset argumentum sceleris David ex Vriæ vxore eum habentis. Pij ergo Regis & Propheta sui curam gerens, non fuit eum vivere, ne daretur occasio iudiciis, etsi veris, finistris tamen, & sermonibus Nam Sap. 4. 6. dicitur: *Ex iniquis somniis (id est concubitu) filij qui nascuntur, seles sunt nequitia adversus parentes in interrogatione sua.* Eodem itylo vltus Rex Salomon: quamuis à David occisi Vriæ homicidium esset manifestum, & Deus nollet ædificari ab eo templum, quia vir erat sanguinum 1. Par. 22. 8. cap. 28. 3. quod etsi de iusta effusione sanguinis in bellis iustis potuit intelligi, vt intelligit Procopius Gazecus in 13. Reg. & Diodorus apud Lippom. in caten. in ex. 15. præsertim eum Davidis iniusta effusio tantum semel contigerit 3. Reg. 15. v. 5. & iusta frequentius. Vnde de hac maior erat ratio id dictum à Deo cogitandi: tamen quia id poterat cogitari, etsi verè, de peccato eius, noluit Salomon, etsi iam notum, immò redundans in reuerentiam & commendationem templi futuri, apud Hiram gentilem conciliandam occultauit, sed aliam causam scripsit ei, scilicet occupationes bellicas 3. Reg. 5. 3. Sic Deus eum purgat 3. Reg. 15. 5. *ed quod fecisset David rectum in oculis Domini, & non declinasset ab omnibus que præceperat ei cunctis diebus vite sue, excepto sermone Vriæ Hethai.* hoc est, excepto adulterio cum vxore Vriæ, & homicidio Vriæ. Vbi nota. Non vocat homicidium, non peccatum, non opus, sed sermonem; quia verborum peccata, ceteris paribus, sunt leuiora quam operum. Deinde non dicit sermonem Bethabææ, etsi per eam sæpius Deum offendit, eum tantum semel per Vriam, semel occisum, quia illud poterat magis confundere Dauidem Sanctum Domini Prophetam, quam homicidium, quod in homine bellicoso non ita videtur hominibus sædum, vt luxuria in Sancto homine.

17. Quod Deus fecit, hoc & Christus, filius eius fecit in hac materia. Vnde de eo dici potest, etiam quoad hoc, lo. 5. 19. *Non potest filius à se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem: quacunque enim ille fecerit, hæc & Filius similiter facit.* lo. 8. Adducitur Christo in adulterio deprehensa v. 3. idque in templum, coram omni populo, qui scandalizari poterat ex coniuuentia Christi; præsertim quia Pharisei citarunt legem ex Leu. 20. 10. de tali lapidanda latam: præsertim quia faciebat eos querere, quid cum illa esset faciendum, tentantes, vt possent accusare eum v. 6. præsertim cum perseverarent interrogantes eum v. 7. *tunc Iesus cepit scribere in terra digito,* quideom muniter dicunt, maxime S. Hieronymus in Comment. peccata Sacerdotum,

qui eam adduxerant, eius peccatis maiora, Scripsisse, vt ea legentes, vt erant curiosi inspectores Christi factorum, confunderetur, & ab ea etsi reâ, tamen accusandâ desisterent. Cur non dixit eis peccata exterius? ne eos infamaret: cur nõ sculpsit in parete, vel loco alto, ne viderent alij, sed in terra, vt illi soli qui mulierem circumdederant, tantum viderent, & desisterent à condemnatione; etsi mala & reâ, tamen malo animo factâ: & cum illi insisterent interrogantes. Christus iterum scribebat volens eos vincere suâ patientiâ. Nota duo quæ postea subsecuta sunt.

18. *Primo*, quia omnes, etsi fuerant multi (nam omnis populus eo venerat v. 1.) exierunt vnus post vnum, & notat S. Euangelista quod primum Seniores, qui eam accusabant exierunt, ipsi instigatores primum cesserunt; ita vt solus Iesus cum solâ manserit. *Secundo*, absoluit eam dum esset sola, quia cum dicturus esset: *Mulier vbi sunt qui te accusabant?* nec hoc voluit dicere ad illam coram alijs, ne etiam indirectè, peccati ob quod erat accusata, faceret mentionem. Deinde cum eâ solus remanere voluit, quasi concilians ei vii honestæ, authoritatem & non suspectæ; tandem ait: *Nec ego te condemnabo, vade & iam noli amplius peccare.*

En, si Christus peccatum publicum, probatum, in templo &c. textit, confundens iudices veros, sed inordinatos, quid faciet iis, qui leuia, incerta, occulta, falsa iudicant cum damno eorum? Nolimus ergo esse Christo meliores, & magis iusti, sed eo corde, quo Deus nostros defectus videt, aliorum defectus, si qui sunt, aspicimus, non condemnando eos temerè, excusando eos dum possumus, vt in die iudicij misericordiâ apud iustum Iudicem nostrum omnium inueniamus.

CAPVT TERTIVM.

Tertia causa est horum iudiciorum fugiendorum.

19. **S**tatus rerum humanarum, qui eiusmodi est, vt non sit vlla res, vlla actio, vlla persona tam perfecta, & Sancta, quæ non possit condemnari, si homo velit suo iudicio & censura laxare habenas, & non conuertere res in bonam partem. *Vix aliquid,* inquit S. Bonaventura in apolog. quæst. 6. *fit tam pure, quin possit ab aliquo sinistrè interpretari, quasi male fiat.* Et vt res hæc quasi à fundamento explicetur, ponderanda sunt variae actiones variorum Sanctorum, de quorum Sanctimoniâ nullus esse potest apud nos dubitandi locus. Vnum tantum commendando lectoribus huius Opusculi, vt quando actiones Sanctorum non dignas vituperatione referam, quæ à temerariis hominibus im-

probat

probari possent, reflexione quâdam, reuocent sibi in memoriam alias similes actiones aliorum, qui solent interdum simili censurâ iniustâ à temerè iudicantibus notari, & tanquam vitiosè improbari, vt ita discant corrigere sinistra iudicia, & sermones de factis aliorum.

20. Pulchrè hoc docuit S. Chrysostomus to. 4. hom. 16. in ep. Rom. *Quemadmodum*, inquit, circumcidentem Paulum cum vides ac sacrificantem, nõ propterea condemnas tanquam Iudaizantem, sed eo id ipsum maximè coronas, vt à Iudaismo alienum: ita cum vides desiderantem anathema esse, ne propterea turberis, sed ob hoc ipsum, illum maximè predicato, causam perdoctus, ob quam id vult. Nam nisi causam examinauerimus, & Heliã homicidam dicemus, & Abraham filij percussorem, itemque & Phinees & Petrum cædis rursus accusabimus, nec de ipsis solum Sanctis, sed & de ipso rerum vniuersarum Deo, quisquis regulam hanc minimè obserauerit multa absurda suspicabitur. Vt ne igitur hoc accidat, hisce in omnibus & causam & consilium, & occasionem, & omnia factorum defensione à nobis susceptã, in vnum componentes, ita demum res ipsas examinemus.

21. Et hom. 62. in Genes: Ne temerè prætereamus ea qua in diuinis Scripturis sunt prodita, neque ea qua dicuntur à superficie salutemus, sed ingreſsi ad ipsum profundum, cum diuitias qua ibi latent didicerimus, glorificemus Dominum nostrum qui cum tantã Sapientiã dispensat omnia. Nam si noluerimus mentem & causam omnium qua facta sunt exquirere, non solum hanc condemnabimus, quod cum Socero suo dormiuerit, sed & Abraham reprehendemus, vt puericidam animo factum, & Phinees vt gemini homicidij reum. Pergamus ad alia exempla.

22. Sancta erat illa actio Abrahæ quam adhibuit, vt charissimum filium Isaac Domino immolaret, eã enim id consecutus est, vt audiret à Deo Gen. 22. v. 16. 17. 18. *Per memetipsum iuravi dicit Dominus, quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo vnigenito propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum, sicut stellæ cali, & velut arenam, que est in littore maris: possidebit semen tuum portas inimicorum tuorum, & benedicentur in semine tuo* (scilicet Christo, vt explicat Apostolus Galat. 3. v. 16.) *omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ.* Vnde sequitur, actionem illam Abrahæ non fuisse scædatam vllò peccato, nam peccatum actionem inficiens, etiam in iusto, reddit immeritoriam, ad meritum enim requiritur, vt actio sit bona, bonum autem vt dicunt Theologi ex S. Dionysio c. 4. diu. nom. par. 4. est ex integra causa, malum autem ex singulis defectibus. Si quis tamen tali animo & curiositate vellet examinare hanc Abrahæ actionem, quali solet fratrum & Superiorum actiones inspicere & taxare, diceret, Abraham mentitum fuisse initio huius actionis, eò quòd Gen. 22. v. 5. dixit pueris, dicens secum ad sacrificandum Isaac: *Expectate hic cum asino, ego & puer illuc vsque properan-*

tes, postquam adorauerimus, reuertemur ad vos. Et tomen putabat (diceret Cenſor) eum se sacrificaturum, ideoque cum eo non rediturum. Ergo mentitus est dum ait: *reuertemur ad vos*: Ergo non fuit sincerus, æqui uocauit, promisit reditum, non exoluit. Non sic iudicandum est: defendit enim eum S. Paulus Hebr. 11. v. 19. *Fide obtulit Isaac, arbitrans quia & à mortuis suscitaretur, patens est Deus, ob promissionem scilicet sibi factam Gen. 21. 11. vt idem Apostolus ait: In Isaac vocabitur tibi semen.* Vnde & Rom. 4. v. 18. de eo dicit Apost. *In spem contra spem credidit.* Dixit ergo se rediturum cum Isaac, sperans eum suscitatum iri à Deo post sacrificium perfectum illius. Sic Gen. 12. & 20. videtur mentitus Abraham dum dixit de vxore sua quod Soror sua esset. Ad quod respondet S. Thomas 2. 2. q. 110. a. 3. ad 3. *In Sacra Scripturâ, vt Augustinus dicit l. demidac c. 5. to. 4. inducuntur aliorum gesta, quæ exempla perfecta virtutis, de quibus non est estimandum eo fuisse mentis. Si qua tamen in eorum dicta suspicentur, que mendacia videntur, intelligendum est, ea figuratiter & prophetice dicta esse &c.* hac ratione excusat S. Doctor varia facta veterum è S. Scriptura petita.

In eodem Abraham censorium iudicium notare posset incontinentiam, quia duas vxores habuit. Atqui S. Augustinus to. 6. de bono coniugali c. 21. fin. citatus à S. Thoma 2. 2. q. 152. a. 4. ad 1. ait: *meritum continentie coniugali in Abrahamo æquari merito continentia virginali in Ioanne.*

In eodem parcitas à censoribus notari potuisset, quòd Agar dimittens Dei iussu ex domo sua, vnã cum filio ex ea suscepto Ismael, idque primogenito, non plus dicitur ei dedisse viatici, quàm panem, & vitrem aquæ Gen. 21. v. 14. Quis vnquam, diceret Cenſor, ita extrudit vxorem, nunquam rediturum? & filium? & quidem vxorem, quæ ei diu ancillæ obnuic munit, digna erat salario bono. Adderet etiam aquæ parum dedisse, statim enim præ sibi cepit mori filius epotã aquã, & nisi Deus per Angelum succutrisset ostensã aquã, extinctus sibi fuisset. Sed certum est, non peccasse eum: qui enim etiam erga hospites adeo fuit liberalis, vt eos vltro accerteret, & festinanter parari iuderet cibos optimos, vt legimus Gen. 18. 6. & sequ. *Festinauit ad Saram, dixit: Accelera, tria sata simila commisce, fac submericios panes.* Ipse verò ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerimum & optimum, dedit que puero, qui festinauit, & coxit illum, tulit quoque butyrum, & lac &c. qui cum suis tam hilariter & festinanter hospites tractabas, ideoque ob hospitalitatem Deo dicitur placuisse, & Angelos hospitio recepisse Heb. 13. 2. procul dubio dedisset plures commeatus Agar & Ismaeli, sed quòd non dederit, Dei voluntas fuit; non excusabat se, non dabat rationem sui facti, Sanctus tamen fuit, Deo charus fuit, perfectè

fecit vixit, ideo meritis est, vt Deus inter sua nomina & titulos honorificos, ac Prophetæ, eius nomen reposuerit, toties ingeminante Scriptura: *Deus Abraham*: ideo dignus fuit, vt ad impetrandas res maximas Sancti eius nomen commemorarent inuocantes Deum. Sic fecit Moyses deprecans, vt Deus iratus parceret idololatri vitulum adorantibus. Exod. 32. 13. *Recordare Abraham &c.* Sed si Abraham Pater creditur censoria iudicia non effugit, multò minùs effugeret Sara vxor eius. Diceret eam fuisse crudelem, tyrannam, inuidam, zelotypiâ laborantem, quia post susceptum ex Abraham Isaacum, suasic Agar eiici è domo, cum filio Gen. 21. 9. cum tamen priùs videns se sterilem, suaserit Abraham vt ad prolem suscitandam, eam in coniugem ascisceret Gen. 16. 1. 2. 3. Diceret censor, non fuisse causam sufficientem expulsiõnis. Cur enim expelli suasic? *Quia vidit Ismael ludentem cum filio suo.* v. 9. Magna res, quòd pueri ludant: diceret censor, ex inuidiâ & auaritiâ instinctu id eam suassisse: probaret id eius dictis v. 10. *Eiice ancillam hanc & filium eius: non enim erit heres filius ancilla cum filio meo Isaac.* Non mirum si id censor diceret, nam & Abraham v. 11. durè hoc accepit, sed quia Deus ita suasic: *Non tibi videatur asperum super puero, & super ancillâ tuâ, omnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem eius.* v. 12.

Si Abraham censuram non effugisset, non effugeret & Iacob, adeò Deo charus, vt Laban eum insequenti Gen. 31. v. 24. dixit: *Cave ne quidquam asperè loquaris contra Iacob, vel vt est in hebr. Ne loquaris Iacob à bono vsque ad malum,* hoc est, ne quidem bonum loquaris, quod offendat eum; vel ne etiam bonum loquaris, ne inde, vt fit in progressu sermonis, ad loquendum malum deuoluaris. Hic inquam vir Deo charus etius etiam nomen Deus titulus suis adscripsit vocans se *Deum Iacob*, posset à Censore aliquo vocari mendax, & mendacio fratris primogenituræ ius & benedictionem præripuisse, siquidem se primogenitum & Esau appellauit Gen. 27. v. 19. *Ego sum primogenitus tui Esau,* qui tamen mentitus non est authore S. Augustino, et si secundam carnem non fuit Esau, fuit tamen secundum ius acquisitum ab ipso Esau consentiente, Genes. 25. vers. 33. ei à Deo paratum Roman. 9. vers. 8. 11. Quo sensu S. Ioannes Baptista Elias à Christo Matth. 11. 14. appellatus est.

Ioseph etiam ille castissimus haberet quòd in eo lingua censoria damnaret, scilicet vanitatem, iactantiam, illusiones. An non vanitas est, diceret censor, quod suas visiones narraret palam Gen. 37. v. 7. *Putabam nos ligare manipulos in agro, & quasi confurgere manipulum meum, & stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum.* Quo audito en statim censores fratres habuit, qui responderunt ei: *Nunquid Rex noster eris aut subiciemur ditioni tuæ? Hac ergo causa*

somniorum atque sermonum inuidiæ & odij somitem ministravit. Postea cum narrasset visum aliud v. 9. *Vidi per somnium quasi solem & lunam, & stellas undecim adorare me.* Quod cum patri suo & fratribus retulisset, increpauit eum pater suus, & dixit: *Quid sibi vult hoc somnium quod vidistimum ego & mater tua, & fratres tui adorabimus te super terram? Inuidebant ei igitur fratres sui.* Postea vendito illo, procul dubio dixerunt, illusus est. Hoc enim colligere licet ex illis eorum verbis quæ dixerunt, dum de eo occidendo conferrent Gen. 37. v. 20. *Apparebit quid illi profint somnia sua.* Venditur ergo, in carceres conficitur, non apparet præuisa adoratio. O illusum. Sed Deus suo tempore ostendit veritatem visorum illius, & vt dicit de eo Spiritus S. Sap. 10. v. 14. *In vinculis (scilicet sapientia Dei) non dereliquit illum, donec afferret illi sceptrum regni, & potentiam aduersus eos, qui eum deprimebant, & mendaces ostendit, qui maculauerunt illum.*

Idem S. Ioseph potuisset vt ebrius damnari, quia de eo Scriptura dicit Gen. 43. v. vlt. *Biberuntque scilicet fratres eius, & inebriati sunt eum eo.* Quod testimonium certius testimonio Scripturæ: ita nos sepe iudicamus temerè alios, moti alicuius viri grauis sermone non benè intellecto, cum in bonam partem accipi posset in malam accepto, quasi dicto contra nos, vel contra alios amicos nostros. O quam multa peccata contingunt hac ratione. Sicut autem vir bonus & prudens non condemnaret ebrietatis Iosephum, quia dicitur *inebriatus*, sed diceret, hoc verbo significari, potum solito copiosiore, sobrium tamen, & sensu quo Deut. 32. v. 42. dicitur *Inebriabo*, id est intingam, humectabo sagittas meas sanguine, & Psal. 35. 9. *Inebriabuntur ab ybertate domus tuæ: & Cant. 5. 1. Bibite & inebriamini charissimi.*

Maiores his Iob pati posset censuram de quo dicitur Iob 3. v. 1. & sequ. *Post hac aperuit Iob os suum & maledixit diei suo, & locutus est: Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est, conceptus est homo, dies ille vertatur in tenebras, non requirat eum Deus desuper, & non illustretur lumine &c. Maledicant ei, qui maledicunt diei &c.* At tales maledictiones grauis culpæ speciem habent: ideo etiam irrationalibus creaturis absque peccato maledicti non posse docent Theologi cum S. Thoma 2. 2. q. 76. Ideo Brentius & Anabaptistæ & Thalmudici, accusant Iobum maledicentiæ & blasphemiæ. Alij tamen excusant à peccato S. Thomas tomo 13. lect. 1. in c. 3. Iob ait, eum hac maledictione nec optasse, nec imprecatum esse mala illi diei, sed tantum enunciasse, illum diem malum esse, non secundum suam naturam qua à Deo creatus est, sed secundum ea quæ in illo tempore aguntur, secundum illud Apostoli Eph. 5. *redimentes tempus quoniam dies mali sunt.* Idque Iobum dixisse non secundum rationem, sed secundum inferiorem partem

274

partem animæ, quæ ex illis malis tristitiâ afficiebatur & dolore. Qua ratione inquit Pineda sect. 6. in c. 3. Iob & Sanctius in comm. & Christus D. *tristitiam mortisque timorem in sensitua parte expressit* Matt. 27. 45. & vehementiam doloris, & internæ desolationis, cum clamans voce magna dixit Mar. 15. 34. *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me.* Non est autem contra fortitudinem aut virtutem, dolorem & gemitum exprimeret, ut benè contra Stoicos apatriam laudantes & analgesiam, dicit Cicero 2. Tuscul. & Taurus Philosophus, apud Gellium l. 12. c. 5. *Vt enim apud Q. Curtium l. 6. ille ait: Sui iure liberior est in mutuas querelas dolor.* Et causam dat Philosophicam Aristoteles sect. 27. probl. cur qui dolent clamant. Deinde etiam si Iob ex iudicio rationis id dixisset, benè dixisset, ut sect. 7. ostendit Pineda, addens & probans sect. 8. Iobi querelas ex charitate in Deum esse profectas. Ita excusanda sunt omnia. Sic excusandus Ieremias qui hæc, & quidem Deo inspirante scripsit: c. 20. versu 14. 15. 16. 17. 18. *Maledicta dies in qua natus sum: dies, in qua peperit me mater mea, non sit benedicta. Maledictus vir, qui annunciat Patri meo, dicens: Natus est tibi puer masculus: Sit homo ille, ut sunt ciuitates quas subuertit Dominus, & non penituit eum: audiat clamorem mane, & ululatum in tempore meridiano: qui non me interfecit à vulua, ut fieret mihi mater mea sepulchrum, & vulua eius conceptus aternus. Quare de vulua egressus sum, ut viderem laborem & dolorem, & consumerentur in confusione dies mei:* Hæc tamen verba excusantur & ab antiquis Authoribus, à Clemente Alexandrino l. 3. Strom. c. 8. & ab Origene l. 3. in Iob & in simili à S. Thoma 2. 2. q. 76. a. 2. ad 4.

CAPVT QVARTVM.

Discant temerariis iudiciis dediti, ex Dei dictis & factis non iudicare Dei seruos, quia in sanctissimis Dei factis & dictis, habent exempla dictorum & factorum Dei, quasi non scirent à Deo dicta & facta esse, malignè iniquo suo iudicio & lingua condemnarent similia dicta & facta bona Dei seruorum.

30. **I**Ta nos decet verbis hominum (qui non possunt esse tam circumspècti, ut est Spiritus S. qui dictauit S. Scripturam) si quando videntur sonare aliquid quod offendere, vel nocere possit, bonum sensum tribuere & in bonam partem interpretari: sicut interpretari debemus res bonas in S. Scriptura descriptas: aliàs si ita procederemus uti solemus cum fratribus nostris, diceremus (quod absit) Deum esse mendacem, in promissis suis inconstantem, aliud promittentem, aliud facientem. Nam Gen. 46. v. 4. di-

xit proficiscenti Iacob in Ægyptum: *Ego inde adducam te reuertentem.* Et antea Gen. 28. 15. idem ei promiserat, tamen Iacob inde non est reuersus, sed ibi obiit Gen. 49. vlt. Sic olim Porphyrius teste S. Hieronymo l. 2. contra Pelagianos, Christum dicebat esse mentitum, quia Ioan. 7. v. 8. dixit: *Ego non ascendo ad diem festum hunc,* cum tamen ibidem v. 14. dicatur, *ascendisse.* Sicut ergo verba Dei, qui est infinite sapiens, & prudens, & ut loquar more nostro, consideratus & circumspèctus in omnibus factis suis infinito modo, possent detorqueri in malam partem, etsi immeritò, quanto magis dicta hominum, qui nec tenentur, nec possunt esse tam perfecti uti est Deus. Ideo etsi videantur malè sonare, in bonum sensum couertantur. Etsi enim res hæc summopere necessaria in consuetudine cum tot personis, tam sæpè distractis, tam occupatis. Vnde non sine causa S. P. Ignatius post præxum suis Exercitiis titulum, ante omnes meditationes hoc primo loco monitum posuit: *Soponendum est,* inquit, *Christianum vnumquemque pium, debere promptiore animo sententiam seu propositionem obscuram alterius in bonam trahere partem, quam damnare. Si verò nulla eam ratione tutari possit, exquirat dicentis mentem.* Si hoc monitum necessarium iudicauit S. Pater pro tempore Exercitiorum Spiritualium, quo solent esse tam is qui Exercitia dat, quam qui accipit, valde considerati, valde circumspècti, & valde propensi ad bona, & magis auersi à malis, quam antea: quanto magis est necessarium aliis temporibus, quibus non ita consideratè loquimur, & conuersamur.

Quod autem dico de non damnandis aliorum dictis temerè, idem dictum volo de non damnandis aliorum scriptis, siue illa sint epistolæ, siue res in scholis dictari solitæ, siue exercitationes literarum humaniorum: ut sunt carmina, orationes, epistolæ, compositiones, præfationes, dialogi, declamationes: nihil condemnemus temerè, non iudicemus, non damnemus iudicium, stylum, verba, phrasas, sententias, nexum, elocutionem, actionem, eruditionem, historias, & alia quæ damnata si resiciantur ab harum rerum authoribus, valde offenduntur & perdunt religiosæ charitatis, ac mutæ benevolentix iucunditatem. Nam certissimum est, si quis velit malitiosus esse, potest omnia scripta etiam sanctissima taxare, ipsam quoque Scripturam.

Nam ut omittam Hæreticos, qui eam in malos sensus detorquent, & quandoque adeo acutè & apparenter, ut videatur pro his loqui. An non alia quoque Scripturæ materæ ea quibus nulla est inter tot Religionum diuersarum sectatores contentio, possunt à temerariis iudiciorum censura esse libere? Nequam. Vbiq; inueniet pruritus iudicij & linguæ malignæ quod carpat, v. g. 1. Reg. 7. v. 13. 14. dicitur:

dicitur: *Nec apposerunt vltra (Philistæi) vt venient in terminos Israël.* At 1. Reg. 10. v. 5. & cap. 17. v. 1. & 23. v. 27. 28. dicuntur postea inuasisse terminos Israël, maxime cap. 13. v. 3. dicuntur occisi in Gabaa, quæ erat Israëlitarum 1. Reg. 7. v. 1. & c. 13. v. 15. Sic 1. Reg. 15. v. vlt. dicitur: *Non vidit Samuel vltra Saul vsque ad diem mortis suæ.* Atque ibid. cap. 19. v. vlt. *Saul prophetauit coram Samuele, immo & in domo eius v. 22.* Sic 2. Reg. 23. v. vlt. *Omnes (scilicet viti præstantes, qui cum Dauide fuerunt) triginis septem.* At 1. Par. v. 11. & 12. plures numerantur. Vt omitam plurima alia loca his similia.

Iam si quis nostrum talia scriberet, an non condemnaretur vt mendax? an non diceretur ei: *mendacem oportet esse memorem?* Ita sanè. Sicut ergo non decet nos damnare Scripturam mendacij vel lapsus; ita proportione quâdam, nec scripta aliorum, qui nec sunt, nec esse possunt tam accurati, tam circumspecti in scribendo, vt fuerunt Scriptores librorum Sacrorum à Spiritu S. dictatorum.

Quod dixi de verbis & scriptis, idem dicendum est de factis aliorum, ne iudicentur, condemnentur vt temerè. Dixi supra de hac re aliquid, addam nunc alia, vt aperiam oculos qui res similes in aliis grati censurâ notant, quandoque etiam boni & spirituales. Et hi aliquando, qui sibi videntur spirituales & deuoti, sunt liberiores in damnandis aliis, vt obseruauit S. Bonaventura in stim. diu. amoris c. 10. Verè enim scripsit S. Ioannes Climacus gr. 11. *Eos quoque qui spirituales videntur, nonnunquam subreptis indicare proximos.*

Si quis nunc siue Superiorum, siue Magistrorum in Schola, visis suorum domesticorum vel subditorum defectibus & insolentis, irâ accensus, clypeidram quâ manu teneret, proiiceret in terram & confingeret, condemnaretur magnæ immortificationis & impatientiæ, præsertim si adhuc delinquentes scutica vel virgis, vsque ad effusionem sanguinis cædi iuberet. Atqui plus fecit Moyses, qui vt legitur Exod. 32. vers. 15. 16. 25. 26. conspectis subditis suis, choreis Idololatricis vacantibus, irâ inflammatus, confregit tabulas legis lapideas, à Deo acceptas, & ab ipso Deo ex vtraque parte scriptas, factasque opere Domini: vt ait Scriptura. *Iure Moyses indignatus est,* inquit S. Ambrosius lib. de Noë & Arca cap. 13. differens de hac fractione tabularum *ne haberent diuina priuilegia qui non deserrent obsequia.* Et tamen post hoc factum nec Deus illum reprehendit, sed iterum alias tabulas dedit, & à Spiritu S. bene omnia interpretante, appellatus est, *mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra.* Num. v. 3. Etsi non contentus fractione Tabularum Legis, eodem tempore, occiderit per filios Leui quasi 23. millia eorum, contra quos iratus fuerat, & postea, vt ponderauit S. Chryostomus

Lancicij Ophys. Tom. 2.

l. 3. de proud. *Cum ab amalecitis alij essent in bello concisi, & ante bellum isrud & bilis & gula causâ maxime consumpti. Nam occidit, inquit Psalm. 77. plurimos eorum cum adhuc esca esset in ore eorum: ingenti tamen hac illorum cade inspectâ, istos ipsos nouo aliquo ac peregrino genere mortis vitam finire precatus est. Ita alij quidem erumpente igne repente, incendio conflagrauerunt, alij repentino terra biatu absorpti sunt: neque pauci aliquot, sed plura quam quindecim hominum millia. Postea cum fornicati essent cum filiabus alienigenarum, & iniurati essent Beelphegor eos rursus se inuicem concidere ac necare iussit: Interficite inquit vnusquisque proximum suum qui iniuratus est Beelphegor.*

Nec tamen ab vilo suorum iudicatus est Tyrannicè gubernasse, sicut nunc iudicaretur Superior, aut Præfectus Scholarum vel Magister, si grauiore solito poenâ culpam aliquam castigaret, vel iracundè aliquem increparet ob defectum commissum.

Si quis nunc tot de se laudes proferret quod S. Iob facit c. 27. 6. *Iustificationem meam quam cæpi teuerè non deseram: neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea: & c. 29. 2. 14. 15. 16. 21. 22. & sequi. Iustitiâ indatus sum, & vestiui me, sicut vestimento & diademate: oculus sui cæco, & pes claudo: pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissimè inuestigabam: qui me audiebant, expectabant sententiam, & intenti tacebant ad consilium meum: verbis meis addere nihil audebant, & super illos stillabat eloquium meum: expectabant me sicut pluuiam, & os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum: lux vultus mei non cadebat in terram: si voluissim ire ad eos, sedebam primus: cumque sederem quasi Rex circumstante exercitu, eram tamen merentim consolator: & ferè toto c. 31. multa scribit in sui laudem redundantia.*

Et si ita contra suos aduersarios expositulari, vt ille fecit cap. 12. & 13. & 16 & 19. & 30. & 6.

Et, si ita coram Deo suam innocentiam, & eius flagella suis peccatis maiora commemoraret, vt ille fecit c. 6. 23. & c. 10. & 17. 2. haberetur pro superbo, pro impatiente & itreuerente erga Deum, sicut habitus est à suis c. 32. & 33. 8. & sequi. & cap. 34. & 35. & 36. Rogo vide loca citata.

Et quamuis videtur Deus ipse contra Iob locutus c. 38. vnde Iob v. 33. & sequi. *se humiliat, vt ille c. 42. 3. 6. tamen à Deo defenditur c. 42. 7. & sequi.*

Sed mirabilis est hoc, quod ipse Deus, Inspirator Prophetarum, qui vt in Sacro ferè quotidie dicimus: *Locutus est per Prophetas, prædixit Dauidi, 2. Reg. 7. n. Regem dabo tibi, ab omnibus inimicis tuis, & statim capite sequenti teccentur bella, quæ gessit cum Philistæis v. 1. cum Moabitibus v. 2. cum Rege Soba, v. 3. (habente in exercitu suo viginti millia peditum) v. 4. cum militibus missis ex Syria Damasci,*

Ggg vers. 5.

vers. 3. quorum viginti duo milia cecidit. Et cap. 10. pugnavit cum Ammonitis v. 6. 7. 8. qui in suo exercitu contra David habebant 20000. peditum, & 13000. virorum. Et iterum pugnavit cum Syris v. 17. ex quibus occidit 700. curus & 40000. Equitum, & fugavit 8000. ex residuo exercitu. Præter hæc non habuit requiem à proprio filio, qui eum (quod alij hostes non fecerunt post Saulis mortem) in fugam coniecit 2. Reg. 15. 14. & sequi.

Postea Seba excitavit contra David novam coniurationem & bellum, separatusque fuit hoc modo omnis Israël à David, qui dixit se magis à Seba afflictum quam ab Absalon 2. Reg. 20. 1. 2. 6. Postea iterum Davidem inquietarunt Philistæi bello moto 2. Reg. 21. 15. in quo vitæ periculum ab hosti intortâ subiit vers. 16. Post hæc, novum bellum fuit gestum in Geth contra Philistæos v. 18. Deinde aliud bellum contra eosdem in quo eluxit Adeodatus v. 19. Præter hæc, novum bellum fuit in Geth v. 20. Ita Scriptura hoc solo capite 21. expressit aut quatuor prælia & bella gessisse Davidem, in aliis verò capitibus supra citatis recensentur octo bella. Istane est requies: pugnare duodecies cum tot inimicis, quot nec nunc Augustissimus Imperator noster habet: & tamen Deus verum prædixit, etsi difficultas sit in interpretatione prædictionis diuinæ. Sicut ergo hoc benè interpretamur, & merito, ita interpretemur benè omnia dicta & facta aliorum exemplo B. Aloylij & S. Ignatij infra ponendo.

40. Aliud exemplum habemus Matth. 1. 7. 17. vbi S. Evangelista Matthæus, texens Genealogiam Christi, ait: *Omnes generationes à David vsque ad transmigrationem Babylonis fuisse 14. cum tamen ex l. 4. Regum 8. 24. & ex c. 11. 2. & ex c. 12. 21. & ex c. 14. 21. & ex 1. Par. 3. 11. 12. & ex 2. Paral. 26. 1. evidenter constet, generationes à S. Matthæo citatas non tantum 14. sed 17. fuisse, quia tres omisit. Nam etsi Matthæus versu 8. dicat à Ioram fuisse genitum Oziam, tamen aperte constat ex locis iam citatis, à Ioram non esse genitum Oziam, sed Ochoziam; ab Ochozia verò genitum esse Ioram: à Ioram genitum esse Amasiam, ab Amasia genitum esse Azariam: qui alio nomine vocabatur Ozias, 2. Paral. 26. 1.*

41. Si quis nunc scribens ad aliquem, scriberet, se esse dilectum Dei, iactantia id adscriberetur, at S. Ioannes non semel de se dicit in Euangelio, à se scripto pro totâ Ecclesiâ, non pro vno particulari: *Hic est Discipulus, quem diligebat Iesus.* Nec vllus id ægrè tulit.

42. Sic, si quis nunc alicui diceret, quod Paulus dixit Elime Mago Act. 13. 1. 10. *O plene omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis iustitie, non desinu subvertere vias Domini rectas &c.* Deus bone, quas non subiret censuras, si ergo eiusmodi facta & dicta, non merentur vllam

reprehensionem, nec similia improbari debent, si ab aliquo nostrum proficiscerentur, nec enim possumus & tenemur esse sanctiores Christo & Apostolis eius, & esse magis circumspecti in loquendo quam illi.

Si quis nunc diceret, se totâ vitâ nunquam deliberatè peccasse, vel si quis in publica concione diceret, de se, quod virginitatem illibatam Dei beneficio conservaui, condemnaretur tanquam superbus, & se ac sua iactans. Hoc vtrumque dixit, primùm Romæ P. Rectori Collegij Angelici; secundò in publica concione Caput in Cathedrali templo, Cardinalis Bellarminus, quam ob rem, cum fuisse scandalizatus quidam Canonicus, Deus volens ostendere, benè id & cum gustu Dei dixisse Bellarminum, splendore caelesti eius faciem irradiavit; quo viso Canonicus, suum iudicium corripuit, & hoc iururando testis est, in Processu pro Canonizatione Bellarmini, facto auctoritate Apostolice, à quo id legit confirmatum etiam ibidem testimonio alterius, scilicet Superioris PP. Theatinorum.

CAPVT QVINTVM.

Ostenditur alijs exemplis & dictis sanctissimis Dei, & Christi Domini, ac sanctorum, omnia esse benè interpretanda, & excusanda, nisi sint manifestè mala.

SI quis nunc videret vel Superiorem in Domicilio, vel Procuratorem in pago vel Concionatorem aut Præfectum templi in templo, vel Præfectum Scholarum aut Magistrum in Schola, vel cocum in culina arrepto aliquo fine, inuadentem alios, & euerentem mentes & citas, & expellentem alios, condemnaretur tanquam impatientissimus, & intollerabilis. Atqui Christus Dominus, qui de se dixerat Matth. 11. *Discite à me quia mitis sum & humilis corde:* simile quid fecit, quando Ioannis 2. vers. 14. & 15. Templum ingreßus, factis quasi flagello de funiculo omnes vendentes oves & boues & columbas (etsi essent res necessariae pro sacrificiis) eiecit oves quoque & boues & numulariorum effudit eas & mensas subuertit. de quo tamen prædixit Iaias, *linum fumigans non exinguet, arundinem quassatam non confringet, nec audietur in plateis vox eius c. 19. 9. Qui auctus, etsi solent esse in hominibus effectus magnæ impatientiæ & ira, & in mortificatarum passionum. Discipuli tamen Christi, edocti benè interpretari omnia, quæ admodum ibidem scribitur v. 17. *recordati sunt eius, quia scriptum est (Psal. 68. v. 10.) zelus domus tue comodat me.* Sunt enim multi actus prolixius similes, in exteriori specie, qui & à virtutibus & à vitis proficiscuntur, vbi tamen Christiana viget charitas, quæ vt ait Apostolus 1. ad Corin.*

rinth. 13. Non cogitat malum & omnia bona credit de aliis, eos, non vitio sed virtuti adscribit.

45. Similiter, si quis nunc aliquos talibus verbis impeteret: *Progenies viperarum: nos ex patre diabolo estis: Matth. 3. 7. vel illa: Vade retro sathana, scandalo es mihi Matth. 16. 23.* haberetur pro summo colerico, & tamen priora verba dixit Christus Iudæis, quorum conversioni studebat, posteriora dixit charo suo Discipulo, & quidem eo ipso tempore, quo illi primatum Ecclesiæ promisit, & dixit ea audientibus aliis Coapostolis, apud quos necessario illi erat concilianda autoritas tanquam futuro eorum Superiori, apud quos per tam severam increpationem Christi, poterat vilescere Petri persona.

46. Si quis nunc de aliquo proferret propositionem negatiuam sine alia explicatione, & propositioni tali opponi possit actus illi proferus contrarij, haberetur a censoribus, vel mendax, vel malignus, vel inconsideratus in loquendo, v.g. si quis diceret de aliquo Magistro, *iste Magister non studet, non parat se pro lectio nibus, non attendit suis discipulis, non habet disciplinam in sua Schola,* & contraria his aliquo modo saltem certissima & perfectissima omnibus essent, subiret illam quam dixi censuram. Atqui Christus consideratissimus in loquendo, de Ioanne dixit, *Matth. 11. 18. Neque manducans neque bibens: cum certum sit eum & manducasse & bibisse, alioqui viuere non potuisset.* & dicitur in Euangelio eum *met syluestre comedisse & alia quadam.* Simili ergo modo, etiam horum verba pie interpretemur. Vti & illa Deiparæ: *Ego & Pater tuus dolentes quærebamus te:* quæ verba si ad litteram accipiamus vera non sunt quia Ioseph nō fuit talis Christi pater, sicut Maria fuit eius mater; tamen sanctè & benè dicta. Simili ergo modo aliorum dicta & facta benè interpretemur.

47. Si quis nunc nostrum in aliqua Missione, iret ad prandium nuptiale, & deficiente vino, ab aliquo amico procuraret, pro conuiuiis aliquot vrnas generosi vini, Deus bone quid non audiret proclamaretur tanquam vini porator, & cooperato ebrietatis & intemperantiæ: Christus tamen Dominus id fecit, & secum duxit verecundissimam Matrem & Discipulos, & primâ vice vsus potestate publicè patrândi miracula, in sex hydriis multiplicauit vinum in copiâ ingente. Nam singulæ hydriæ capiebant metretas, id est mensuras binas vel ternas Ioan. 2. 6. Accipiamus numerum minorem, ita vt singulæ tantum binas metretas caperent, Metreta autem vt vult Budæus lib. 5. de asse, ex Dioscoride lib. 5. continet congios decem, vel vt putat S. Epiphanius lib. de ponderibus & mensuris, duodecim. Congius autem continet sex sextarios, foliettas octo (inquit noster Cornelius in Ioan. 2. 6.) Atque ita decem congij, sexaginta sextarios valent, inquit Barradius noster tom. 2.

Lancij Opusc. Tom. 2.

li. 3. c. 2. At Georgius Agricola lib. 2. de mensuris græcis, & Ianfenius ex Roberto Cenali qui post Budæum accuratius scripsit de mensuris, vni metretarum tribuunt congios 12. id est, sextarios 72. Atticos. Nam Congius constat vti dixi sextariis 6. Itaque iuxta Budæum si singulæ hydriæ capiebant tantum metretas binas, cū fuerint 6. hydriæ in iis continebantur Sextarij 720. At iuxta Agricolam sex hydriæ continebant, iuxta mensuram græcam, sextarios 862. At vt idem ait lib. 10. de mensuris externis, apud Syros vna metreta erat sextariorum Italicorum 120. quod si metretæ illæ erant Syræ (est enim Iudæa pars Syriæ) sex hydriæ continebāt sextarios 1440. Vnde sequitur si metretæ erāt Syræ, Christus Dominus dedit eis sextarios 1440. hoc est nostras Vrnas 11. & 32. sextarios. Si erant græcæ, iuxta Agricolam dedit sextarios 862. id est vrnas nostrates 6. & 94. sextarios. Iuxta Budæum verò, qui pauciores attribuit sextarios vni metretæ, dedit sextarios 720. hoc est vrnas nostrates 5. & 80. sextarios; vna enim nostra habet pinas 32. seu sextarios 128. in pinta enim sunt sextarij 4. Cum autem dicat Euangelista iuxta expositionem Caietani & Toleti, quasdam ex hydriis continuisse in ternas metretas, adhuc maiorē nuptiali quàm dixi vini copiam suppeditauit Christus Dominus, temperantiæ & sobrietatis & omnis virtutis irreprehensibilis Magister. Loquor hic de vna Bohemica vbi hæc scripti, nesciens quam magna sit vna in alijs Germaniæ prouincijs.

33. Obseruat Cornelius loc. cit. *Sextarium fuisse triplicem, scilicet Romanum, qui continebat 20. vncias aque vel vini, Atticum, qui quindecim: & Hebraicum qui tredecim duntaxat vncias continebat, idēque erat quod Hebr. Log. Hic autem, Hebraeus accipiendus videtur Cornelio. Quare metreta continens 72. sextarios tredecim vnciarū continebat 72. libras & totidem vncias (libram enim, accepit Cornelius vulgarem duodecim vnciarū) quæ vncia efficiūt sex libras, vt vniuersim fiat 78. libra. Quare metreta continebat Boccales Italicos tredecim & foliettas duas. Vnum enim boccale continet quatuor libras & quatuor vncias: id est vncias 64. Folietta verò est quarta pars bocalis, continens vncias 16. Hydria ergo continens duas metretas continet 27. boccales. Sex ergo hydriæ continebant 162. boccales, tantum ergo vini ex aqua hic effecit Christus. Si hydriæ des tres metretas, qualibet hydria continebat 40. boccales, & duas foliettas: quare sex hydriæ continebant 240. boccales cum duodecim foliettis, puta penè integram vini botellam: Botra enim Romana continet boccales 256. Sic ergo penè botram vini hic in instanti produxit Christus. Hæc Cornelius.*

Cum ergo omnis Christi actio, vt ait S. Basilius, sit nostra institutio, si quis Superior vellet (quod ei non suaderem ab linguas censorias) non ad æqualitatem, sed ceterisimo gradu minus, Christum hac in re imitari, multa grauius pateretur.

Ggg 2 Si

48. Si nunc aliquis habitus pro sancto & prophetante, prædiceret quod postea non eveniret ad literam prout prædixit: haberetur pro illuso; tamen Christus Matth. 12. 40. prædixit *se fore in corde terra tribus diebus & tribus noctibus*: Cum tamen solâ nocte feriam sextam subsequente & Sabbatum, in tertæ corde fuerit, & mors contigerit eius in exitu feræ sextæ, & durarit ad noctem Sabbati; ad tertium Dominicum diem non peruenit, quia surrexit ante ortum diei Dominicæ. Sicut ergo hæc dicta bene interpretamur additis bonis explanationibus, ita & humana sunt bene explicanda, cum homines non possint esse tam circumspecti in sermone uti Christus.
49. Non arguendi etiam mendacij si qui quod vnus dixit vel fecit, dicant à pluribus dictum vel factum referendo aliquid. Sic enim quod vnus Propheta dixit, à pluribus dictum Scriptura narrat Matth. 2. 23. & cap. 26. 56. Ioan. 6. 45. Act. 13. 40. cap. 15. 15. ut bene observavit Maldonatus in c. 2. Matth. v. ult.
50. Si quis modo vel ex corde vel ironicè & per contemptum diceretur habere spiritum propheticum, & prædiceret Romam post duos menses subuertendam, & elapsis duobus mensibus id non contingeret, haberetur pro illuso à demone, & pro falso Propheta; tamen legitimus verum Prophetam Ionam, à Deo missum & Dei iussu prædixisse: *Adhuc quadraginta dies & Ninive subuertetur* Ionæ 3. 1. 2. 3. 4. nec tamen subuersa est, Ionæ 4. Sic Isaias à Deo missus ad Regem Ezechiam, prædixit illi mortem, nec tamen mortuus est, sed addidit illi Deus quindecim annos vitæ, idque miraculo retrocedentis solis Deus illi confirmavit, 4. Reg. 20.
51. Si quis nunc Superior noster vel Rex aut senator primarius saltaret in processione Corporis Christi, ante Venerabile Sacramentum, haberetur pro leui; vel stulto: Dauid saltauit, ante Arcam cum esset publica persona, Rex gloriosissimus & quidem non in regio vestitu, sed in sacerdotali seu clericali ephod lineo indutus, 2. Reg. 6. 14. & stola byssina 1. Par. 15. 27. Quod placuisse Deo apparet, quia Deus sterilitate puniuit Michol, quæ eum ob id irriserat, 2. Reg. 6. ultimo, tum quia S. Gregorius 37. Mor. c. 27. ait, *se eum magis mirari, saltantem quam pugnantem*, laudans hoc eius factum, in quo seipsum vici. Quid simile edidit S. P. N. Ignatius, dum iussus priuacim saltare more Cantabrico, suo saltu reduxit ab amentia ad sanam mentem Ortizium Oratorem Regis Hispaniæ in Monte Cassinate, delirare incipientem, in prima hebdomada Exercitiorum quæ ei dabat S. P. Noster, factus iuxta morem & phrasim Apostoli: *Omnia omnibus, ut omnes Christo lucrifaceret & faceret saluos* 1. Cor. 9. 21. 22.
52. Si quis nunc Concionatorum vel Exhortatorum domesticorum aut Professorum Theo-

logiæ, rogatus à suo Rege in re magni momenti, ad Regni sui incolumitatem spectante, citans Sacram Scripturam, aliter citaret, quam esset in Bibliis, immò contrariū prorsus quam esset in textu citato, haberetur pro ignorante; & rideretur, & præberet materiam sermonum in recreatione, & traduceretur pro tali per Collegia, & per totam Prouinciã, vel per occultas schedas, vel alio modo. Atqui ita ad instantiam Herodis Regis, citatus est locus Micheæ Prophetæ, ab omnibus Principibus Sacerdotum & scribis populi Matth. 2. v. 5. *Et tu Bethleem terra Iuda, nequaquam minima es in Principibus Iuda*, cum tamen Micheæ 5. v. 2. contrarium scriptum sit: *Et tu Bethleem, paruulus es in millibus Iuda*. Nec tamen inuentus est vllus censor, qui censuraret hoc responsum datum Regi, tanquam contrarium textui allegatum. Imitemur saltè Iudæos Christi inimicos, in abstinendo à censuris aliorum, etsi videamur habere manifestam causam & iustam improbandi aliena dicta & facta. Sed mirum non est, illos Legis Doctores esse hallucinatos in citatione Scripturæ, mirabiliora habemus dicta Spiritus S. plurima in Sacra Scriptura, ab omni prorsus falsitate aliena, & piâ interpretatione digna, quibus si prorsus similia à nobis dicerentur vel scriberentur, non obtinerent bonam interpretationem, sed grauisimè censurarentur. Adferam adhuc vnum vel alterum exemplum.

Legimus à Spiritu S. dictata hæc verba ad Hebr. 9. v. 4. *In arca testamenti erat vna aurea, habens Manna, & virga Aaron, qua frondebat, & Tabula Testamenti*. Atqui idem Spiritus S. veritatis infallibilis, contrarium dictauit in Sacra Scriptura veteri, hoc est, in sua ad nos epistola sic enim appellat Sacram Scripturam S. Gregorius, & alij PP. Nam 3. Reg. 8. vers. 9. legitur scriptum: *In Arca autem non erat aliud nisi dua Tabula lapidea*, cum tamen ad Hebr. 9. dicantur tria alia ibi fuisse reposita, scilicet, *vna aurea & Manna, & Virga Aaron*. Sicut ergo piè interpretamur verba Spiritus S. etsi in speciem videtur sibi contraria, ita similes locutiones humanas bene interpretari debemus, etsi videantur falsi continere speciem, quia non tenentur homines, nec esse possunt tam accurati & circumspecti in loquendo & scribendo, sicut est Deus, aut est Scriptura S. à Deo dictata.

Alterum Motiũ, ad fugiendas malas rerum alienarum interpretationes ac censuras, est, exemplum demonum, inter quos eæ non vigent. Non putauit Christus Dominus, suo ore indignum petere argumentum ad refutandos Iudæos, suam doctrinam & vitam & miracula inuadentes eosque redarguere exemplo & consuetudine demonum, inter quos non est dissensio, ut hinc potestatem eiciendi demonia quam habebat, ab iis Principi demonum

norum adscriptam defenderet. nec mihi vitio verti debet, si consuetudine dæmonum à mutis censuris, & malis interpretationibus immunium, coner persuadere, ab iis vt abstineamus, sicut illi abstinent & omnibus suorum sociorum factis & conatibus applaudunt, ne hac in re peiores diabolis simus & habeamur à Deo. Nam si exemplo Ninivitarum vsus est Christus ad reuocandam à sua impietate perfidam illam nationem cum dixit: *Viri Ninivita surgent in iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam, quia penitentiam egerunt in predicatione Ione Matth. 12. 41.* Multò efficacius notium esse debet ad absterrendos feruos, & filios Dei, Deo dilectos, à malignâ interpretatione alienorum dictorum & factorum, & intentionū, & omissionū, ne illis Christus Dominus in particulari iudicio vel vniuersali exprobrat, diabolos eis fuisse hac in re meliores, quod suos socios infernales, nullis sinistris impeterent interpretationibus & censuris, sed omnia benè interpretando eos potius animarent ad res quidem malas & execrandas, tales tamen ex quibus nos discere possumus, more bonarum apum, etiam ex infernali veneno bonum succum exugere, & salutarem pro morum nostrorum directione. Quod tantò magis nobis faciendum est exemplo S. P. N. Ignatii, qui vt de eo scribit Maffeus in eius vita libr. 3. cap. 11. *mirâ solertia fuit in sollicitandis mortalibus, & à diaboli seruitute ad Christi obsequium traducendis: ac quibus artibus demon ad animarum perniciem vtitur, easdem ipse quoad liceret ac fas esset, ad hominum salutem ac beneficium transferebat.* Quo suo exemplo S. Pater nos docuit, posse nos etiam ex dæmonibus proficere, conuertendo eorum consuetudinem ad bonum quâ illi abutuntur ad malum: siquidem omnes creaturas Deus ob tres fines condidit vt reuelauit B. Mariæ Magdalena de Pazzis, *ad necessitatem, ad recreationem, & ad instructionem nostram: vt scribitur in eius Vita.*

36. Dauid cum Abiathar Sacerdote damnati fuissent vt sacrilegi, quia ille huius permisso comedit panes propositionis 1. Reg. 21. v. 6. quibus vesci licebat solis posteris, Aaron diuino ministerio addictis, Exod. 29. v. 32. 33. Leuit. 8. v. 31. c. 24. v. 4. Quo etiam factò Christus coactus est defendere temerè à Iudæis iudicatos Discipulos suos Matth. 12. v. 4. quod spicas vellerent die Sabbati. Idem Dauid posset à Censore damnari tanquam lasciuus, quia habuit vxores decem, seu vt eas appellat Scriptura concubinas 2. Reg. 15. v. 15. Haberet pro se legem Dei id vetantem exprèsse Regibus, Deut. 17. v. 17. Adderet auctoritati rationem bonam suo iudicio, & inexpugnabilem, scilicet, quod non esset causa tam multarum vxorum quarum plures initio mundi videbantur necessariè ob propagationem generis humani, sed tempore Da-

Lancij Opus, Tom. 22

uid erat nimium propagatum genus humanum, siquidem eius tempore solt milites de Israël erant recensiti iussu Dauidis mille millia, & centum millia: de Iuda autem quadringenta septuaginta millia 1. Par. 21. v. 5. quanquam non ex omnibus tribubus vt dicitur ib. v. 6. essent numerati. Si tot milites & quid alij? quid pueri? quid fœminæ? quæ ergo necessitas tot vxorum? O lasciuum, ô effœminatum, diceret censor.

57. Plus posset taxari tanquam malè mortuus, & forte in peccato, quia videtur spiritu vindictæ, moriturus iussisse occidi Semei ob maledictionem qua ab eo fuit olim affectus 3. Reg. 2. v. 8. 9. *Habes apud te Semei qui maledixit mihi maledictione pessimâ, sed quia iuravi ei per Dominum, non te interficiam gladio, tu noli pati eum esse innoxium, vir autem sapiens es, vt scias qua facies ei, deducesque canos eius cum sanguine ad inferos.* O quot res Censor malignus hic damnaret: *Primo*, memoriam iniuriæ: *Secundò* vindictæ Spiritum, quia iussit eum occidi: *Tertio*, peritium: iurauit enim, & tamen vult occidi à filio, opponeret statim excusationi, quod per alium occidi voluit & diceret illud Philosophi: *qui est causa cause, est causa causati*; diceret illud iuris dictum: *Qui facit per alium, per se ipsum facere videtur.* *Quarto*, notaret astum quod insincerè procefferit, iurando se eum non occisurum, id est, per se, & tamen occisurum per alium: *Quinto*, notaret artificiosam orationem & adulatoriam: quod scilicet laudari filium vt sapientem, vt ei facilius persuaderet quod volebat. *Sextò*, notaret cor tyrannicum, in modo loquendi crudelitatem spirante. *Deducesque canos eius cum sanguine ad inferos.* *Septimo*, notaret eius hypocrisim & fictam humilitatem seu patientiam, diceret enim: & vbi sunt illa pia, & humilitatem redolentia verba, quæ protulit Semei maledictione audita 2. Reg. 16. v. 10. *Dimitte cum vt maledicat; Dominus enim precepit ei vt malediceret Dauid. & quis est qui audeat dicere, quare sic fecerit?* *Octauò*, notaret eius inobedientiam erga Deum, quod eius voluntati resisteret ex cuius decreto antea putabat illam maledictionis pœnam fuisse profectam. Et tamen certum est, Dauid non animo tyrannico, non vindicatio, non tam malo vti vidimus id fecisse, sed zelo iustitiæ, sed propter bonum Semei, propter exemplum aliorum & horrorem peccati quod contra Superiorum auctoritatem admittitur: quia alioqui tam mansuetus erat Dauid, idque ostendit sæpe, vt meritò vel ille ipse candidè Deum alloquens (si ipse est author huius Psalmi, vt esse putant SS. Basilii, Nyssenus, Chrysostomus, Ambrosius, Augustinus, Theodoretus, Euthymius Remigijs, Innocentius in Psalmos scribentes, & alij, vt S. Ireneus libr. 4. c. 57. Iustinus apolog. 2. Euaristus Papa ep. 2. Tertullianus l. de spect. c. 3.) vel si quis alius, meritò in-

Ggg 3 quana

quam dicere poterat Deo, volens eius flectere misericordiam, quod dicitur Psal. 137. *Memento Domine David, & omnis mansuetudinis eius.* Non sunt vindictæ, non sunt crudelitates, non; quædam quæ vel à Magistratu ordinantur in poenam aliorum, quia non tantum ommissio punitionis debita (quod esset manus peccatû) sed sola ommissio maioris punitionis, sola mollis puni- tio & leuis, cû esse deberet grauior, est graue & Deo exolum peccatum.

58. Ponderate mirabile illud Dei decretum 1. Reg. 3. v. 13. 14. *Prædixi ei, scilicet Heli, quod iudicaturus essem domum eius in æternum, propter iniquitatem, eod quod nouerat indignè agere filios suos, & non corripuerit eos idcirco iurauit dominus Heli, quod non expietur iniquitas domus eius victimis & muneribus vsque in æternum.* Mira res. & tamen 2. v. 23. 24. 25. scribitur ista Heli dixisse filiis: *Quare facitis res huiusmodi quas ego audio, res pessimas ab omni populo?* Notate, Deus loco citato vocauerat res indignas, hic autem Heli vocat eas acerbiores, & magis significante vocabulo: *Res pessimas,* & tamen Deo vitus est non corripuisse filios! Deinde perterritus: *Nolite filij mei, non enim est bona fama, quam ego audio, vt transgredi faciatu populum Domini, si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus, si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? & non audierunt vocem Patris sui, quia voluit Dominus occidere eos.* Vbi præterea notate, non tantum improbasse scelera filiorum suorum Heli, sed etiam aliquot rationes adduxisse in medium, vt iis permoti desisterent à peccando. Et idèdè meritis S. Basilium in Reg. breu. interrog. 47. Heli, inquit, nequaquam dissimulanter tulit scelera filiorum suorum, & sepe illos ab eo deterere fuit conatus, ac longiore oratione & magnitudinem sceleris, & necessitatem inuitabilis iudicij demonstrauit. Et S. Nazianzenus orat. 1. ait, filiorum impietatem Heli, non modò non probasse, sed etiam per sepe ipsos obiurgasse. Deinde peccatum eorum videtur attribui negato eis diuino auxilio, & permissioni diuinæ: *Quia voluit Dominus occidere eos, & tamen Deus dicit: Quod non corripuerit eos, quomodo non corripuit, si ita corripuit vt audiimus? Scitis causam, ideo dicit eum non corripuisse, quia non tam seuerè, vt pat erat, corripuit. Debebat enim eos ferire,* ait S. Gregorius 2. p. Past. c. 3. *Debebat eos abicere,* inquit S. Hieronymus lib. 1. contra Pelag. & lib. 1. aduersus Iouin. *Debebat eos à conspectu suo remouere, & exheredare, & verberibus afficere* ait Theodoretus q. 10. in 1. Reg. & Procopius ibidem ait, *debuisse eos post vnam & alteram monitionem, è sacris locis, seu claustris exturbare.*

S. Chrysostomus hom. 29. ep. Rom in morali notat Dauidem vt suum peccatum amplificaret 2. Reg. vlt. vsu esse nomine pastoris: *Ego qui pastor sum peccauit; quasi dicat, etiam si illi peccassent, ego tamen qui illos non correxi, supplicij reus essem.*

Debebat maiorem zelum contra ipsos demonstrare ait S. Basilus orat. 7. de peccato & loco supra cit. *Quia inquit, non meritis de illis poenam sumperat, neque eo modo quo equum erat aduerum ipsos indignatus fuerat, vsque eo Dei iracundiam irritauit, vt & populus vna cû filius ipsius intermissione absumptus sit. & Arca ipsa capta in hostium potestatem deuenerit, & ipse miserabilis exitu vitam terminauerit.*

Reprimebat quidem Heli filios, inquit S. Chrysost. tom. 3. in illud. *Vidua eligatur, atque prohibebat, sed non tantà cum diligentia & vehemèntia quanta opus fuit. Cum enim flagris cadere debuisset, domo paterna eicere omnem correctionis modum adhibere, cohortabatur solum & conuulserat, ita dicitur. Ne filij ne ita faciatis: quoniam non bona audio quæ audio de vobis. Quid ais: Deum iniuria affecerunt, & filios appellas: propterea dicit eum non admonuisse illos: admonitio enim est, si non vtiunque consilium detur, sed vehemèntius & acrius. & si quantum valueris requirit vlcus tantam plagam infligamus. Non ergo sufficit, si solum dicamus, sed & multum incutere timorem oportet, vt iuuentutis desideria exquirat. Quoniam igitur hortabatur ille quidem, sed non vt oportuit hortabatur, hostibus illos exposuit, & exonia prælio ceciderunt in acie, cumque nuncium ferre non posset, cadens & ipse, confractus est & interit. Vnde merito à me dictum fuisse, liberorum esse parricidas, qui negligentes liberos acriter non castigant, neque à illis debitum Deo cultum exigunt. Sic nimirum Heli factus est parricida. Licet enim filios eius hostes occiderint ille tamen cadis auctor fuit, quod suà circa eos negligentia. Dei auxilium ab illis auerterit, & iudex ad desertos eis, qui necare vellent, obiecerit. Neque vni solum ipsos sed & seipsum cum illis intererunt. Impsum nunc quoque plurimis Patribus euenit, quia verberare noluerunt, nec verbis castigare neque corrigere liberos inordinatè atque inique videntes.*

Immo ad penas inferni damnatus est Heli, iudicio S. Augustini l. 17. ciu. cap. 4. S. Gregorij l. 2. c. 7. in 1. Reg. & 3. par. Past. c. 6. Eucherij & Bedæ.

Quia, ergo Dauid similem ob causam seuerè puniri Semei præcepit, benè fecit. Hinc discite (vt hoc obiter dicam) non damnare Superiorum mandata, dum solito grauiore poena afficiunt delinquentes; cogit eos amor iustitiae, cogit amor disciplinae religiose, cogit amor fratrum. Vnde cum B. Aloysius Bertrandus insignis decus sanctissimi Ordinis S. Domini de nostræ societatis dum viueret tempore S. P. N. Ignatij Patroni us ac defensor, rogaretur, cur tam seuerè lenes subditorum suorum defectus castigaret: respondit, vt seueriores purgatorij poenas euadant. Benè ponderabat hoc vir valde sanctus: quia si pro vno verbo otioso hic non purgato, poenæ purgatorij subeundæ sunt, quæ sunt omnibus huius vitæ tormentis simul iunctis acerbiores, quid mirum est, quandoque non leuiter multari lapsus nostros? Si quis nunc pro

pro vno verbo otioso, præscriberet publicam in triclinio diuerberationem, crudelis, tyrannusque haberetur, & tamen vna verberatio collata cum purgatorii igne etiam lenissimo, est instar ignis picti collati cum vero igne. Ita Deus crudelis non est, qui etiam otiosa verba illo igne expurgat. Non videantur ergo nec iudicentur temerè tanquam crudeles illi Superiores, qui delicta nostra puniunt, qui nobis peccantibus irascuntur & tristantur. *Irasci peccanti*, inquit S. Augustinus lib. 9. de ciuit. cap. 5. *ut corrigatur; contristari pro afflictio, ut liberetur: timere periclitanti ne pereat; nescio vtrum quis sanè consideratione reprehendat.* Hæc pro excusando mitissimo Dauide, & fraterna correctione Censorum, attuli.

61. Omitto alias Sanctorum magnorum actiones quæ possent dente maligno arrodi. Illum candorem Ezechiae Deum alloquentis 4. Reg. 20. v. 1. 3. *Obsecro Domine memento quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto. & quod placitum est coram te, fecerim.* Quod temerarius iudex, superbiæ, arrogantia, iactantia, præsumptioni adscriberet. Deus tamen his eius verbis auditis decretum suum per Isaiam ei intimatum de morte eius statim subsecutura, reuocauit, & ad 15. annos vitæ illius prorogauit, & promissionem suam miraculo confirmauit.

62. Omitto zelum Eliæ qui etiam non appellatus iniurioso titulo, sed *Homo Dei*, igne caelesti 100. homines necauit, 4. Reg. 1. quod impatientia eius, lingua temeraria & blasphema attribueret possit.

63. Omitto iustam Elisæi seueritatem, qui à pueris vocatus *caluus*, qualis verè erat, diuinitus penam seueram contra eos impetrauit 4. Reg. 2. v. 23. 24. quod malignus à colerâ & furore profectum diceret.

64. S. Pauli Apostoli quanta fuerit sanctitas, scimus, & tamen non tantum eius vita à nonnullis condemnabatur, sed etiam doctrina; hinc enim factum est, quod nonnullas eius epistolas non admiserint quidam, tanquam non profectas à Spiritu S. Nam ut scribit S. Hieronymus præfat. in ep. quæ est ad Philemonem dicebant, *non semper Apostolum, nec omnia Christo in se loquente, dixisse; & fuisse aliquod tempus, in quo Paulus dicere non auderet: Vno iam non ego, viuit verò in me Christus, & illud: An experimentum quaritis eius qui in me loquitur Christus: Quale inquit experimentum Christi est audire: Penulam quam reliqui Troade apud Carpum, veniens tecum affer.* Et illud ad Galatas: *Vnam excindantur qui vos conturbant, & in hac ipsa ad Philem. Epist. Simul autem & prepara mihi hospitium.*

Omitto innumera alia exempla sacratum actionum in quibus apparuerunt similes illis actibus quos nunc temerè in aliis damnamus. Vide S. Chrysostomi tom. 4. sermonem in illa verba. Cum autem subiecta illi fuerint omnia,

præclare dissentis, quomodo & Christus & Apostoli, non semper locuti sunt eodem modo, & se accommodauerint hominibus, & videntur quasi in speciem pugnantia locuti. S. Ioannes videri posset inique Censoribus vanus, quod solus de se scripserit non alter Euangelista se prius præcurrisse ipse Petro ad sepulchrum, & prius accessisse. Ioan. 20.

O quoties nos condemnamus simili spiritu etiam Superiorum Ordinationes! quoties eos tanquam partiales damnamus, quia non procedunt æqualiter cum omnibus, quibus non omnibus omnia communicant, sed tantum certis personis. *Sed ignoscite fratres Patresque* inquit S. Theodorus Studita ser. 116. *non omnibus semper sas detegi negotia est, nec nisi fratrum primoribus, quod ab ipso D. N. Iesu Christo docetur, qui tunc Sanctis omnibus Discipulis caelestis regni aperit arcana, nunc assumptis Petro Iacobo, ac Ioanne, iis solis exhibet spectacula.* Vetant aliquando Superiores aliqua, quæ vel externi vel domestici petunt: negant aliqua; ne quid fiat tali tempore & loco: siue ne quid profus fiat tali tempore & loco: siue ne quid profus fiat, vetant aliqua; puniunt aliqua quæ non videntur punienda; dicunt aliqua quæ non videntur dicenda; faciunt aliqua, quæ non videntur facienda; iubent quæ non videntur iubenda; (hæc enim ab imperfectis, ut mala in Superioribus notari solent communiter) non impediunt aliqua quæ videntur impedienda; non puniunt quæ videntur puniendæ; statim iudicia insurgunt. O crudelitatem! inhumanitatem! viscera non uercalia! o stultiam! & non considerant Superiores id facere, vel quia ita iussi sunt facere à maioribus, quod tamen non dicunt, ne in illos coniciant inuidia; non considerant, quod Superiores vel ab experientia, & iudicio naturali certo, vel à peculiari diuino lumine (quod si Caiphæ de Christo prophetanti non defuit; solet quando Deus vult, Superiori Euangelico, qui non est peior Caiphæ, communicari) edocti, vel ex occultâ diuinâ prouidentia, Superiores etiam id non aduertentes, dirigente ad vetanda, vel non cedenda, vel iubenda quædam, moti, varia vetant, negant, iubent: & ideo aliqui scioli, tanquam res vel casu, vel malè veritas, negatas, ordinatas, damnant. Non rectè. Si Christi loco haberemus eos: si eorum iudicium & voluntatem pro regula nostri iudicij & voluntatis haberemus; si crederemus ita nos conformandos exactè primæ ac summæ Regule omnium bonæ voluntatis & iudicij, quæ est æternâ bonitas, & sapientia, uti præscribit Reg. 31. Summ. non diceremus sic; probaremus omnia, excusarem omnia, reiceremus omnia in diuinam prouidentiam, & crederemus id quod Reg. 30. Summ. habet: *Quisque sibi persuadeat, quod qui sub obedientia viuunt, se ferri ac regi à diuinâ prouidentia per superiores suos sinere debent, proinde ac si cada-*

uer essent, vel senis baculus &c. Et nisi ita fiat, non est sperandum illud bonum in Religione, ob quod assequendum, hunc Statum amplexi sumus. Sicut enim in Philosophia, qui non credit principis Philosophicis, non erit bonus Philosophus; ita qui in Religione practicè non credit, id est, non se dirigit iuxta Religionis suæ prima principia, non erit bonus Religiosus.

66. Primum principium nostræ Religionis inter alia est: sequi directionem Superioris quàm latè: in omnibus ubi cunque peccatum non cerneretur, ut dicitur Reg. 31. Quomodo: integrè, promptè, fortiter. & cum humilitate debita sine excusationibus, licet difficilia. & secundum sensualitatem repugnantia iubeat. Tantumne exterius non: verùm etiam conentur interius resignationem, & veram abnegationem propria voluntatis, & iudicij habere, voluntatem ac iudicium suum cum eo quod superior vult ac sentit, omnino conformantes.

Nolite carissimi existimare, crudelitatem esse, quod aliquando negentur res parvæ, & quæ videntur necessaria. Coguntur id Superiores facere, vel propter tuum bonum, vel propter aliorum: coguntur, vel ut te à malo præseruent, vel alios. Parua res videbatur Iesus cum Isaac: quid enim mirum est pueros ludere non parua tamen visa est Deo, qui non contentus vetare lusum, voluit etiam eos habitatione separare: voluit etiam matrem Isaacis expelli, ut tantò securior esset Isaac à malis, quæ impendebant ex Iusu cum Isaac. Ita planè euenit in Religione. Sæpe enim Superiores prævident pericula, modis supradictis, & non permittunt quædam, quæ si permitterent, nolentes inducerent in perniciem subditos. O si liceret palam & clarè loqui, quomodo nonnulli non credentes Superiorum iussui, contemnentes eorum monita sæpius iterata, in rebus quæ parvæ videbantur, delapsi sunt ad ea, quæ non putabant, quæ postea facti sunt ipsi, alij verè seuerius tractati, hoc modo experti sunt, se præseruatos à magnis malis, & gratias mihi egerunt.

67. Ego sanè, etsi semper cum simplicitate credidi, à Deo peculiari ratione Superiores regi, ideoque eorum Ordinationes, etiam difficiles, & nostræ libertati repugnantes caras habui, tamen nunc in hoc officio practicè id experior, & quasi manibus palpo, multa, quæ casu videntur contingere, ex peculiari diuinâ directione, me non nisi post factum hoc aduertente, accidere, & ad meam notiam venire, & à me ordinari, quæ nisi ordinata fuissent, graua mala secuta fuissent, & secuta sunt, dum non sunt seruata ea quæ ordinata fuerunt. Sed etsi prudentissimè ordinentur res, accidit id quod ait S. Thomas 2.2. q. 70. a. 2. ad 3. *Homines qui habent de aliis iudicare, sæpe propter iustitiam multos aduersarios habent. Unde non est passim credendum*

contra eos, nisi magna multitudo conueniat. Et art. 3. in corp. ait de subditis seu illis quibus imperari potest, *probabile est, quod de facili possunt induci ad testimonium ferendum contra veritatem.*

Ex his omnibus discamus hoc vitium fugere duorum memores. Primum, illius dicti naturalis lumine noti: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Quod tibi vis fieri, alteri feceris.* Nolumus nostra verba, scripta, facta, temerè iudicari: volumus ea in bonam partem semper accipi, etiam si quandoque trahi possint in malam: idem alius præstemus, alioqui verus erit sermo Domini, *Quæ mensurâ mensi fueritis, eadem remetietur vobis.* Credite mihi ita fiet. *Iustus est Deus, & recta iudicia eius.* Possum huius rei, & diuinorum iudiciorum exempla domestica & recentia, quæ meâ memoriâ contingerunt, proferre, quomodo Deus permittit seueros morum alienorum iudices, labi in multo grauiores defectus. Id nobis quoque ne contingat, caueamus. Alterum quod meminisse debemus, est, si quando videmus vel audimus res nostras damnari sine causâ ab aliis, ne concidamus animo, nec cretemus talia iudicia. *Videri tuum*, inquit S. Nazianzenus or. de se ipso, *nihil ad nos, non secus ac somnia aliena.* Non ita, inquit, homo multus videtur: *Quid terra vertiginem patientibus stare videtur? & ebrius, sobrius esse putantur, qui sunt sobrii? & non patitur cum capite ambulare, aut inuerti? Mel autem nunquid amarum est: etiam si agrotantibus quibusdam ac malè affectis ita videatur: non igitur in huius ita se habet, quem admodum videtur patientibus.* Ne italcamur auctoribus malorum iudiciorum, sed potius lætemur, nos eo modo tractati, quo Deus solet tractare carissimos sibi: quia nullus vquam fuit Sanctus Deo valde carus in mundo, cuius mores non fuerint expostii & vulnerati tanquam sagittis, iudicij & linguæ aliorum. Fugiamus ergo malas interpretationes alienarum rerum. Quod si nos pati talia sine iustis à nobis datâ causâ, & innocenter contingat, toleremus id patienter, & solemur nos exemplis magorum Sanctorum qui familia post Christum tot censuris malignis iniquissimè exagitatam, & quidem à Principibus Sacerdotum, & Senioribus populi (quorum erat impedita & punire iniquas censuras) passi sunt. Hinc Christus Dominus: *Beatus*, inquit, *qui non fuerit scandalizatus in me Matt. 11. 6.*

De S. Martino Taronenſi Episcopo scribit S. Seuerus Sulpitius in vitæ eius hinc: *Perè nonnullos experti sumus inuidos virtutibus vitæque eius, qui in illo oderant, quod in se non videbant, & quod imitari non valebant. Atque ô nefas dolendum & ingemiscendum. Non alij fuere insectatores eius, licet pauci admodum, non alij tamen quam Episcopi stabantur.*

S. Franciscus exemplar etſi eſſet eximie & admirabilis ſanctitatis, & planè miraculum gratig, ob tam rara & admiranda dona ei concessa

cessa diuinitus, à proprio Generali Fratre Elia, magnas persecutiones passus est, & appellabatur modo suo procedendi & agendi, *destructor Ordinis*, quem fundauerat S. Romualdus, sui Ordinis Fundator sanctissimus, & iam centenarius, publicè in Capitulo Generali, à suis subditis damnatus est tanquam reus sceleris nefandissimi, à Deo igne puniti, & prohibitus ne Missam diceret. Quam confusionem & calumniam, cum patientissimè tulisset, & obediens iniquo decreto, à Missa dicenda abstineret, recreatus est ab Angelo diuinitus misso, & Missam dicere iussus, vti hæc omnia scribit in eius vita apud Surium B. Petrus Damiani.

72. Sic S. P. N. Ignatius ab vno è primis sociis, grauissima passus est: inter alia etiam quoddam Societatem destrueret, & malè gubernaret, & à Paulo IV. Pontifice Maximo habebatur quasi despotice (vti loquebatur P. Laynez) seu vti alij nunc loqui solent discipuli Superiorum iustam disciplinam non ferentes, quasi Tyrannicè gubernasset, vti scribunt Historici Societatis Orlandinus & Sachius, & clarius exstat scriptum in Historia manuscripta, quæ in Archiuo Romano nostræ Societatis asseruatur.

74. Quidam Sanctus iam in Sanctorum numerum relatus, ante eius Canonizationem, à proprio eius Confessario, alioqui viro bono, spiritali, & prudente & docto coram me, fuit grauer duabus in rebus censuratus, tum quoad sanctitatem, tum quoad eius spiritum Prophetiæ. Nam cum interrogassem eum) vti mihi diceret aliquid edificationis de isto Sancto, Respondit mihi cum quadam indignatione Italicè hæc ipsa formalia verba: Et, non vidi ego in illo tantam sanctitatem: fuit tamen bonus vir: sed spiritus illius non placebat mihi. Quoniam vero spargebatur Sanctum illum prædixisse suæ mortis diem & horam, ipse hoc cepit coram me impugnare dicens: ego, inquit, cum deberem ire ad talem locum, alij illum, & is interrogauit me, quando essem rediturus Romam: respondi illi, me rediturum intra duas circiter hebdomadas, tunc ille, aliquantulum cogitabundus, dixit mihi: Ergo nos reuidebimus: sed antequam ego Romam redissem, ille, inquit, est mortuus & mortuum ac sepultum inueni. Hæc ille vir alioqui grauissimus, & senilis canitie venerandus.

75. S. Teresia quid non passa est à suis propriis confessoribus: habebant enim illam pro illusa à diabolo, ita, vt alij voluerint adhibere Exorcismos ad fugandum ab ea dæmonem, à quo illam putabant esse occupatam: Reprehendebant etiam illam Superiores eius immediati & mediati tanquam phantasticam & extravagantis spiritus, quæ tamen nunc apud alios est in

maiore honore ac veneratione per totum orbem terrarum, etiam apud Sedem Apostolicam, quam quidam alij magni sancti.

Scimus etiam quanta passus sit à Nostris præcipuis Patribus & Superioribus P. Balthazar Alvarez, vt scribitur in eius vita etiam per accusationes P. Euerardo Generali factas, redditus suspectus, eiusque iussu à rigido quodam Visitatore accuratè examinatus, cuius tamen sanctitas fuit ad eum excellens, vt Deus reuelauerit S. Teresiæ nullum eo tempore in Ecclesia Dei fuisse illi parem in Sanctitate, sed omnestunc viuentes vitæ sanctimonia superare, & eum forte in eo gradu in cælo à Deo prædestinatum: vti scribit in Vita P. Balthazaris eius filius spiritalis noster P. Ludovicus de Pöte c. 21. §. 2. p. 124. & 125.

Denique magnum possunt præbere solatium illa S. Gregorij verba, non existimatis illum esse Abel, qui non habuerit contrarium Cain. Omnes enim virtutes acquiruntur & deteguntur rerum contrariarum incursum, si eis non cedunt. Sed nos amore proprio si ducamur, volumus, vt est apud Cassianum Collat. 4. capite 12. initio. *absque castigatione carnis castimoniam obtinere, sine vigiliarum labore cordis acquirere puritatem, cum requie carnis, spiritalibus virtutibus exuberare: absque vltius exasperatione comitij, patientia gratiam possidere: humilitatem Christi, sine honoris mundani exercere iacturam Christo cum hominum laude ac favore seruire.* Exeamus igitur vti monet Apostolus Hebr. 13. 13. *ad Christum Iesum, extra castra improprium eius portantes &c. per gloriam & ignobilitatem, per insaniam & bonam famam, vt seductores, & veraces &c.* Vno verbo, quos Deus amat tam Superiores quam inferiores, si rectè sua obeant munia, ducit ad cælum illa viâ, quâ filium suum Vnigenitum duxit, per tribulationes & Crucis, præsertim, si animabus profint, eas vel à vita mala ad bonam, vel à bona ad perfectiorem ducendo. Ideo vti scribit Ribadeneira S. P. N. Ignatium cum non iuuaret animas, vixisse sine persecutionibus, in magnâ pace & tranquillitate, cum autem se impenderet auxilio animarum, statim solitas exurgere contra illum magnas aduersitates, & nominatim falsarum accusationum, informationum, & calumniarum tempestates, quas tamen progressu temporis, eius innocentia, & ea quam Deus habet suorum cura, dissipabat cum incremento eius bonæ famæ & gloriæ. Quocirca expertus in se, quantopere diabolus inuadat eos iniquis accusationibus, qui Dei gloriam amplificat, præmonuit in Constitutionibus, & Superiores & Inferiores, denique omnes nos, vt simus parati, ad hæc diaboli tela generoso corde excipienda, & inuictâ patientiâ repellenda, iisque dæmonis

technas,

technas, tanquam Goliath populo Dei infensum, proprio eius gladio interimendas.

79.

Nam de Superioribus scripsit 9. parte Constit. c. 4. lit. E. Qui curam aliorum habent, inquit, iniuste calumniam à multis pati, varias ob causas possunt. S. Chrysostomus hom. 15. in ep. Timoth. de Superioribus Ecclesiasticis loquens ait: Est linguis innumeris prepositus ad lacerandum, alius culpam alius laudat, alius detrahit, alius memoriam (scilicet in concionando) alius compositionem in suscitabit, magnaque illi constantia, ad ista toleranda opus est. Omnino ita est, experiuntur hoc omnes Superiores, ij præsertim qui peccata & imperfectiones suorum impediunt imperfectorum, & bonos ac spirituales subditos promouent ad meliora. Obseruauerat hoc & S. Gregorius 15. mor. c. 10. Sape, inquit, quia intelligi non valent, deterioribus displicent vel facta vel dicta meliorum: sed eo ab eis non temere reprehendenda sunt, quò veraciter apprehendi nequaquam possunt. Sape aliquid à maioribus dispensatorie agitur, vel præcipitur, quod à minoribus error putatur. Sape multa à fortibus dicuntur, que infirmi idcirco diiudicant, quia ignorant. Quod bene bobus calcitrantibus inclinata illa testamenti arca signauit (2. Reg. 6) quam quia casuram credens Leuites erigere voluit, mox sententiam mortis accepit. Quid est namque mens iusti nisi arca Testamenti, que gestata à bobus calcitrantibus inclinatur, quia nonnunquam etiam qui bene præest, dum subditorum populorum confusione concutitur ad dispensationis condescensionem ex sola dilectione permouetur: sed in hoc quod dispensatorie agitur, inclinatio ipsa fortitudinis, casus putatur imperitii. Vnde & nonnulli subditi contra hanc, manum reprehensionis mittunt, sed à vita protinus ipsa, sua temeritate perficiunt. Leuites ergo quasi aliuuans manum extendit, sed delinquens vitam perdidit: quia dum infirmi quique fortium facta corripunt, ipsa viuentium sorte reprobandantur.

80.

Quando S. ille senex P. Bernardinus Realinus erat subditus, nullus ei obloquebatur, sed quando ad tempus Vice-Rectoris officium obibat, non tantum domi à linguis maledicis impetebatur, sed etiam per literas Romæ traducebatur, apud P. Claudium Generalem. Antiqua est hæc consuetudo maleuolorum vel teneratorum subditorum. Quis, inquit, S. Nyssenus oratione in eos qui agre ferunt reprehensiones, Moyses fuit melior Pastor: quis Princeps & Rector aque moderatus & mitis, ut omnino fiat populo Educator, Imperator, Sacerdos, ipse denique Pater; in bello conseruus, in solitudine bona præbens, cum terra nec arata esset nec seminata; recte iudicans citra errorem per viam duicens. Hæc autem quidnam est consecutum, tanquam iniuriam faciens, seditionibus fuit agitatus: probris ac contumelias affectus est, tanquam lacerans: murmur meum exartum est, non secus atque in eos qui suffurantur, & aliena sibi vendicant. Maledictus est appetitus, tanquam imperitus exercitus Imperator, & qui non recte præset. Venit etiam in

periculum ne ab ipso expelleretur. Sacerdotio, quando Dathan & Abiron & filij Core seditiosa plebs secum à populo abrupta & abducta, contendebant esse Sanctorum prophani Sacerdotes, & inuaserunt thimbrula, & Sancta exemplo tractauerunt, & ignem mysticum accenderunt; qui ante suffum eos suffigentes combusit. Et tam facile offensionem incurrit populi administratio, eiusque docendi munus & exercitatio, ut ne Fratres quidem Moyse pepererint, sed & Maria detrahebat & aaron maledictus impetebat. Sed verum hoc fuit & irritum; nam ille quidem erat Moyses, & se ipso nihil euasit deterior. Deus autem de illi exegit & iunxit supplicium, pro eorum in suum Deum delictis ac sceleribus. Hæc S. Gregorius Nyssenus.

Alios verò muniuit S. Pater ad ferendas quo animo censuras aliorum, dum (vbi habemus in Regula vndecima Summatij) iussit nos, totis viribus concupiscere & admittere quicquid Christus D. N. amauit & amplexus est & c. in diu mirum eadem veste ac insignibus Domini sui profusus amore ac reuerentia & c. pati contumelias, falsa testimonia & iniurias; ac stulti haberi & existimari: eo quod exoptent assimilari Christo & c.

Feramus ergo iniquas aliorum censuras, & iudicia nostræ æstimationi contraria, & eo magis, quò proprio nostro amori sunt molesta, Non sentire mala sua, inquit Seneca de Consolat. Pol. c. 36. Non est homini: Non ferre mala sua, non est viri. Si tale est hominis Ethnici iudicium, quanto magis Religiosorum esse debet, qui sunt mundo crucifixi, vti eos appellant S. Ephrem, S. Chrysostomus & alij SS. PP. & qui Christo Duci ac capiti suo se conformare debent, qui talia vt scripsit S. Pater loco citato. Propter maiorem profectum nostrum spirituales induit, nobisque exemplum dedit, vt in omnibus quoad eius fieri poterit, diuina gratia aspirante, eum imitari & sequi, cum vera sit via qua ducit homines ad vitam velimus. Nam vt ait Apostolus Re. m. 8. 29. Deus quos præsciauit, etiam prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, scilicet in tolerantis, vti exponit S. August. quæ ipse à iudicis & linguis & manibus aduersariorum suorum passus est. Mart. 27. 63. Seductor ille. Si namque Christo contradixerunt, inquit S. Cyrillus Apolog. ad Theodof. qua nostri habenda erit ratio: Et si contra quemvis Sanctum structa sunt calumnia, quomodo mimis nos effugeremus. Patiamur ergo libenter censuras iniquas Christi & Sanctorum exemplo, sed alios nemo nostrum censuret, nec det occasione gemituum in Christi domo, iis qui pro illo omnia mundana solatia etiam honesta reliquerunt. Ideo Apostolus Hebr. 13. monet: Obdite Præpositis vestris & subiacete eis & c. ne sitis gementes. Et Eph. 6. 4. Patres, nolite ad iracundiam prouocare filios vestros. Et 1. Cor. 12. vltimo: Amulamini charismata meliora: & statim cap. 13. subdit charitatem commendans: Charitas non cogitat mala: In Censuris autem semper præcedit cogitatio.

cogitatio mala &c. S. Dorotheus l. 6. *Qui optant saluari, nunquam curiosi sunt circa minima proximorum delicta, sed circa sua semper occupantur atque ea præcitant.*

82. Sed et si Sanctorum decissent exempla, habemus Christum Iesum Ducem Ordinis nostri, cuius exemplo tam multa sinistra iudicia innocenter passi solari nos possumus. *Recogitate ergo eum, ut monet Apostolus Hebr. 12. v. 3. qui talem sustinuit à peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes.* Tantum date operam ut seruetis illud Apostoli 1. Cor. 4. v. 5. *Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit unicuique à Deo, quam vti nam in hora mortis nostræ, ex Dei ore audiamus.* Audiamus, si non censurabimus alios, & ipsi bene vixerimus. Hoc profundè menti nostræ imprimentes, quod toties hic inculcatur etiam verba Scripturæ à Spiritu S. dicta, si acciperentur ut sonant, & primâ specie, non minus censura possent iniquâ exagitari quàm verba hominum. Ideo meritò S. Chrysostom. l. 13. in ep. Rom. col. 2. ait: *Nisi cum decenti circumspeditione dictiones ipsas deligamus, & ad Apostoli scopum mentemque attentius respiciamus, forte, ut hinc absurditates infinitæ consequantur.* Et infra col. 9. explicans illud Roman. 8. *Qui in carne sunt Deo placere non possunt.* Dicit, inquit, aliquis, *quidnum corpus nostrum discerpemus, num è carne excedemus. Deo ut placeamus, quid homicidas ne fieri nos censet ad virtutis studium ad se deductos? Vides, quot absurditates enascantur, si simpliciter exceperimus, quæ ab auctore dicuntur?*

CAPVT SEXTVM.

Quinta causa vitandorum iudiciorum temerariorum est

84. **M**ultiplex malitia quæ in talibus iudiciis reperitur, ideoque non parum offendit Diuinam Maiestatem. Sæpe, inquit S. Ambrosius in Apol. post. Dauid c. 1. iudicando, *maius peccatum iudicij est, quàm peccatum ipsius de quo fuerit iudicatum. Si malum est, inquit S. Chrysostomus hom. 24. in Matth. propria peccata non cernere, duplex iam aut triplex peccatum est, iudicare alios, & in suo oculo trahere absque dolore gestare: omne quippe trabe grauius est.* Sed plura sunt peccata in hoc vitio quam tria.

85. **P**rimò enim, ut plurimum hæc iudicia oriuntur ex aliquo defectu contra charitatem, scilicet vel odio, vel auersione animi, vel ira, vel inuidia, vel ex omnibus his simul vnitis (quia nõ est insolens hæc omnia simul contra eandem personam in vno reperiri) ac proinde tunc tale iudicium erit multiplici malitiâ maculatum. Quæ non reperitur in eo pectore, in quo est

vera charitas: tum quia *charitas operit multitudinem peccatorum* 1. Petr. 4. v. 8. Immo ut dicitur Proverb. 10. v. 11. *Vniuersa delicta operit charitas:* hæc enim ut ait Apostolus ad Corinth. 13. v. 5. *nõ cogitat malum:* tum quia experientiâ quotidianâ docemur illa ipsa, quæ quandoque improbamus in aliis, nos non improbare in iis quos singulariter amamus; immò quandoque (quod vitio non caret) etiam defectus sic amatorum aut laudamus, aut saltem excusamus. Quare si omnes, vti par est, amaremus sincerâ & perfectâ dilectione, nullum temerè iudicarem, & condemnarem. *Qui iudicat fratrem* Jac. 4. 11. *iudicat legem:* quia inquit S. Thomas 2. 2. q. 74. a. 2. ad 3. *contemnit præceptum de dilectione proximi.*

86. **S**ecundò, Iudicia temeraria oriuntur ex superbiâ omnium malorum radice: vbi enim est solida humilitas, efficit, ut homo meliores se iudicet alios, & res alienas suis anteponat, immò potius, ut S. Bernardus & alij SS. Patres aiunt: *Homo sibi ipsi vilescat,* qui autem talis est, nullum ut imperfectum damnat, excusat omnia, quantum potest.

87. **T**ertiò, ex leuitate animi & præcipiti consilio, temeraria iudicia oriri solent: qui enim grauius & maturè facta aliorum considerat, non difficile inuenite potest ea, quæ faciant ad excusationem, non verò ad vituperationem & condemnationem, ideoque ut plurimum temerè iudicantes alios, & facile condemnantes, pro leuibus haberi solent ab aliis, vti verè esse solent.

88. **Q**uartò, oritur nõn rarò iudiciorum temeritas ex irreuerentiâ, seu defectu debitæ obseruantie, quos enim pie obseruamus, non tantum exterius, sed etiam in animo non audemus in facta eorum nostris iudiciis laxare habenas, secus fit, dum aliquem contemnimus.

89. **Q**uintò, oriuntur ex ignorantia sui. *Miser homo,* inquit Deus Pater S. Catharinæ Senensi in dial. c. 93. *semetipsum ignorando, vult agnoscere proximum & iudicare eorum & afflictum proximorum: & ex quadam operatione, siue minimo verbo, statim inconsulte damnabiliter iudicat ea quæ sunt hominibus occultæ, sed amici mei semper iudicant in bonum, quia fundati sunt in me summo bono. Huiusmodi verò miseri semper iudicant in malum, quia fundati sunt in miserabili malo.*

90. **S**extò, quæcunque tandem origo talium iudiciorum sit, ea sunt contra iustitiam. Sicut enim infamare aliquem, narrando aliquem defectum alterius non certum, est actus iniustitiæ, in sententia omnium Doctorum, idque nõ aliam ob causam, nisi quia hic actus tollit estimationem bonam de alio; ex mentibus aliorum, ad quam infamatus habet aliquod ius, quod est iustitiæ obiectum, ita qui apud se etiam solum interius temere iudicat alterum, tollit ex animo suo bonam estimationem, ad quam

vers. 3. quorum viginti duo milia cecidit. Et cap. 10. pugnavit cum Ammonitis v. 6. 7. 8. qui in suo exercitu contra David habebant 20000. peditum, & 13000. virorum. Et iterum pugnavit cum Syris v. 17. ex quibus occidit 700. curus & 40000. Equitum, & fugavit 8000. ex residuo exercitu. Præter hæc non habuit requiem à proprio filio, qui eum (quod alij hostes non fecerunt post Saulis mortem) in fugam coniecit 2. Reg. 15. 14. & sequi.

Postea Seba excitavit contra David novam coniurationem & bellum, separatusque fuit hoc modo omnis Israël à David, qui dixit se magis à Seba afflictum quam ab Absalon 2. Reg. 20. 1. 2. 6. Postea iterum Davidem inquietarunt Philistæi bello moto 2. Reg. 21. 15. in quo vitæ periculum ab hosti intortâ subiit vers. 16. Post hæc, novum bellum fuit gestum in Geth contra Philistæos v. 18. Deinde aliud bellum contra eosdem in quo eluxit Adeodatus v. 19. Præter hæc, novum bellum fuit in Geth v. 20. Ita Scriptura hoc solo capite 21. expressit ait quatuor prælia & bella gessisse Davidem, in aliis verò capitibus supra citatis recensentur octo bella. Istane est requies: pugnare duodecies cum tot inimicis, quot nec nunc Augustissimus Imperator noster habet: & tamen Deus verum prædixit, etsi difficultas sit in interpretatione prædictionis diuinæ. Sicut ergo hoc benè interpretamur, & merito, ita interpretemur benè omnia dicta & facta aliorum exemplo B. Aloyij & S. Ignatij infra ponendo.

40. Aliud exemplum habemus Matth. 1. 7. 17. vbi S. Evangelista Matthæus, texens Genealogiam Christi, ait: *Omnes generationes à David vsque ad transmigrationem Babylonis fuisse 14. cum tamen ex l. 4. Regum 8. 24. & ex c. 11. 2. & ex c. 12. 21. & ex c. 14. 21. & ex 1. Par. 3. 11. 12. & ex 2. Paral. 26. 1. evidenter constet, generationes à S. Matthæo citatas non tantum 14. sed 17. fuisse, quia tres omisit. Nam etsi Matthæus versu 8. dicat à Ioram fuisse genitum Oziam, tamen aperte constat ex locis iam citatis, à Ioram non esse genitum Oziam, sed Ochoziam; ab Ochozia verò genitum esse Ioram: à Ioram genitum esse Amasiam, ab Amasia genitum esse Azariam: qui alio nomine vocabatur Ozias, 2. Paral. 26. 1.*

41. Si quis nunc scribens ad aliquem, scriberet, se esse dilectum Dei, iactantia id adscriberetur, at S. Ioannes non semel de se dicit in Euangelio, à se scripto pro totâ Ecclesiâ, non pro vno particulari: *Hic est Discipulus, quem diligebat Iesus.* Nec vllus id ægrè tulit.

42. Sic, si quis nunc alicui diceret, quod Paulus dixit Elime Mago Act. 13. 1. 10. *O plene omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis iustitie, non desinu subvertere vias Domini rectas &c.* Deus bone, quas non subiret censuras, si ergo eiusmodi facta & dicta, non merentur vllam

reprehensionem, nec similia improbari debent, si ab aliquo nostrum proficiscerentur, nec enim possumus & tenemur esse sanctiores Christo & Apostolis eius, & esse magis circumspecti in loquendo quam illi.

Si quis nunc diceret, se totâ vitâ nunquam deliberatè peccasse, vel si quis in publica concione diceret, de se, quod virginitatem illibatam Dei beneficio conservaui, condemnaretur tanquam superbus, & se ac sua iactans. Hoc vtrumque dixit, primùm Romæ P. Rectori Collegij Angelici; secundò in publica concione Capuæ in Cathedrali templo, Cardinalis Bellarminus, quam ob rem, cum fuisse scandalizatus quidam Canonicus, Deus volens ostendere, benè id & cum gustu Dei dixisse Bellarminum, splendore caelesti eius faciem irradiavit; quo viso Canonicus, suum iudicium corripuit, & hoc iururando testis est, in Processu pro Canonizatione Bellarmini, factò auctoritate Apostolicâ in quo id legitur confirmatum etiam ibidem testimonio alterius, scilicet Superioris PP. Theatinorum.

CAPVT QVINTVM.

Ostenditur aliis exemplis & dictis sanctissimis Dei, & Christi Domini, ac sanctorum, omnia esse benè interpretanda, & excusanda, nisi sint manifestè mala.

SI quis nunc videret vel Superiorem in Domicilio, vel Procuratorem in pago vel Concionatorem aut Præfectum templi in templo, vel Præfectum Scholarum aut Magistrum in Schola, vel cocum in culina arrepto aliquo fine, inuadentem alios, & euerentem mentes & citas, & expellentem alios, condemnaretur tanquam impatientissimus, & intollerabilis. Atqui Christus Dominus, qui de se dixerat Matth. 11. *Discite à me quia mitis sum & humilis corde:* simile quid fecit, quando Ioannis 2. vers. 14. & 15. Templum ingreßus, factò quasi flagello de funiculo omnes vendentes oves & boues & columbas (etsi essent res necessariae pro sacrificiis) eiecit oves quoque & boues & nummulariorum effudit as & mentas subuertit. de quo tamen prædixit Iaias, *linum fumigans non exinguet, arundinem quassatam non confringet, nec audietur in plateis vox eius c. 19. 9. Qui auctus, etsi solent esse in hominibus effectus magnæ impatientiæ & ira &c. in mortificatarum passionum. Discipuli tamen Christi, edocti benè interpretari omnia, quæ admodum ibidem scribitur v. 17. *reuerati sunt eius, quia scriptum est (Psal. 68 v. 10.) zelus domus tue comodat me.* Sunt enim multi actus prolixius similes, in exteriori specie, qui & à virtutibus & à vitis proficiscuntur, vbi tamen Christiana viget charitas, quæ vt ait Apostolus 1. ad Corin.*

cogitatio mala &c. S. Dorotheus l. 6. *Qui optant saluari, nunquam curiosi sunt circa minima proximorum delicta, sed circa sua semper occupantur atque ea præcitant.*

82. Sed et si Sanctorum decissent exempla, habemus Christum Iesum Ducem Ordinis nostri, cuius exemplo tam multa sinistra iudicia innocenter passi solari nos possumus. *Recogitate ergo eum, ut monet Apostolus Hebr. 12. v. 3. qui talem sustinuit à peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes.* Tantum date operam ut seruetis illud Apostoli 1. Cor. 4. v. 5. *Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit unicuique à Deo, quam vti nam in hora mortis nostræ, ex Dei ore audiamus.* Audiemus, si non censurabimus alios, & ipsi bene vixerimus. Hoc profundè menti nostræ imprimentes, quod toties hic inculcatur etiam verba Scripturæ à Spiritu S. dicta, si acciperentur ut sonant, & primâ specie, non minus censura possent iniquâ exagitari quàm verba hominum. Ideo meritò S. Chrysostom. l. 13. in ep. Rom. col. 2. ait: *Nisi cum decenti circumspeditione dictiones ipsas deligamus, & ad Apostoli scopum mentemque attentius respiciamus, forte, ut hinc absurditates infinitæ consequantur.* Et infra col. 9. explicans illud Roman. 8. *Qui in carne sunt Deo placere non possunt.* Dicit, inquit, aliquis, quidnum corpus nostrum discerpemus, num è carne excedemus. Deo ut placeamus, quid homicidas ne fieri nos censet ad virtutis studium ad se deductos? *Vides, quot absurditates enascantur, si simpliciter exceperimus, quæ ab auctore dicuntur?*

CAPVT SEXTVM.

Quinta causa vitandorum iudiciorum temerariorum est

84. **M**ultiplex malitia quæ in talibus iudiciis reperitur, ideoque non parum offendit Diuinam Maiestatem. Sæpe, inquit S. Ambrosius in Apol. post. Dauid c. 1. iudicando, *maius peccatum iudicij est, quàm peccatum ipsius de quo fuerit iudicatum.* Si malum est, inquit S. Chrysostomus hom. 24. in Matth. *propria peccata non cernere, duplex iam aut triplex peccatum est, iudicare alios, & in suo oculo trahere absque dolore gestare: omne quippe trabe grauius est.* Sed plura sunt peccata in hoc vitio quam tria.

85. **P**rimò enim, ut plurimum hæc iudicia oriuntur ex aliquo defectu contra charitatem, scilicet vel odio, vel auersione animi, vel ira, vel inuidia, vel ex omnibus his simul vnitis (quia nõ est insolens hæc omnia simul contra eandem personam in vno reperiri) ac proinde tunc tale iudicium erit multiplici malitiâ maculatum. *Quæ non reperitur in eo pectore, in quo est*

vera charitas: tum quia *charitas operit multitudinem peccatorum* 1. Petr. 4. v. 8. Immo ut dicitur Proverb. 10. v. 11. *Vniuersa delicta operit charitas:* hæc enim ut ait Apostolus ad Corinth. 13. v. 5. *nõ cogitat malum:* tum quia experientiâ quotidianâ docemur illa ipsa, quæ quandoque improbamus in aliis, nos non improbare in iis quos singulariter amamus; immò quandoque (quod vitio non caret) etiam defectus sic amatorum aut laudamus, aut saltem excusamus. Quare si omnes, vti par est, amaremus sincerâ & perfectâ dilectione, nullum temerè iudicaremus, & condemnaremus. *Qui iudicat fratrem* Jac. 4. 11. *iudicat legem:* quia inquit S. Thomas 2. 2. q. 74. a. 2. ad 3. *contemnit præceptum de dilectione proximi.*

86. **S**ecundò, Iudicia temeraria oriuntur ex superbiâ omnium malorum radice: vbi enim est solida humilitas, efficit, ut homo meliores se iudicet alios, & res alienas suis anteponat, immò potius, ut S. Bernardus & alij SS. Patres aiunt: *Homo sibi ipsi vilescat,* qui autem talis est, nullum ut imperfectum damnat, excusat omnia, quantum potest.

87. **T**ertiò, ex leuitate animi & præcipiti consilio, temeraria iudicia oriri solent: qui enim grauius & maturè facta aliorum considerat, non difficile inuenite potest ea, quæ faciant ad excusationem, non verò ad vituperationem & condemnationem, ideoque ut plurimum temerè iudicantes alios, & facile condemnantes, pro leuibus haberi solent ab aliis, vti verè esse solent.

88. **Q**uartò, oritur nõn rarò iudiciorum temeritas ex irreuerentiâ, seu defectu debitæ obseruantie, quos enim piè obseruamus, non tantum exterius, sed etiam in animo non audemus in facta eorum nostris iudiciis laxare habenas, secus fit, dum aliquem contemnimus.

89. **Q**uintò, oriuntur ex ignorantia sui. *Miser homo,* inquit Deus Pater S. Catharinæ Senensi in dial. c. 93. *semetipsum ignorando, vult agnoscere proximum & iudicare eum & afflictum proximorum: & ex quadam operatione, siue minimo verbo, statim inconsulte damnabiliter iudicat ea quæ sunt hominibus occultæ, sed amici mei semper iudicant in bonum, quia fundati sunt in me summo bono. Huiusmodi verò miseri semper iudicant in malum, quia fundati sunt in miserabili malo.*

90. **S**extò, quæcunque tandem origo talium iudiciorum sit, ea sunt contra iustitiam. Sicut enim infamare aliquem, narrando aliquem defectum alterius non certum, est actus iniustitiæ, in sententia omnium Doctorum, idque nõ aliam ob causam, nisi quia hic actus tollit estimationem bonam de alio; ex mentibus aliorum, ad quam infamatus habet aliquod ius, quod est iustitiæ obiectum, ita qui apud se etiam solum interius temerè iudicat alterum, tollit ex animo suo bonam estimationem, ad quam

quam temerè iudicatus ius habebat, quia is nõ habet maius ius ad æstimationem quæ est in vno, quam ad eandem quæ est in alio. Ergo qui eam in se tollit iudicando temerè alium, erga eum est iniustus; multò autem magis, si etiam exterius coram aliis eum condemnet, quia cõdemnando eum infamat, quod si contingat cum plenâ rationis aduertentia sine probabilitibus iudicis talis iudicij formandi, & in re obquam persona sic iudicata notabile detrimentum suæ æstimationis patiatur, tunc certò admittitur mortale peccatum.

91. Meritò ergo Deus Pater S. Catharinæ loco citato dixit; Ex iudicij ortu peccata varia contra iustitiam. Ex talibus iudicij, inquit, frequentissimè generantur odia, homicidia, detractiones, displicentia contra proximum. Post hæc sequuntur solia, videlicet verba contra reuerentiam, immò potius in vituperium & iniuriam contra me ac in detrimentum proximi.

92. Denique hoc certum est, iudicia huiusmodi vt ait S. Thomas 2. 2. q. 60. a. 3. ex cordis malitiâ nasci. Malus, inquit S. Nazianzenus or. 21. de laudibus S. Athanasij, celerrimè adducitur, vt bonum etiam virum condemnet: contra vir probus, ne malum quidem faciliè condemnauerit. Qui enim ad vitium minimè procliuus est, is nec faciliè ad malè de alio suspicandum mouetur. Et vt idem ait or. 8. Non faciliè de alio malum suspicatur, qui non faciliè ad malum impellitur. Et Abbas Chæremone apud Cassianum Coll. 11. c. 10. ait: Isdem vitii Monachum subiacere certissimum est, quæ in alio inclementi atque inhumanâ seueritate condemnat. S. Nilus in paren. 11. 39. Attendamus nobis ipsis & alios non reprehendemus. Et c. 40. Multa enim in nobis sunt, propter quæ alios taxamus. Verum dicit: quia vt plurimum imperfecti indicant temerè alios, perfecti verò exculant omnia quæ vitium licet. Quem admodum columna, inquit S. Chrysostomus hom. 38. in templo si steterit recta, accepto pondere amplius confirmatur, si autem modicè obliqua fuerit, suscepto pondere, non solum non confirmatur, sed amplius vadit ad latum; sic & cor hominis, si rectum fuerit, videns opera alicuius viri iusti, aut audiens per doctrinam sapientia eius amplius confirmatur; si autem fuerit peruersum cor, videns opera alicuius viri iusti, aut audiens, non solum non confirmatur, sed magis ad inuidiam excitatur, & magis peruertitur. Ita internus malus hominis Status, inducit ad malè de aliis iudicandum. Explicat hoc pulchra similitudine S. Dorotheus doct. 16. Contingere, inquit, solet, vt aliquis nocte consistat in aliquo loco seu angulo ciuitatis, non dico monachum, sed quemlibet alium de ciuitate, accidet vt iuxta illum pertransiant viri tres, & vnus quidem ex illis arbitrat eum praestolari socium aliquem, vt vnâ simul eant ad fornicandum: aliter autem latronem seu furem eum esse suspicatur: tertius verò existimat eum vocasse è vicina domo amicum suum, & expectare illum, vt vnâ simul eant ad gratulationem. Ecce hi tres viri eundem hominem, eodem

in loco videntur: & tamen non eandem opinionem de eo habuerunt, neque eandem cogitationem cogitarunt, sed aliud quidem primum; aliud secundum; aliud verò tertium mente de eodem conceperunt: quisq; mirum pro animi sui statu, & mentis dispositione arbitratus est. Omnes mores pessimi, inquit S. Ambrosius libr. de Noë & Arca cap. 30. erroribus delibantur alienis, non solum erroribus, sed etiam iis, quæ ipsis videntur mala esse etiam si non sint.

S. Dorotheus doct. 16. Sic, inquit, corpora mali humoris quidquid cibi sumpsert, quodammodo perimunt, licet fuerit cibus optimus, nec à cibo causa, sed à corpore quod distemperatum, contraria ad digestionem operatur, & ciborum naturam immutat: sic anima malè disposita vnaquæq; res quamvis bona & vtilis, suo vitio nocet. Finge mellis vasculum ante nos positum esse, si quis in illud modicum quid abstulit iaciat, nonne vas totum corrumpit? & mel amarum facit: Idem nos facere videmus, cum pugillo amaritudinis nostræ, totum proximi bonum corrumpimus, indicantes illum pro statu mentis nostræ, & transformantes quodammodo ipsum ex mala dispositione qua in nobis est. Nam qui bene animo dispositi sunt, tales sunt erga omnes, quales qui corpus temperatissimum habent, qui quidquid nocens comederint, omne conuertunt in nutrimentum. Cuius rei ratio est, vt dixi, corporis temperamentum, sanitas, & bona habitudo, quæ omnia faciunt, vt quidquid comederint, bene vertant, bene digerant, bene concoquant. Hoc ipsum ferè multo antè Seneca lib. 5. de benef. scriptum reliquerat: Quomodo, inquit, stomachus morbo vitiat, & colligens bilem, quoscumque accipit cibos mutat, & omne alimentum in causam doloris trahit, ita animus cæcus quidquid illi commisserit, ad omnis suum & perniciem & occasionem miseria facit.

His malis cum sint obnoxia iudicia sinistra de aliis, merito B. Catharina Bononiensis, vii scribit in eius vita noster P. Iacobus Grassettus l. 1. c. 14. dicebat, duabus scilicet Moniales infallibiliter posse perungere ad gloriam paradisi. Prima scala decem gradibus constans est virtutis: cuius septimus gradus est, Puritas mentis quam dicebat consistere peculiariter in sentiendo semper bene de omnibus, & in interpretando semper in bonam partem quamlibet actionem proximorum, volendo ne quidem cogitatione maculare admisione ad eam fedæ cogitationis supra opera aliorum.

CAPVT SEPTIMUM.

Sexta causa ob quam vitare debemus remeraria iudicia est

Ocultæ sed iusta Dei dispositio, qui nonnunquam magnas in seruis suis virtutes occultare volens, ne vel, ab eas possidente, per elationem animi perdantur, vel (si huius rei non sit pericula) ne ab inexpertis & pseudopoliticis, aut malignis dona Dei calumniam patiantur

patiantur, permittit in exiguis aliquos defectus labi seruos suos.

Talis erat vir ille Sanctus Isaac apud S. Gregorium lib. 3. Dial. c. 14. virtutibus, miraculis, & dono prophetiae praeditus, in quo nimia quaedam laetitia reprehensibilis videbatur. Quod S. Gregorius ponderans sic ait: Magna est omnipotentis Dei dispensatio. & plerumque contingit, ut quibus maiora bona praestant, quaedam inuicem non tribuant, ut semper eorum animus habeat, unde se reprehendat, quatenus dum appetunt perfecti esse, & non possunt. & laborant in hoc quod non acceperunt, nec tamen elaborando praualent, ne in his quae accepta habent, se minime extollant, sed discant, quia ex semetipsis maiora bona non habent, qui in semetipsis vincere parua vitia atque extrema non possunt. Quemadmodum Deus in elementis fecit, inquit S. Chrylостomus hom. 26. in 2. Cor. nempe ut & imbecilla ea & praecleara crearet, alterum, ut ipsius potentiam praedicarent, alterum, ut hominum errorem prohiberent; sic etiam Sancti & admirabiles & imbecilles erant, ut opere ipso ac rebus ipsis eorum imbecillitas desegere-tur. Elias est eximius vir erat, timiditatis tamen quodammodo notatus est. Et Moses item magnus, ac hic quoque ob eundem affectum fugam conuenit (Ex. 2. ille 3. Reg. 19.)

98. Alias huius rei causae est diuino lumine haustas in quodam raptu tradidit B. M. Magdalena de Pazzis teste Puccino Confessario in eius vitae 4. par. c. 3.

Non permittit, inquit, Deus interdum auferri amorem & sensum proprium ab aliquibus animabus, quamdiu viuunt, nisi ob id ea dispiciant, quia sunt impedimentum perfectionis. Ille enim qui est Sapiencia aeterna, videt sine hoc interesse amoris proprii & proprii sensus, multas animas non facturas illa bona opera qua faciunt: ideo illa non euellit nec exurpat: ne essent exequi bona opera ad edificationem proximorum, & augmentum S. Ecclesiae: sed tempore mesis quod erit in fine vitae illarum animarum nimirum amaricum sui & proprii sensus (del proprio intendere) punientur. Quamuis multo tempore tolerat Deus zizania amoris proprii in illa anima, nullus tamen putet reponendam eam in horreo vitae aeterna cum semine optimo, nisi prius totum malum consumatur igne purgatorij. Similiter iste Sapientissimus Deus permittit cum summa prouidentia, ut aliqua anima non cognoscant se habere hac zizania amoris proprii, quia scit, si illud cognoscerent, deuenirent ad talem detectionem animi (sb gottimento) ob quam nil boni facerent. Unde quam diu illud non cognoscunt, non possunt illud eradicare. & ita crescit in illis usque ad mortem simul cum bono semine. Sed his animabus in tempore mesis quod erit in morte, ostendet sibi in illis non placuisse hac zizania: quia quod non cognouerint, fuit defectus illarum, quia fecerunt se incapaces huius cognitionis, eo quod habuerint cor vile & pusillanime, ideo iudicio supremi Iudicis etiam ha mittentur ad flammam purgatorij.

99. Ex vita S. Ioannis Eleemosynarij cap. 46. Lancicij Opus. Tom. 2.

fol. 201. Columna 2. apud Rosweydam.

Cum omnibus bonis suis, & hoc Beatus hic (scilicet Ioannes Eleemosynarius) possidebat, quod (ut dictum est) non condemnaret proximum, nec condemnantes reciperet. Dicam verò & eius doctrinam de hoc omnibus proficiam: Iuuenis quidam sapiens monacham fugit Constantinopolim. Hoc discens Iustus, tristis factus est usque ad mortem. Tempore verò aliquo transacto, confedente eo vna dierum in honorabili cimiterio cum quibusdam clericis & sermonem animae vtilem mouente, venit in medium & memoria iuuenis, qui ancillam Dei rapuerat, & ceperunt, qui Sancto confidebant, anathematizare talem iuuenem, tanquam qui duas animas perdidit, suam videlicet & sanctimonialis. Compescuit ergo & rescauit eos Beatus, dicens: Ne sic filij, ne sic: nam ostendam vobis, quia & vos duo peccata facitis, vnum: quia transgredimini mandatum dicentis: Nolite iudicare, ut non iudicemini: deinde, quia nescitis certius, si vsque hodie peccent, & non poeniteant.

Legi enim vitam patris, aliquid tale habentem: quia in ciuitate quadam duo monachi abierunt in ministerium. Et cum transiret vnus per locum, clamabat ei vna fornicaria, dicens: Salua me pater, ut Christus meretricem. Ille verò hominum confusionem omnino non curans, dixit ei: Sequere me. Et tenens eam per manum eius, exiit publice de ciuitate, omnibus aspicientibus. Facta est ergo fama, quia Abbas accepit mulierem Domnam Porphyriam (ita enim vocabatur mulier). Pergentibus ergo eis, ut mitteret eam in monasterium, inuenit mulier in vna Ecclesia puerum in terram proiectum, & suscitit eum ut nutrirer illum. Itaque post annum quidam venerunt in patriam, vbi erat Abbas & Porphyria, qua fuerat de meretricibus: & videntes eam habere puerulum, dicunt ei: Veraciter bonum Abbati pullum genuisti. Nondum enim sanctum schema acceperat. Euntes ergo Tyrum qui viderant eam, (inde enim Abbas tulerat illum), diffamauerunt, quia genuit de Abbate Porphyria. & nos vidimus puerulum oculis nostris simulantem ei. Quando ergo cognouit ex Deo Abbas obitum suum, dicit nonna Pelagia: sic enim mutauit nomen eius, quando tradidit ei sanctum schema: Eamus Tyrum, quia habeo illi responsum, & volo ut venias mecum. Illa verò non valens contradicere ei, secuta est eum: & venerunt ambo, habentes & puerulum septem annorum existentem. Cum ergo egrotasset Abbas in infirmitate ad mortem, ascendit ad visitationem eius de ciuitate usque ad centum animas. Et dicit: Asserte prunas. Itaque cum venisset thuribulum plenum prunis, tulit & euacuauit eas in vestimentum suum, & dixit: Credite fratres, quia sicut Deus rubum custodit incom-bustum ab igne, sicut nec tunicam hanc meam incendunt pruna ista: ita nec ego agnouit peccatum mulieris, ex quo natus sum. Et omnes mirati sunt, quomodo non ardebat vestimentum ab igne: & glorificauerunt Deum habentem occultos seruos. Ex occasione autem nonna Pelagia quondam meretricis, alia fornicaria secuta sunt eam, abrenunciantes mundo, cum ea pergentes in monasterium eius. Seruus enim Dei monachus,

99.

100.

H h h

nachus. qui totonderat eam, postquam satisfecit omnibus, tradidit Deo spiritum in pace. Idem inquit, dico vobis filij, ne precipites ad condemnanda & iudicanda sitis aliena. Multoties enim peccatum fornicationis vidimus: penitentiam verò eius, quam fecit occultè, non adspeximus. Et est, quia furtum facientem quemdam vidimus: suspiria verò & lacrymas quas produxit Deo, nescimus. Et nos quidem habemus eum, qualem vidimus illum, furem, aut fornicatorem, aut perurum: apud Deum verò recepta est occulta eius confessio & penitentia, & est ab ipso pretiosus. Omnes igitur admirabantur super doctrinam industrii pastoris huius atque magistri.

101. Cum S. Macedonius vir simplex, & qui nec diuini vacauerat eloquii à Flauiano Episcopo ordinatus esset Episcopus, idque non aduertisset ipse, postquam id rescieuit, incessebat omnes maledictis & conuitiis, & accepto baculo quo ob senium innitebatur, ipsum persequeretur Pontificem & alios quotquot aderant, vt scribit B. Theodoretus in Relig. histor. sect. 13. vbi eius miracula & vitæ asperitatem recenset.

Immo non rarò cõtingit, vt serui Dei (quod tamen nobis sine Superiorum approbatione faciendum non est, quia id vetatur Regul. 11. Summ.) datâ operâ ex peculiari diuino instinctu, quædam exteriùs præferant, quæ tamen in se considerata, verè vitia non sunt, plerumque tamen in imperfectis cerni solent, vt ita pro imperfectis habeantur, & magna Dei dona in se celent studio humilitatis. Talis erat admirabilis ille S. Salo, à quo tot res ridiculas hoc sine gestas esse scimus, multis tamen miraculis comprobata eius sanctimoniam diuinitus nouimus.

102. Talis erat S. Philippus Nerius, qui vti audiui in concione publica, quam in eius Annuario habuit Cardinalis Baronius huius Sancti Confessarius, stimulabat iracundiam & signa exardescenti animi quandoque prodebat, vt pro iracundo haberetur. Ideoque idem Sanctus vitæ sepe suis illud inculcabat: Qui vult inter vos sapiens esse, stultus fiat. Noui & ego in Societate aliquos, qui vt magnam opinionem in qua apud alios erant, eorum ex animis euellerent, nec pro Sanctis, (vti habebantur) haberentur, quædam faciebant, verè in se non mala, tamen à malignis condemnari solita: vt sunt conuersatio iucundior, risus facilis, longior ad mensam accubitus, & his similia.

103. Abbas Agathon moriturus dixit fratribus ser. 2. apud S. Dorotheum: Longè aliud est, iudicium Dei atque hominum, quæ etiam verba P. Io. Piscator noster morti proximus dixit. Ideo ne feramus malum de vilo ex exterioribus rebus iudicium.

CAPVT OCTAVVM.

Septima causa vitandorum temerarium iudiciorum est

104. **Q**uia plura in nobis mala videmus, saltem videre deberemus, quàm in aliis, ideo nos potius quàm alios condemnare deberemus. Hanc ipsam causam Christus adfert Mat. 7. & Luc. 6. ad vitanda iudicia. Quid, inquit, vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides: aut quomodo dicis fratri tuo, sine, ecce festucam de oculo tuo, & ecce trabis est in oculo tuo? Hypocrita, eice primò trabem de oculo tuo, & tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Comparauit, inquit S. Dorotheus serm. 6. proximi peccatum festuce, iudicium verò trabi, vsque adeò graue & insuauè est proximum iudicare, vt serè omne peccatum excedat.

Sanè ita est, plura de nobis ipsis reprehensione digna scimus, & quidem certam non sic de aliis: quare si defectuum nostrorum seueri esse mus censores, alienis non attenderemus. Nam vt rectè ait S. Gregorius Papa lib. 5. moral. c. 30. Considera in infirmitas propria, mala nobis excusat aliena. Sed contrarium euenit. Vagare enim oculum, inquit S. Chrysologus serm. 139. Sua casu ad crimina, ad aliena errata perlucet malorum suorum nocentius, alienorum est accusator & testis. Aspiciamus ergo nos, & priùs mala nostra eiciamus quod dum fecerimus, & omnino sine vilo defectu fuerimus, tunc incurtere licebit in nauos alienos, sed quia nos ipsi sine his nunquam erimus, ideo ab alienis taxandis absteineamus. Hoc est quod monet S. Bonauentura in Reg. Nouitiorum cap. 12. Quando vides defectum fratris, antequam iudices, vide an in te sit simile quid vel æquiualens, & eo relicto, se condemna vt malum. Quam ad rem facit monitum S. Ioannis Chrysolomi lib. 45. ad pop. Constitue super conscientia iudicantem rationem, & in medium omnia tibi patrata proponit: anima tua peccata scrutare, & penas exige diligenter. Et dic. Cur hoc & hoc ausa es? Et, si has quidem fugiat, aliena verò discuitas, dic ad eam: Non de his te iudico, non pro his venisti te purgatura. Quid enim si ille malus? Quare tu hoc & hoc admisisisti? Respondet: Noli accusare: tua consideres non aliena.

CAPVT NONVM.

Octaua causa fugiendorum iudiciorum temerarium est

105. **Q**uia iudicare alios & de aliis, ad Deum tantùm eiusque Vicarios spectat: ideo Apostolus, cum ad Rom. 14. v. 3. dixisset: Is qui manducat (scilicet gentilis conuersus, manducans cibos Iudæis per Moysen veritos, quod Iudæos etiam conuersos offendeat, nondum plant

planè purgatos à ritibus Moſaicis, coniuventibus ita Apoſtoliſ, ne aliqui à Chriſtiana fide deſiſcerent) non manducantem non ſpernat: & qui non manducat (ſcilicet Iudæus) manducantem non iudicat. Subdit cauſam v. 4. Tu quis es qui iudicas alienum ſeruum: quaſi dicat: ad Deum, qui eſt Dominus omnium hoc ſpectat.

106. S. Baſilius ſer. de abdic. rerum. Si multi, inquit, multis in rebus errata commiſerint parua aque ac magna, in iſſis obſtinati pertinaciter perſeuerent, nolito tu alienorum te erratorum iudicem conſtituere: habent enim ipſi iudicem iuſtum, qui reddet vnicuique ſecundum opera ſua. Diſplicet Deo ſi quis uſurpet ſibi quod Dei eſt: vnde vt in Vitis Patrum ſcribitur, cum quidam temerè iudicaſſet fratrem, cæliſ ea vox audita eſt: Homines in mea iudicia ſe intruſerunt, & iuriſdictionem alienam: Et de Abate Iſaac ibidem ſcribitur; quod cum quandam Congregationem ingreſſus, quendam vt imperſectum iudicaſſet, ad cellam rediens, inuenit Angelum, aditum ad cellam præcludentem, à quo cauſam ſciſcitatus impediti ingreſſus, hæc audiuit: Deus miſit me ad te, vt decernas, quo velis cum proſit Monachum, quem iudicaſti & condemnaſti: quo audio, rubore perſuſus veniam petit: tunc Angelus pepercit hoc tibi Deus, in poſterum neminem iudica. Deo id relinque.

107. Eſt conſtitutus iudex peccatori, inquit S. Chryſoſtomus hom. 43. in Mat. noli tu dignitatem vnigeniti, temerario impetu rapere, illi iudicij ſedes ac ſolum conſeruatur. Et Deus ipſe dixit S. Catharinæ Senenſi in dial. c. 102. Iudicare intentiones & mentes creaturarum habentium in ſe rationem, eſt hoc abſoluiè ſolummodò meum.

CAPVT DECIMVM.

Nona cauſa vitandorum iudiciorum eſt.

108. QVia qui temeraria iudicia fugiunt, & omnia in bonam partem interpretantur, Domino placent quia ſibi attendentes, non ſerunt ſiſtra de aliis iudicia. Qui ſoliciti ſunt ac ſtudioſi, inquit S. Climacus gradu 4. Sepſos cautiffimè attendunt, ne, dum negligentiores quoſque iudicant, ſeuertius quàm illi condemnentur. Idcirco enim, vt reor, iuſtificatus eſt Loth, qui cum in flagitiorum medio verſaretur, nunquam illos penitus iudicaſſe deprehenſus eſt. Declarauit hoc non ſemel miraculoſis argumentis Deus.

Refert Baronius Anno Chriſti 599. partem concionis de ſynaxi S. Anaſtaſij Sinaitæ Patriarchæ Antiochæ, quâ excitans Auditores vt condonarent iniuicem illatas iniurias, id perſuadere conatus eſt tali exemplo, de monacho quodam, qui negligentè in ſtatu ſuo viuens, & ſegniter otio vacans, cum morti eſſet proximus, valdè lætè moriebatur, nihil metuens: fratribus dicentibus, vnde tanta proficiſceretur

Lancij Opus. Tom. 2.

ſecuritas, ſcimus te negligentè in deuotione vixiſſe; reſpondit verum eſſe Patres; ſed Angelus hac horâ mihi mea peccata deſcripta oſtendit; ego perterritus dixi: ab eo tempore, quo mundû reliqui, & Religioſus factus ſum, nullum iudicauit, & omnis iniuriæ, quæ mihi inferebatur, obliuiſcebar, & rogo vt verificentur verba Domini: Nolite iudicare, & non iudicabimini, dimittite, & demitteretur vobis. Hoc quam primum dixi, illum catalogum meorum peccatorum Angelus lacerauit, ideoque cum lætitia eo ad Dominum meum: & hoc dicto, ſpiritum Deo reddidit, relicta magnâ ædificatione in Auditoribus.

In Chron. minor. 1. p. lib. 6. c. 9. Frater Leo & Ruſſinus viderunt proceſſionem magnâ Sanctorum Ord. Minor. & in ea vnum præ cæteris gloria maiore præditum, radios ſole clariores ex oculis emittentem. Querit quis eſſet, reſponſum eſt, eſſe Bernardum de Quintaualle primum S. Franciſci ſocium, cuius oculi ita erant ſplendentes, quia omnia quæ videbat in meliorem partem conuertebat, ſi videbat medicum, dicebat iſte eſt pauperior me, ſi benè veſtitum; iſte fortè cilicium ſub ſerico portat &c. & hanc ob cauſam illâ gloriâ ornatus eſt.

B. Maria Magdalena de Pazziſ, vt ſcribit P. Virgilius Cepariuſ in eius vita c. 24. vidit quandam Monialem per 16. dies fuiſſe in purgatorio ob certas cauſas; ſed ob tres virtutes fuiſſe minutas illas pœnas. Primò, ob ſolicitam curam, quam ſemper habuit conſeruandi puritatem & ſimplicitatem ſuæ Religionis. Secundò ob magnam charitatem, quam omnibus monialibus exhibebat. Tertio, quia ſemper omnia in bonam partem trahebat, & benè interpretabatur.

109. Deus S. Catharinæ Senenſi inter media perueniendi ad animæ puritatem ſecundum medium dedit in dial. c. 100. neminem iudicare. Vt, inquit, attingere poſſis ad vnionem atque puritatem iſtam, nunquam iudices in aliqua re quam videris ab aliquo fieri ſue dici contra te ſue contra alium. Eſi videres etiam peccatum expreſſum, extrahas ab iſta ſpina roſam odoriferam, videlicet eos offerendo coram me per veram & fraternam compaſſionem, & iſto modo peruenies ad puritatem perfectam. En quomodo placeant Deo qui fugiunt iudicia temeraria. Et c. 103. Et hoc, & aliud iudicium mihi relinquantis, quia meum eſt, & non veſtrum. Et c. 105. Tu & alij compaſſionem habere debetis, iudicium vero mihi relinquantis. Nec mirum eſt tales Deo place- re qui eſt Sapiencia increata, quia videt in iis Sapienciam quæ deſurſum eſt, quæ vt deſcribit S. Iacobus c. 3. v. 17, eſt non iudicans, ſcilicet aliena dicta & facta.

CAPVT VNDECIMVM.

Decima causa vitandorum iudiciorum temerariorum est.

111. **Q**uia in Christum redundat iniuria, quam patiuntur temerè condemnati. In prato Spirit. cap. 65. scribitur de venerando sene B. Stephano Presbytero: *Quod cum aliquando recur illius grauer infirmaretur, ex qua infirmitate sancta illa anima migravit à corpore. coegerunt illum medicis carnem manducare. Erat autem illi frater secularis quidem sed valde religiosè. & secundùm Deum viuens. Factum est autem, cum carnes comederet Presbyter, superuenit frater eius secularis, vidensque illum rescentem carnibus, scandalizatus est, & valde contristatus; quod ex tanta abstinentia atque continentia (erat enim Monachus) in extremo vite sue tempore, ad comedendum carnes deuolutus esset. Mox ergo in extasi factus, vidit quendam dicentem sibi, quare sic de Presbytero scandalizatus es: quia illum vesci carnibus vidisti: Nescis, quia necessitate compulsus, & propter obedientiam id fecit: nempe propterea scandalizari non debuisti. Nam si merita & gloriam fratris tui videre cupis, retro conuertere, & vide. Conuersusque vidit fratrem suum crucifixum cum Domino. Atque ad eum is qui illi apparuerat: Ecce in qua gloria frater tuus est. Cur putamus tali viso ostensam innocentis Stephani temerè condemnati innocentiam: nisi ut Christus ostenderet, se quodammodo crucifixum, & in cruce pendentem torqueri, dum eius famuli iniquè iudicantur.*

112. **S.** Catharina Senensis accito ad se Confessario suo Raymundo (vtri ipsemet postea scripsit in eius vita) cum ei quædam illo die sibi à Domino reuelata exponeret, & grandia quædam & inusitata aliis referret, Raymundusque de quibusdam cogitaret apud se: Putasne vera esse omnia quæ dicit? simulque intendisset in faciem loquentis subito vidit faciem eius, in viri barbati faciem transformatam, qui fixis oculis in illum respiciens, valde illum terrefecit. Erat autem facies oblonga, ætatis mediæ, barba non prolixa, colore triticeo, maiestatem quamdam præferens, vnde manifestè se Dominum ostenderet. O, quis est qui, me respicit? Respondit virgo: Ille, qui est, his dictis mox facies illa disparuit, & facies Virginis rediit. Quod ipse Raymundus cum scripsisset sibi cõtigisse scribit: *se coram Deo securè loqui, quia ipse Deus & Pater Domini Nostri Iesu Christi scit, quia non mentior.*

113. **Sic** cum Maria Gabriella monialis dubitaret de extasibus Catharinæ Ricciæ Dominicanæ, aspiceretque eam in extasi raptam, vidit faciem Catharinæ mutatam in faciem Christi, & tunc Catharina apprehenso capite Gabrielæ & lateri suo applicato, dixit existens adhuc in extasi: *Credis tu me esse, Catharinam vel Iesum?*

idque ter interrogauit: cui Gabriella respondit: Iesum te esse credo. Et sic dubitatio illa euauit. Interrogata deinde Catharina, vnde profecta esset hæc in vultu eius mutatio? respondit: Non scio vos eum qui habitat in Domino, Dominum quoque habitare in eo?

CAPVT DVODECIMVM.

Vndecima causa esse potest

114. **Q**uia Deus miraculis ostendit ne temerè iudicemus. S. Ephrem, vt scribit Amphilocho, in vita S. Basilij to. 1. Surijs p. 15. 1. Ianuarij, cum Deo reuelante in eremo vidisset columnam ignis, vertice attingentem cælum, & vocem supernè allatam audiisset: *Ephram, Ephram, columna ignis quam vidisti magnus Basilius episcopus venisset ad magnam Ecclesiam Cæsareæ die Theophaniæ, conspecto Basilio in Ecclesiam procedente induto stola candida, Cleroque amictu candidis vestibus, desperabat visionis sibi ostensæ veritatem. Ita secum dicens: Nos qui portauimus pondus diei & æstus, nihil consecuti sumus; & hic tantis stipatus turbis, tantaque præditus dignitate, ignis columna estrid mihi quidem prodigiosum videtur. Eo talia cogitante, mittit Basilius semel ac iterum, qui Ephram in angulo latitantem ad se vocet, nominando eum, & cum occultas ei postea aperuisset eius cogitationes, & ante hoc vidisset linguam igneam loquentem per os Basilij, agnouit suum errorem.*

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Duodecima causa est

115. **Q**uia sæpe bona sunt vel ob necessarium finem fiunt, quæ videntur inexpertis mala. S. Philippus Nerijs teste Gallonio in eius vita lib. 1. anno 1551. solebat ante Sacrum, etiam tunc, dum se vestiebat sacris vestibus, distractionis vacare operibus, vt diuinos raptus, quos patiebatur, hac sui piâ distractione temperaret: quod tamen eius deuotionis ignarus, vitio attribuere potuisset.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

Nunc videndum est quando, & cui licet iudicare, vel non iudicare proximum.

116. **P**rima Regula. Res animi internas, à libero arbitrio hominis pendentes, nulli vnquam licet iudicare; quia hæc soli Deo notæ sunt: etiã Angelis ignotæ, nisi illas Deus reuelet. Tales sunt interni

terni defectus, desideria, intentiones. Hoc docet Apostolus 1. Cor. 4. v. 5. Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Ille enim solus ut inquit Salomon 3. Reg. 8. v. 39. nouit cor omnium filiorum hominum. Ita ut quemadmodum inquit Iob cap. vlt. v. 2. nulla eam lateat cogitatio; idque non tantum præsens, sed omni tempore, Ecclesiastici 4. 2. v. 19. cognouit Dominus omnem scientiam, & inspicit in signum eui, annuncians quæ præterierunt, & quæ superuentura sunt, reuelans vestigia occultorum. Qui ergo temerè iudicat de internis intentionibus & defectibus, arrogat sibi id quod est proprium Dei, & se Prophetam facit cum non sit. De talibus loquitur Sapiens Prou. 23. v. 7. Ne comedas cum homine inuidio, & ne desideres cibos eius, quoniam in similitudinem arioli, & coniectoris affirmat quod ignorat.

Etiã Ecclesia, ut ponderauit B. Laurentius Iustinius l. 1. de Spirituali agnitione interitu col. 3. humiliter freta prudentia absque personarum acceptione cunctos amplissimo charitatis sinu suscipit confluentes ad se, in quibus recte fidei sit vocalis confessio. Nam de cordis credulitate, quæ iustificat hominem, nihil discernere audeat, relinquens huiusmodi examen ei, cui soli secreta cordium sunt nota. Hinc quorundam presumptuosorum est redarguenda temeritas, qui nedum proximarum opera discurrunt, verum etiam alieni cordis se faciunt iudices. Volunt quippe iudicare quales sint hominum cogitationes, quibus ducantur affectionibus, quæ intentione operentur, quos spiritu moueantur, quod omnino non licet. Cum nemo scire valeat quid agatur in homine, nisi spiritus hominis qui in illo est, quaquam per sepe contingat, quod sibi ipsi ignotus sit. Dinam in se tales reflectunt auctoritatem, quæ interiorum sola est capax, dum intentionum, cogitationumque abdita penetrare posse se putant. De his legitur sic, ambulante in tenebris sicut in meridie. Porro quæ admodum in meridie, ita illi in tenebris ambulare dicendi sunt, qui mentium proximorum profunda consilia curiosè inuestigatione perlastrant. Et ex hac iudicia temeraria contingentes, in nocte ignorantia ambulantes meridiem se aspexisse exultant. Tales Apostolus redarguens ait: Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Et accendenda prorsus sunt à fidelibus ista iudicia, quæ absque peccato fieri nequeunt, cum ex quadam cordis, ut plurimum, temeritate proveniant. Ipsi soli cordium sunt, humiliter referenda iudicia, qui in aqumate iudicaturus est orbem; luceque sua singularum hominum latebras intrens, & septentia sua vniuersa discerunt, adeo ut quicquam ei lateat non possit, dicente Apostolo, visus est Dei sermo & efficax, & penetrabilior omni gladio aucipit, percingens vsque ad diuisionem anime, ac spiritus, compagumque & medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis. Ita ut nulla creatura inuisibilis sit ei: omnia enim nuda, & aperta sunt oculis eius. Quamobrem

Lancicij Opus. Tom. 2.

sicut nemo iudicandus; ita nemo est ab homine damnandus, quantumcumque scelestus & malus, quamdiu in hac peregrinatione subsistit. Quoniam Dei iudicia, quæ erga hominum salutem exercentur, incomprehensibilia sunt, adeo, ut nullus sit, qui in eorum consideratione non claudicat. Nam euenire sæpe cognoscimus, ut qui heri nequam fuit, hodie efficiatur bonus. Et quæ gehenne filius existimabatur, in filiorum Dei sit numero computatus. Ad refecanda itaque temeraria iudicia, zizaniorum nobis Dominus in euangelio parabolam posuit, in qua illos compefcuit, qui ante tempus messem illam euellere cupiebant, dicens: Sinite utraq; crescere, ne forte eradicare volentes zizania, pariter cum illis eradiceis & criticum. Sic plane in iudicandis proximorum meritis frequentissimè contingit, ut damnetur iustus, accusetur innocens, & electus à Deo, reprobis existimetur. Quid (quæso) ante conuersionem Paulus fuit? Nonne lupus rapax, persecutor seuis, importunus insidiator, tabidusque occisori? De illo quippe sic legitur: Saulus adhuc spirans minarum & cædis in discipulos Domini, accessit ad principem sacerdotum, & petiit ab eo epistolas in Damascum ad Synagogas, ut si quos inuenisset huius via viros ac mulieres, viuolos perduceret in Hierusalem. At verò ut prostratus est solo, corporis cæcitate percussus, vocatusque de calo: Saul Saul, quid me persequeris? agnuculo factus mansuetior ait: Domine quid me vis facere? Quis illum gratia Dei arbitratus non fuisset indignum, cum vidisset eundem discurrere, Christianos rapere, ligare, trahere, verberare, occidere. Nihilominus vad electionis erat præcipuum, ad predicandum nomen Domini coram regibus, & gentibus, & filiis Israël. Maximum in Paulo nobis iudicandi neminem præbetur exemplum, qui tanta celeritate, tantaque cum gratiarum abundantia in vitam mutatus est alterum, factusque est præclarum lumen mundi, gentium Doctor egregius, Apostolorum collega præcipuus, ac Ecclesiarum sollicitus gubernator. Erat priusquam vocaretur Mattheus publicanus, lacris deditus immoderatis, telonio publicè inseruiens, sola quæ mundi sunt, quærens, & à Sanctorum contubernio segregatus. Hunc ut vidit Dominus, vocauit ad se, in eius domo discubuit, traxit e seculo, & Euangelistam fecit. De iustificata peccatrice quid memorem, quæ inspirata diuinitus, in melius, marata, facinoræ suæ deplorando correxit? Nam accessit ad Christum cum multis in conuiuio residentem, secus pedes ipsius sedens, quos lacis lacrymis, crine deterse, osculata est labiis, unxit unguento, nec inde discessit, donec commendata ipsius fidè deuorata audire promeruit. Fides eam saluam fecit, vade in pace. Nullus igitur desperet de se, neque dissidet de altero, veniam apud Dominum posse reperire, & gratiam. Cum agnoscat de Saulo Paulum, de publicano Apostolum, & de famosa peccatrice Dei Sapientiam discipulam sibi effecisse carissimam. Omnes hi viuentes in corpore, mortui in anima erant, & cæmen per gratiam resuscitati sunt longe excellentius, quam prius. Vt nosse in carne adhuc degentem, in spiritu mortuum fuisse resuscitatum ad vitam: Parabolam adolescentis recole, qui consumpto cum meretricibus patrimonio, famis tæbe confectus,

Hhh 3 penitendo

penitendo ad patrem rediens humanissime exceptus est: primò solà iudatus, ornatus annulo, atque vituli saginati: sibi cibatus edulio, propter quod inuidus frater maior indignatus, atque correptus à patre audiuit: Gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus fuerat, & reuixit, & perierat, & inuentus est. O quantum est hæc gratia commendanda, quæ de atrio contritum, de impio iustum, & de noxio innocentem facit. Et quidem huius gratia occasione offendunt multi, & pereunt, trahunturque ad interitum sempiternum, dum illam putant ad vota sibi posse præstari. Attendunt quam bonus sit Deus, quam misericors, quam præstabilis super malitia hominum, atque ex quotidianis conuersionibus peccatorum, ipsum erga penitentes intelligunt esse placabilem, præsertim cum per Prophetam pollicitus sit dicens: Quotiescumque peccator ingemuerit, non recordabor amplius iniquitatum suarum. Iterumque: si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium, & iustitiam, vitâ uiuet, & non morietur, omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor. In iustitiâ suâ, quam operatus est, uiuet.

Sic peccauit Simon Phariseus dicens Luca 7. v. 39. Sic si esset Propheta, sciret utique quæ & qualis esset mulier, quæ tangit illum. Et illi quos Christus arguit Matth. 9. v. 4. Quid cogitatis mala in cordibus uestris? & c. Ideo nunquam de illo cogitandum, vel dicendum est, istud dixit, istud fecit, tali intentione malâ, ut se vindicaret, ut hoc vel illud assequeretur, ut auram popularem captaret, &c.

117.

S. Ildor. Pelusiotal. 2 ep. 72. Quanquam arbor mala fructum boni ferre nequit: at ferre poterit, neque enim idem sunt, non posse, & potestatem habiturum non esse: verum illud præsens tempus, significat, in quo ignatus est ignatus: hoc autem futurum in quo fieri potest, ut qui paulo ante improbus erat, probus efficiatur. Atque hoc cum res ipsæ clamant mutationem singulis diebus subeunt, & Scripturæ ipsæ confirmant. Quoniam enim modo Dauid lapsus se erexit: Quoniam modo Paulus, cum persecutor esset, hanc culpam sarciniit, atque eius quem insectatus fuerat, præco institutus est: Quoniam pacto Petrus, postquam Christum abiurauit, huiusmodi labem absterxit: Quoniam pacto Niniuitæ salutem consecuti sunt: Quoniam pacto latro in paradysum missus est: Cognita igitur præsentis diuini auxilij facultate, *πρόθυμους ὄντες τῆς ἀγάπης πονηροῦς ὑμῶν ποιεῖτε, quisquis uult, & laborat, atque omnia mouet (neque enim nuda uoluntas sufficit) tum ad discit, tum fructum edit, tum salutem assequitur.*

118.

Secunda Regula, quoad futura. Nunquam est iudicandum malè de proximo, quæcumque tandem sint iudicia mala, quia & hoc solus Deus nouit. Qui uidisset latronem cum Christo duci ad supplicium, Christum in cruce blasphemantem, ut dicitur in Euangelio, Mat. 27. v. 44. & Mat. 15. 32. dixisset, pessimè moriturus, & tamen conuersus est. (ut putant etiam bonum latronem blasphemasse, Athanasius serm.

con. om. hæreses, Hilarius, Chrysostom, Theophyl. & Euthymius in c. 27. Mat. Iuacens in Poëmat. Quod etiam probabile putant esse Ambrosius, Hieronymus & Beda: etsi unum tantum fuisse latronem putent Cyprianus, ser. de Pass. Dom. Cyril. Hierof. catechesi communi 13. August. 1. 3. de conf. Euang. c. 26. Ambros. com. in Luc. Hieron. in c. 27. Mat. Leo serm. 2. de Pass. Greg. ser. 27. in Iob c. 16. & Maldonatus) & melius mortuus quam multi iusti post longam vitam diu in sanctitate transactam: nã à Christo audiuit: Hodie mecum eris in paradysis. Dei essentiam uidebis, ut exponunt Patres. Idè iudicium de Saulo Christianorum persecutore formari poterat: & de Magdalenâ, & de totâ illis. Hoc monet Apostolus Rom. 14. 4. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Domino suo stas, aut cadit, stabit autem: potens est enim Deus statueret illam: id est facere, ut qui nunc iacet in peccato, exurgat ad bonum.

Tertia Regula. Ex exterioribus quæ in se interiorè non sunt mala, sed possunt bene uel malè fieri, uel sunt dubia, non est condemnandus proximus nec iudicandus, multò minus accusandus. Quæ admodum stultus est, inquit Seneca. ep. 47. qui equum empturus non ipsum inspicit, sed statum eius, & frenâ sic stultissimus est, qui hominem aut ex veste aut ex conditione quæ uisus modo nobis circumdata est, æstimat. Ne ex ingenio nescis, monet S. Theodorus Studita ser. 90. æstimamus alienum, quin suam quemque salutem in abdito nobis arbitremur, ut cunque foris alius appareat. An non patrum memoriâ permulti, qui nihil esse uidebantur, in qui aliquid uidebantur illustrius fuisse? Et S. Nazianzenus or. 21. num. 19. Existimo in dubiis & incertis rebus faciendum nobis esse, ut ad benignitatem & humanitatem propensiores simus, eosque qui in culpa sunt, absoluiamus potius, quam condemnemus. Si culpæ reos absoluenodus censet iste Sanctus, quanto magis qui culpâ vacant, sed rebus indifferentibus sunt dediti, quæ tibi displicent, & tibi similibus.

Ratio est: quia non est causa cur potius malè quam bene iudicare debeas; siquidem æquè potest esse hoc ut illud; & charitas suadet, ut bene de proximo cogitemus: quia 1. Cor. 13. 5. Charitas non cogitat malum. Contra hoc peccarunt filij Israël dum ob altare magnum à filiis Ruben & Gad ædificatum iuxta Iordanem, uoluerunt pugnare cum illis, & delere possessionem eorum Ios. 22. v. 12. 31. putantes eos ædificasse ad sacrificia in eo offerendo, cum tamen alio fine esset extructum, quo intellecto, placati sunt v. 28. 30. Contra hoc peccauit Heli, qui ob motum laborum Annæ preces sine uoce multiplicantis, æstimauit eam ebriam 1. Reg. 1. v. 12. 13. quæ tamen nihil biberat, quod inebriare posset. Contra hoc peccarunt illi qui Spiritu S. plenos ebrios esse putauerunt Act. 2. v. 13. & qui Christum condemnabant ut malum;

lum; quia cum peccatoribus versabatur, ut potatorem vini &c. De talibus S. Augustinus l. 22. contra Faust. c. 46. ait. *Tales homines si aliquem grauem virum ludicrum aliquid garrientem, cum pueris & paruulis viderint, quo eorum lactem sensum affabili, & nutritoria facilitate permulceant, tanquam delirantem & reprehendunt, oblitus vnde creuerint, aut ingrati quod creuerint.* Mirum magis, monitum à Deo S. Catharinam Senensem in dialog. c. 102. etiamsi videretur in visione anima alterius te nebricosa, eam non debere iudicari. Sæpenumero interdicit & fallitur humanum iudiciū, inquit S. Chrysostom. hom. 16. ep. Rom. præsertim in rebus dubiis. *Non audis, inquit idem S. Chrysostomus h. 45. ad pop. quod Pharisæus vera locutus est, & omnibus dixit manifesta, non latentia reuelauit.* (de publicano) *extremam tamen dedit penam: si verò de manifestis arguere non licet, multò magis de dubiis habet enim iudicem qui peccauit.*

120. **Quarta Regula.** Ex exterioribus quæ sunt omnino mala secundum se, vt, si quis priuatus occidat innocentem, si ebrius sit, si blasphemet, etsi res ipsæ in se condemnandæ sint, tamen nõ condemnanda persona, sed excusanda, non quod benè fecerit, sed quod fieri potest, vt non peccarit si ex primo motu id fecit, vel inaduertenter, & fieri potest vt is resurgat, & sit Sanctus, tu autem cadas, & non resurgas. Sic Dauid excusauit Semei, *Domine præcepti ei. Excusa, inquit S. Bernardus ser. 40. in Cant. intentione si opera non potes, puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum, quod si omnem dissimulationem rei certitudo recusat, suade nihilominus ipse tibi, & dicit apud te metipsum, vehemens fuit nimis tentatio, quid de me illa fecerit: si in me accepisset similiter potestatem &c.* Nam si & res tales condemnentur, displicet Deo. *Nonne contremiscere deberemus, inquit S. Dorotheus ser. 6. cum id quod magno illi seni acciderit audimus, qui cum audisset quendam ex fratribus in fornicationem cecidisse, dixit: oh, quam malè egit. An nesatis fratres, quam horrenda res de ipso narratur in libro seniorum? nam Angelus Sanctus animam illius qui peccarat, cum iam ex hac vita migrasset, ad senem hunc detulit, & ait illi: Ecce quem iudicasti vitâ sanctus est. Quo igitur animam eius tuius deserri, ad calorum regnum, an ad penas aternas: qua horrenda visione adeo percussus est Senior ille sanctissimus, vt totum reliquum vitæ suæ tempus in gemitibus, in lacrymis in innumeris erumnis & laboribus egerit. Deum absidit precibus fatigans, & pulsans, vt veniam tanti sceleris & erroris commisi sibi concederet. Ad pedes iridem Angeli postea cum se prauolisset, & veniam impetrasset, audiuit eum dicentem: Ecce ostendit tibi Deus, quam graue sit proximum diiudicare, ne post hac amplius rem hanc commiseris. Licet igitur veniam fuerit affectus, nunquam tamen consolationem penitus admisit, nec eius anima vnuquam cessauit in luctu, donec morte vitam commutasset. Ponderate duo hæc. Primum iudicare, aliquem quod malè fecerit, si verè res mala sit ex natura*

121. sua, nullum esse peccatum dicunt Theologi. Secundò, ad summum veniale peccatum erat hoc iudicium, & tamen graue vocatur ab Angelo, & à S. Sene tam diu defletum. Cautemur ergo ne proximum etiam ob res apertè malas condemnemus, sed excusemus. *In his, inquit Seneca l. 2. de ira c. 30. naturam excusemus voluntatemque facientium. Puer est qui peccauit, etati doneatur, nescit an peccet. Pater est, aut tantum profuit, vt illius iam iniuria tus sit, aut fortasse ipsum hoc meritum eius est, quo offendimus. Sic alia modis aliis defendimus. In vitis PP. l. 3. num. 139. Dixit quidam de senioribus, si videris aliquem peccantem, ne mitis culpam in eum, sed in eum qui impugnat eum, dicens: Ve mihi quia iste nolens victus est, sicut & ego, & plange, & inquire Dei solatium, quia omnes decipimur.*

122. **Quinta Regula.** Ex vno actu malo non condemnanda eundem, nec fac propositiones vniuersales de malitiâ eius ex vno actu vel duobus: quia qui hodie malus, potest cras esse bonus, vt fuit Dauid, & signum quod hodie fuit index malitiæ, cras potest non esse. Homines non sunt vt demones, quos S. Basiliius ideo ait in serpentis formâ Enæ apparuisse, quia post peccatum non possunt se erigere, & stare sicut non possunt serpentes. Hominis mutatio quæ oritur ex mutabilitate liberi arbitrij, in causa est, vt non possit ex pauculis actibus certum de eo ferri iudiciam. Vnde benè Phylemon Philosophus dicebat, se nulla re fatigari magis, quàm hominis naturâ variâ, & inconstanti. Cætera enim hæc singula cognoscuntur certò, leo semper est fortis, lepus semper timidus, aquila semper magnanima, vultur semper vorax, columba semper simplex &c. Homo nunc cholericus, nunc phlegmaticus, nunc astutus, nunc simplex, nunc magni animi, nunc timidus, nunc huic rei adductus, nunc auertus. Ideo ex vno actu, non potest certum de eo ferri iudicium: immo nec ex pluribus.

123. Meritò ergo Deus ita docuit S. Catharinam Senensem in dial. c. 102. *Ni defectum proximi tui prius expresseris, non solum semel vel bis, immo sapius apertè manifestarem in mente tua, non debes in particulari redarguere illum, in quo tibi videtur esse defectus. Sed in communi corrigere debes vitia te visitantium charitativè. Quamuis ergo videatur, quod ego tibi pandam defectus alienos, nisi cognoscas expressè meâ esse reuelationem, non arguas in particulari, sed ambula per viam tutiorem, vt vitare possis astutiam atque fraudem diaboli.*

124. **Sexta Regula.** Licet tamen Domino, & Iudici, & Confessario condemnare, vt delinquentem, qui vel aliorum certis testimonis, propriâ suâ confessione est deprehensus in delicto. Sed & hac in re benignè procedendum est. *Quando tibi videretur in proximo tuo, defectum, aliquem agnoscere ait Deus S. Catharinæ Senensi in dial. c. 102. cum quadam humilitate dulci, vnâ secum er-*

iam remetiſſam argue. Tunc vero ſi vitium illud erit in proximo quem corrigere cupis, abſque dubio corripietur & emendabitur agilius, attendendo ſe ita dulciter eſſe reprehenſum.

125. *Septima Regula.* Licet Domino & Superiori non condemnando nec inclinando iudicium ad vnam partem magis, eſſi nihil certi concludat, timere & cautum eſſe, ne decipiatur alter, ne damnum patiatur. Experienciã enim edocti alienorum defectuum, poſſunt præcauere mala, non definiendo eſſe commiſſa, ſed timendo ne ſint. Sicut pauperem domum ingreſſum non licet condemnare vt furem, licet tamen cuſtodire domum, ne ſi forte iſ ſit ingreſſus animo furandi, furetur. Quia de re vide S. Thomam 2. 2. q. 60. a. 3. Menochium de præſumptionibus l. 1. q. 7. a. n. 41. Farinacium to. 2. q. 36. num. 172. & 176.

126. *Oſtãna Regula.* Tenetur Superior mala deprehendi hoc modo punire, vt emendentur mali, boni vitent. Heli ponitur eſt, quia frigide puniunt filios, & puniunt irremiſſibiliter 1. Reg. 3. 13. 14. vt ſupra oſtenſum eſt.

127. *Nona Regula* his omnibus ſubtilior tradita eſt à Deo S. Catharinæ Senenſis in dial. c. 103. Si quando in oratione videres in vno pro quo rogas, aliquod gratia lumen, & in alio non, non debes nec potes virtuoſe hunc iudicare, quod grani culpa ſubiaceat: quia frequentiffimè huiusmodi iudicium falſum eſt. Multoties enim contingit id non ex defectu ſuo, ſed quia ego ab eius anima me ſubtraxi per ſenſum non per gratiam, prout ego frequenter ago, vt anima perueniat ad perfectionem. Vnde tunc anima non ſentit aliquam dulcedinem & eſt arida, ſterilis, atque poenſa: quam poenam etiam extendere permitto vſque ad animam illius qui orat pro tali. Et hoc ago ex affectu ſua charitate quam habeo ad illam animam qua recipit orationem, vt ille qui me rogat vnã ſecum adiuet, ad diſſoluendam nubem qua mentem eius obumbraverat. Itaque vides quantum eſſet arguendus ille, qui iudicare vellet ex iſta ſimplici viſione. Idem repetit c. 105.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Ne in vſu harum Regularum erramus, & peccemus temerè iudicando & condemnando alios, hæc ſint remedia.

128. **P**rimum. Aſſueſcamus etiam res aperte malas non condemnare niſi ad hoc adigat nos obligatio conſcientiæ, vel officij ſuperioratus. P. Petrus Faber vti ſcribit Orlandinus in eius vita lib. 2. cap. 22. Præcipiebat in iuribus eorum aliquem vel Societatem, vt ſi quem forte nauum culpamq; grauiorem in eorum quopiam animaduertet, cauere ne non modo lingua, ſed ne mente quidem temere iudicarent, memores illius Chriſti vocis: Homo quis me conſtituit iudicem inter vos? ſeſequè identi-

dem ſic admonerent: Quid tu vitam iudicas alienam, cum Præpoſitorum iſtud ſit, non tuum; tuum autem non niſi tuorum eſſe iudicem delictorum: quibus iudicandis ne tu ſatis habebis negotij, ſi nihil tibi indulgere, nihil volueris aſſentiri. Senecaque vocem illam propoſitam ſemper habueris: Aliis parce, tibi nunquam. Hoc ſua debet B. Macarius hom. 15. non tantum Religioſis; qui perfectiores hac in parte eſſe debent, ſed etiam ſecularibus. Debent, inquit, Chriſtiani per omnia contendere, ne quempiam omnino iudicent, ſue meretricem proſtitutam, ſue peccatores, aut mordinatè viuentes; ſed ſimplici intentione, & puro oculo omnes ſpectare; ita vt hoc ipſum ſi cuique quaſi naturale & concretum, nec quempiam ſtocci pendat, aut iudicet, neſſe excreetur, aut habeat in aliquo diſcrimine. Quia verò lubrica humana iudicia & linguæ, dum aſſueſcunt deteſtati naturæ defectus, facile declinant ad improbandos aliorum mores; ideo ibidem B. Macarius illud quoque cauendum ait: Si monachiſmum ſpectaueris, ne iudices in corde tuo, ſed proinde ac ſi ſanus eſſet illum inuere: mancum aſſice quaſi non mancum; claudum, velut rectè incedentem; paralyticum veluti valentem.

Secundum remedium. Si quem cogat iuſtitia vel officij obligatio in aliorum facta inquirere, non ſit præceps, nec facile damnet, ſed prius ſtatum rei benè perſpiciat. Noli, inquit S. Ildorus Peluſiota lib. 1. ep. 310. ad Cyrillum Alexandrinum, quem tamen in ea iniuſtè condemnauit, ipſe ſuo monito indigens, noli, inquit violentas ſententias ferre, verum illata crimina iſto & integro iudicio committe. Quandoquidem Deus ipſe qui omni a ſcit antequam oriatur, proſua humanitate deſcendere, ac Sodomorum clamorem perſpicere voluit, hinc videlicet nos ad res accurate perſcrutandas ac proferendas erudient. Multum, inquit S. Nazianzenus orat. de moderat. in diſput. ſeruanda, diuque verſandus eſt animus, atque contrahendus, multa ſerenda, quam vt alium impietatis damnemus. Et nominatim de Superioribus loquens S. Chryſoſt. h. 11. in 1. Cor. Oportet, inquit, Doctores & magiſtros iudicare alios, ſed in peccatis manifeſtis, & de quibus conſtat, idque in tempore conuenienti.

Ita fecerunt boni illi Nauarum Ionam demerſuri eſſi conſcium ſceleris non ſtatim demerſerunt, ſed vt ait Rabbi Eleazar, & reſert alios Montanus Comment. in Ionam. Primb, miſerunt ſortem, vt inuenirent ſceleris reum, inuenito reo, ſceluſque palam conſciente, non ſtatim detubarunt in mare, ſed conati ſunt ad littus appellere, vt ibi Ionam relinqueret. Quia vero fluctus non permittebat acceſſum nauis ad littus, tunc ligatum demerſerunt in mare, vt viderent an eius cauſa eſſet illa tempeſtas. Cuique mare quieuiſſet, receperunt eum in nauim, & iterum mari furenti ob eum receptam, eum iterum demerſerunt; ſedato verò ſtatim mari, ruruſus Ionam in nauim retrahunt; ſed com-

tertio turbaretur mare, tertio demittunt ligatum, mari vero tertio quiescente, tunc tandem fune ablato cum multis protestationibus de quaerita eius salute, commiserunt eum vndis, & diuinae providentiae. Sic etiam nobis est faciendum, ne simus praecipites in condemnandis alijs, tunc cum debemus damnare aliorum facta. Hoc quia Moses non fecit, condemnauit temere Aaron & eius filios quod non comediisset hostiam pro peccato, vt facere ex lege Dei tenebantur: sed postquam intellexit praemortere ob occisos diuinitus duos Aaronis filios id esse omisum, accepit satisfactionem Leuit. 10. v. 17.

430. Etiam vici sancti indigent hoc monito, quia zelus quo feruent, potest illos impellere ad temere condemnanda ea, quae eis vt mala referuntur, ideo non credant facile accusatoribus. Sic S. Ildorus Pelusiota condemnauit S. Cyrillum Alexandrinum graui ad eum scripta admonitione lib. 1. ep. 310. & 370. deceptus Nestorianorum accusationibus, quasi priuatae simularis impulsu ita infectaretur quosdam Episcopos Ephesi congregatos Nestorio fauente, sicut Theophylus infectabatur S. Chrysostomum. Immo quod peius est, iisdem credens, putauit ad S. Cyrillum Alexandrino credi vnam tantum in Christo fuisse naturam, ideo scribens ad illum lib. 1. epist. 323. ostendit ei ex plurimis S. Athanasij sententis, ex duabus Christum constare naturis. Sed postea agnita S. Cyrilli innocentia lib. 1. ep. 324. eum hortatur, vt petat in sententia sua contra Nestorianos immobilis. Sic etiam S. Cyrillus Alexandrinus noluit ad Ecclesiasticas tabulas nomen Chrysostomi defuncti admittere, & contra id scripsit epistolam longam ad Atticum, quae est apud Nicephorum l. 14. c. 27. Sed & diuina visione, & ad S. Ildoro Pelusiota correctus libr. 1. ep. 370. errorem suum agnouit, & nomen Chrysostomi in Albo cum alijs Episcopis Catholicis posuit, teste Niceph. l. 14. c. 28.

131. Tertium remedium dat S. Chrysostomus to. 4. hom. in Salute Priscam fin. & h. 43. in Matth. Si cupiditate iudicandi iudex esse velis, sed ego tibi ostendam, quae magnum questum tibi conferret, & nulla criminis sordem maculabit. Sedeat mens atque cogitatio tua iudex in animam atque conscientiam tuam, adducas omnia delicta tua in medium, scrutare qua animo commisit, & sedulo rationem exigas & dicas: Quare hoc atq; hoc ausus es? quare illud & illud perpetrasti? Quod si ab his quidem conscientia tua refugit, aliena vero curio de rimatur, dic ad ipsam: Non ego iudex in alios, nec tu alios defensora iudicium subisti. Quid enim ad te, si hic vel ille male viuat: tu cuius rei gratia hoc atque illud deliquisti: non defende, accusa vitia tua, non aliena. Vide ibidem plura de hoc. Similia docet S. Bonauentura in Reg. Nouit. c. 12. vt dum videmus aliquod malum, inspiciamus nos ipsos, an etiam talia in nobis

sint, vel aequivalentia: & quia plurimum nostrorum malorum conscij sumus, quam alienorum, nostra potius peccata, quam aliena damnemus. Cur obsecro, inquit S. Dorotheus serm. 6. nosmetipsos potius non diiudicamus? cur mala nostra, nostrosque errores, & ea potissimum de quibus rationem reddere Deo debemus, exacte cognoscere non studemus? Cur Dei iudicium nobis usurpamus? quid ad nos de creatura eius? Et infra: Qui salutem assequi optant, minimis proximorum delictis, & erroribus non attendunt, neque ea curiosius inuestigant, sed sua tantum curantes, proficiunt semper: qualis erat ille, qui cum fratrem suum occidisse, ac nescio quid sceleris perpetrasse forte perciperet, ingemiscens dixit: Hei mihi, ille hodie, cras vtique & ego. Similia suadet Seneca l. 7. de benef. Fortasse vitium de quo queris in sinu inuenies, si te diligenter excusseris, vti meritis in tuum ipsius sinum inspuere possis ac debeas. & quoties de alio succurrit improba cogitatio, dices: haec & ipse commisi. Hoc sensu videtur a Domino dictum Matth. 7. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Et Rom. 12. Inexcusabilis es homo qui iudicas, in quo enim alterum iudicas, te ipsum condemnas, eadem enim agis (vel aequivalentia) qua iudicas.

132. Lib. 3. de Vitis PP. numer. 136. scribit Rufinus Aquileiensis Presbyter. Peracta Congregatione semel in Scithi, dum Patres de mulierum vita, & de rebus plurimis loquerentur, Abbas Prior tacebat. Postea vero egressus, tollens saccum, impleuit eum arena, & portabat in dorso suo; & iterum in alto paruo panno misit alteram arenam, & portabat ante se. Videntes autem ceteri fratres, requisierunt ab eo, quod esset hoc exemplum. Et respondit dicens: Iste saccus, qui habet multam arenam, mea peccata sunt, quamplurima iniquitates meae sunt: & ecce dimisi ea post dorsum meum, nolens illa videre, vt pro illis doleam vel plangam. Et ecce parua haec delicta fratris mei, ante oculos meos posui, & crucior in ipsis condemnans fratrem. Sed non oportet sic iudicare, sed magis ante me adducere, & de ipsis cogitare, & rogare Deum, vt indulgeat mihi. Quod audientes Patres, dixerunt: In veritate haec est via salutis. Quamquam, inquit Chrysostomus hom. 11. in 1. Corinth. etsi quis esset talis qui non peccasset, ne in quidem dignus esset qui vitam aliorum iudicaret: Et quod si Paulus qui sibi nihil est conscius, se dicit esse reum, multo magis qui sibi sunt conscij rerum innumerabilium.

133. Quartum remedium. Discamus omnia in bonam partem interpretari studio quodam peculiari. S. Vincentius Tr. vitae spir. c. 8. ita monet vt dum alios vides errantes in aliquo, compariaris ex corde & ora pro eu, & eos in corde tuo quantum potes excusa: cogitando, quod nec tu potes aliquid, nec ipsi possunt, nisi quantum Christus porrigit manum suam qui non pro meritis tribuit, sed pro sua beneplacito voluntate. Cum S. Paphnusto apparuisset ante mortem Angelus Domini, dicens ad eum: Veniam benedicte, & ingredere ea quae tibi debentur aeterna

terna tabernacula. Ecce enim adsunt Propheeta, qui te in suum suscipiant chorum. Et cum sequenti die quidam Presbyteri ad eum visitandam venissent, omnia eis, quae sibi Dominus reuelauerat, nota fecit, dicens ad eos, nullum in hoc seculo debere despicere, etiam si latro sit aliquis, aut in scena positus, etiam si cultum ruris exerceat, & coniugio videatur adstrictus, etiam si negotiator dicatur, & misericordiam seruiat; tamen in omni ordine humana vita, sunt animae Deo placentes, & habentes actus aliquos occultos, quibus delectatur Deus. Et cum similia de singulis quibusque differisset, tradidit Spiritum. Evidenter autem Presbyteri qui aderant, & omnes fratres viderunt eum ab Angelis suscipi, hymnum canentibus, & collaudantibus Deum. Ita scriptum est in eius vita, descripta in Vitis PP. à nostro P. Heriberto Rosweydo editis libr. 2. pag. 475.

134. Solent enim magni Dei serui & valde magni sancti, ut erat S. Philippus Neri, quaedam non mala, sed indifferentia facere propter Deum, ut habeantur pro hominibus ordinatis, & vilescant in opinione aliorum, nec tamen condemnandi sunt.

135. Ideo qui sunt obnoxii iudiciis temerariis, exequantur consilium Abbatis Pæmenis: Quidam frater requisivit Abbatem Pæmenem, dicens: Quomodo potest homo vitare ne loquatur malum de proximo suo? Respondit Senex: Ego & proximus meus duas imagines sumus: cum ergo meam prospexero, & reprehendero me, inuenitur imago fratris mei apud me venerabilis. Quando autem meam laudauero, tunc fratris mei imaginem prauam respicio. Tunc ergo de alio non detraho, si semper meipsum reprehendo.

136. Et Abbatem Hyperichij qui dixit: Melius est comedere carnes & vinum bibere, quam comedere in vituperatione carnes fratrum. Sicut enim susurrans serpens Euam de paradiso excussit, ita qui de fratre suo detrahit, non suam solum, sed & audientis animam perdit.

137. Et dictum Abbatis Ioannis menti infixum habeamus qui solebat dicere: Paruam Sarcinam dimisimus, id est nos ipsos reprehendere, & granem portare elegimus, id est ut nos iustificemus, & alios condemnemus.

138. Quidam Timotheus anachoreta, negligentem fratrem aliquem audiens, interrogante ipsius Abbate, quid illi fratri faceret, dedit consilium ut eum expelleret de canobio. Cum ergo ille fuisset expulsus, tentatio venit ad Timotheum: & cum ploraret in conspectu Dei, & diceret: Miserere mei, venit ad eum vox dicens: Timothee, ideo tibi hac causa venit, quia fratrem tuum in tempore tentationis tuae despectisti.

139. Quidam frater requisivit Senem, dicens: Quomodo potest anima humilitatem adipisci? Ille respondit: Si sua tantummodo, & non alterius mala consideret.

140. Quidam Senex dixit fratri: Omni die vicinam tibi mortem esse cogita; quasi iam clausus sis in monumento, nihil de hoc seculo cures. Timor Dei ingit per maneat in te, in omni hora. Crede te hominibus

omnibus inferiorem esse. Non detrahas alicui, quia Deus cognoscit omnia; sed esto pacificus cum omnibus, & dabit tibi Dominus requiem semper.

Frater interrogauit Senem: Quomodo venit timor Dei in hominem? Et dixit Senex: Si habet homo humilitatem & paupertatem, & non iudicat alterum, sic venit in eo timor Domini.

Dixit Senex: Vita Monachi haec est opera, obedientia, meditatio, & ut non iudicet, aut non obloquatur, aut non murmuret. Scriptum est enim: Qui diligit Dominum, odite malum. Monachi vita haec est, non ingredi cum iniusto, neque videre oculos sui mala, neque curiose agere, neque scrutari, neque audire aliena: neque manibus rapere, sed magis tribuere, neque superbire corde, neque cogitatione malignari, neque ventrem implere, sed cum discretionem omnia agere. Ecce in his est monachus.

Dixit Senex: Roga Deum, ut det laetum in corde tuo & humilitatem: & respice semper in peccatis tuis, & non iudices alios; sed esto subiectus omnibus, & ne habeas amicitias cum muliere, neque eum patro, neque cum haereticis. Absconde à te fiduciam, & retine linguam tuam & ventrem, & abstine à vino. Et si quis loquitur tecum de quacunque causa, non contendere cum eo. Sed si bene dicit, dic; Etiam, si autem male, dic ei: Tu scis, quod loqueris. Et ne contendas cum eo de his, quae locutus es, & tunc erit mens tua pacifica.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Quid alij Patres antiqui dixerint & fecerint contra iudicia condemnata aliorum.

Extat in Vitis Patrum libro quinto, totus libellus nonus. Auctoris Graeci incerti, interprete Pelagio S.R. Ecclesiae diacono, postea ad Romanum Pontificatum euecto, ut scribit noster Rosweyodus Prolegomeno 14. ad Vitas Patrum, & adducit testem R. P. Georgium Garnesfelt.

Quidam frater peccauerat, & inquit eum presbyter exire de Ecclesia. Surrexit autem Bessarion, & exiit cum eo, dicens: Ego peccator sum.

Frater aliquando in Scribis inuenit est culpabilis, & fecerunt Seniores Conuentum, & miserunt ad Abbatem Moysen, dicens, ut veniret: ille autem venire noluit. Misit autem ad eum presbyter, dicens: Veni, quia plebs fratrum te expectat. Et ille surgens venit. Tollens autem securam sportam vetustissimam, impleuit eam arenam, & post se portauit. Illi vero exarunt ei obuiam, dicens: Quid hoc est, pater? Dixit autem eis Senex: Peccata mea sunt post me currentia, & non video ea, & veni ego hodie iudicare aliena peccata? Illi autem audientes, nihil locuti sunt fratri, sed ignouerunt ei.

Interrogauit Abbas Ioseph Abbatem Pastorem, dicens:

147. dicens: Dic quomodo monachus fiam. Et dixit ei Senex: Si vis requiem inuenire & in hoc & in futuro seculo, in omni causa dic: Quis sum ego? & ne iudices quemquam.

148. Frater quidam interrogauit eum iterum, dicens: Si uidero culpam fratris mei, bonum est celare eam: Dixit ei Senex: Quacumque hora regimus peccatum fratris nostri, reget etiam Deus nostrum: & quacumque hora prodiderimus culpas fratrum, & Deus nostras similiter prodet.

149. Offendit aliquando frater in congregatione. Erat autem in ipsius locis quidam solitarius, qui iam longo tempore foris non exibat. Veniens autem Abbas de congregatione illa ad eum, indicauit de fratre illo qui offenderat. Et ille dixit: Expellit eum. Expulsum autem frater de congregatione, misit se fossatum, & flebat ibi: contigit autem ut alij fratres euntes ad Abbatem Pastorem audirent eum in fossatu plorantem: qui descendentes ad eum inuenerunt eum in magno dolore constitutum, & rogauerunt eum, ut iret ad Senem illum solitarium; & non acquieuit, dicens: In hoc loco moriar ego. Venientes autem fratres ad Abbatem Pastorem, narrauerunt ei de eo. Et rogauit eos, ut irent ad eum, dicentes: Abbas Pastor uocat te ad se. Quod cum ei dixissent, perrexit ad eum. Et uidens eum Senex afflictum, surrexit & oculus est eum, & adgaudens ei rogabat ut sumeret cibum. Misit autem Abbas Pastor unum de fratribus suis ad illum solitarium, dicens: Audiens de te, multi anni sunt, quod te uidere uolui, & pro pigritia nostra amborum non posuimus nos inuicem uidere: modò autem Deo uolente & occasione facta fatiga te usque huc, ut nos uidere possimus: erat enim non egrediens de cella sua. Quod cum audisset, dicebat: Nisi Deus inspirasset Seni illi de me, non misisset ad me. Et surgens uenit ad eum. Et salutantes se inuicem cum gaudio federunt. Dixit autem ei Abbas Pastor: Duo homines erant in loco uno, & ambo habebant mortuos suos. Reliquit autem unus mortuum suum, & abiit plorare illius alterius. Audiens autem hac senex, compunctus est in sermone eius, & recordatus est quod fecerat, & dixit: Pastor sursum in celo, ego autem deorsum in terra.

150. Frater quidam interrogauit Abbatem Pastorem, dicens: Quid facio, quia pusillanimis sum dum sedeo: Dixit ei senex: Nullum spernas, neque condemnes & nullis obloquaris, & Deus prestabit tibi requiem, & erit sessio tua sine perturbatione.

151. Dixit senex: Non iudices fornicatorem, si castus es; quoniam similiter legem preuaricaris. Etenim qui dixit: Non forniceris, dixit: Ne iudices.

152. Ad quendam solitarium uenit presbyter cuiusdam basilicæ, ut consecraret ei oblationem ad communicandum. Veniens autem quidam ad illum solitarium, accusauit apud ipsum eundem presbyterum. Qui cum ex consuetudine iterum uenisset ad eum, ut consecraret oblationem, scandalizatus ille solitarius non aperuit ei. Presbyter autem hoc uiso discessit. Et ecce uox facta est ad solitarium, dicens: Tulerunt sibi homines iudicium meum. Et factus est uelut in excessu mentis, & uidebat quasi puteum aureum, & siculam auream,

& funem aureum, & aquam bonam ualde. Videbas autem & quendam leprosum haurientem & refundentem in uase, & cupiebat bibere, & non poterat propter quod leprosus esset ille qui hauriebat. Et ecce iterum uox ad eum, dicens: Cur non bibis ex aqua hac? quam causam habet qui implet? implet enim solummodo & effundit in uase. In se autem reuersus solitarius, & considerans uirtutem uisionis, uocauit presbyterum, & fecit cum sicut & prius sanctificare sibi oblationem.

153. Fuerunt duo fratres magna uita in congregatione, & meruerunt uidere singuli gratiam Dei in alterutrum. Factum est autem aliquando, ut unus ex eis egrediretur in sexta feria extra congregationem, & uideret quendam mane comedentem. Dixit autem ei: Hac hora manducas in sexta feria: Die autem sequenti facta est celebratio Missarum secundum consuetudinem. Intuens uero frater eius, uidit gratiam, qua ei data fuerat discessisse ab eo & contristatus est. Qui cum uenisset in cellam, dicit ei: Quid fecisti, frater, quia non uidi, sicut pridem, gratiam Dei in te? Ille autem respondens dixit: Ego neque in actu, neque in cogitationibus conscius mihi sum alicuius mali. Dicit ei frater eius: Nec sermonem odiosum aliquem locutus es? Et recordatus, dixit: Etiam, hesternam die uidi quendam comedentem mane, & dixi ei: Hac hora manducas in sexta feria: Hoc est peccatum meum: sed labora mecum duas hebdomadas, & rogemus Deum ut mihi indulgeat. Fecerunt ita: & post duas hebdomadas uidit frater gratiam Dei iterum uenientem super fratrem suum, & consolati sunt, Deo, qui solus bonus est, gratias referentes.

154. Venerunt aliquando senes in Scithi, & erat cum eis Abbas Ioannes Nanus, & dum comederent, surrexit quidam presbyter uir magnus, ut daret per singulos uasculum aque paruam ad bibendum: & nemo acquieuit accipere ab eo, nisi solus Ioannes Breui. Admirati sunt autem ceteri, & dixerunt ei: Quomodo tu cum sis omnium minor, presumpsisti ministerio uiri uiri senis & magni? Et dicit eis: Ego quando surgo dare aquam, gaudeo si omnes biberint, ut mercedem acquiram: nunc igitur propterea ego suscepti, ut faciam ei qui surrexit inuenire mercedem, ne forte etiam contristet nullo sumente ab eo. Hac cum dixisset, admirati sunt omnes de discretionem eius.

155. Frater interrogauit Abbatem Pastorem, dicens: Perturbatio mihi sit, & uolo derelinquere locum istum. Et dicit ei senex: Pro qua causa? Et ille dixit: Quia audio uerba de quodam fratre, que me non edificant. Et dicit ei senex: Non sunt uerba que audisti? Et dixit ei: Etiam, pater, uera sunt: nam frater qui dixit mihi, fidelis est. Et respondens dixit: Non est fidelis, qui tibi dixit; nam si esset fidelis, nequaquam diceret tibi talia. Deus autem audiens uocem Sodomorum, non credidit, nisi descenderet & uideret oculus suus. Et ille dixit: Et ego uidi oculis meis. Hac audiens senex, respexit in terram, & tenuit parnam festucam, & dicit ei: Quid est hoc? Et ille respondit: Festuca est. Iterum incendit senex ad eundem cella, & dicit ei: Quid est hoc? Et ille respondit: Trabs est, que portat celum. Et dixit ei senex.

ei senex: Pone in corde tuo, quia peccata tua sic sunt sicut trabes hae; illius autem fratris de quo loqueris, velut haec parua festuca. Audiens autem Abbas Sifois hunc sermonem, admiratus est, & dixit: In quo te beatum faciam, Abbas Pastor? Verumtamen velut pretiosus lapis, ita verba tua gratia & gloria plena sunt.

156.

Venit aliquando monachus quidam ab vrbe Roma, qui in palatio magnam locum habuit; & habitabat in Scithi in vicinitate ecclesiae; habebat autem secum vnu seruum qui ministrabat ei. Videns autem presbyter Ecclesiae infirmitatem eius, & cognoscens quia de delictis esset vir ille, id quod ei Dominus donabat, vel quod in ecclesiam intrabat, transmittabat ei. Qui cum fecisset viginti quinque annis in Scithi, factus est vir contemplator, prauidentis & nominatus. Audiens autem quidam de magnis monachis Aegyptii opinionem eius, venit videre eum, sperans corporalem conuersationem plus apud eum arduam inuenire. Qui cum intrasset, salutauit eum; & facientes orationem sederunt. Videns autem Aegyptius vestitum mollibus rebus & budam de papyro, & pellem stratum sub ipso, & modicum capitale de cartica sub caput eius, sed & pedes mundos habentem cum caligulis, scandalizatus intra se de eo, quia in loco illo non erat consuetudo taliter conuersandi, sed magis duram abstinentiam habere consueuerant. Senex autem ille Romanus habens contemplationem suae prauidentiae gratiam, intellexit quia scandalizatus est intra se de eo Aegyptius monachus, & dicit ministro suo: Fac nobis hodie propter Abbatem qui venit, bonam diem. Et coxit parua olera quae habebat, & surgentes hora competenti comederunt: habuit etiam & modicum vini propter infirmitatem suam, & illud biberunt. Et cum factum esset vespere, dixerunt duodecim psalmos; & dormierunt: similiter autem & nocte. Surgens autem mane Aegyptius dixit ei: Ora pro me. Et egressus est, non edificatus in eo. Et cum paululum discessisset, volens eum ille senex Romanus sanare, misit post ipsum & reuocauit eum. Qui cum venisset, cum gaudio iterum suscepit eum; & interrogauit eum, dicens: Ex qua prouincia es? Et ille dixit: Aegyptius sum. Et dixit ei: Cuius ciuitatis? Et respondit: Ego omnino non sum de ciuitate, nec habitauis aliquando in ciuitate. Et dixit ei: Antequam monachus esses, quid operaberis in possessione, qua manebas? Et ille respondit: Custos eram agrorum. Et dicit ei: Vbi dormiebas? Respondit: In agro. Et dixit: Habebas aliquid stratum? Et respondit: Ego in agro habui habere stramenta in quibus dormirem. Et dixit: Et quomodo dormiebas? Respondit: In terra nuda. Et dixit: Quid manducabas in agro, aut quale vinum bibebas? Iterum respondit: Quae sunt estia aut quale potus in agro? Et dixit: Quomodo ergo vivebas? Respondit: Manducabam panem siccum, & si inueniebam quodcumque de falsamento, & bibebam aquam. Et dixit senex: Grandis labor. Et dixit: Erat ibi vel balneum in possessione, vbi laueris? Et ille dixit: Non, sed in flumine lauebar, quando volebam. Cum ergo haec omnia ab eo senex responsione eius exegisset, & cognouisset modum prioris vitae eius atque laboris, volens eum proficere, narrauit

ei suam vitam praeferentiam, quam habebat cum esset secularis, dicens: Me miserum quem vides, de magna illa ciuitate Roma sum, habens in palatio maximum locum apud Imperatorem. Et cum audisset Aegyptius initia verborum eius, compunctus est, & sollicitus quae dicebantur audiebat. Et ille adiecit: Reliqui ego Ramam & veni in solitudinem istam. Et iterum dixit: Me quem vides, habui domos magnas & pecunias multas, & contemnens eas, veni in istam paruum cellam. Iterum dixit: Me quem vides, lectos vestitos te auro habui, habentes preciosissima stramenta, & pro his dedit mihi Deus stramentum hoc de papyro & hanc pellem. Sed & vestes meae inestimabili pretio dignae erant; & pro his vitor has viles rescellas. Iterum dixit: In prandio meo multum auri expendebatur, & pro illo mihi dedit modica olera haec, & paruum calicem vini. Erant autem & qui seruebant mihi plurimi serui, & ecce pro illis vni isti Dominus compunctus, ut seruiret mihi. Pro balneo autem profundo modico aqua pedes meos, & caligulis vitor propter infirmitatem meam. Et rursus pro calami & mirtis vel alio musico opere, quo delectabar in conuiuiis meis, dico mihi duodecim psalmos in die, & duodecim in nocte. Sed & pro peccatis meis, quae ante faciebam, modo cum requie exhibeo parum & inutile ministerium Deo. Vide ergo te, Abba, ut non scandalizari propter infirmitatem meam. Et haec audiens Aegyptius atque in semetipsum reuersus, dixit: Vix mihi, quia ego de multa tribulatione & plurimo labore seculi magis ad repandandum in conuersationem monachi veni, & quod non habebam tunc, modo habeo; tu autem multa ex delectatione seculi, voluntate propria in tribulationem venisti, & ex multa gloria atque diuitiis venisti in humilitatem & pauperitatem. Ex quo multum proficiens adiecit, & factus est ei amicus, & saepe veniebat ad eum sua vilitatis causa: erat enim vir discernens, & repletus bono odore Spiritus Sancti.

Interrogatus est quidam senex: Quid est humilitas? Et respondens dixit: Humilitas magnam opus est & diuinum, via autem humilitatis haec est, ut labores corporales assumi debeant, & adscribat seipsum homo peccatorem, & ponat se subiectum omnibus. Et dixit frater: Quid est esse subiectum omnibus? Respondit senex: Hoc est esse subiectum omnibus, ut non attendat quis aliena peccata, sed sua semper aspiciat, & deprecetur sine intermissione Deum.

Dixit senex Moyses: Quia debet homo quasi mortuus esse ocio suo, hoc est mori amico suo, ut non diuidet eum in aliqua causa.

Dixit iterum: Nisi habuerit homo in corde suo, quia peccator est, Deus non exaudit eum. Dixit ei frater: Quid est in corde habere, quia peccator est? Et dixit senex: Si quis portat peccata sua, non videt peccata proximi sui.

Interrogauit frater senem, dicens: Ecce homo caedit seruum suum propter peccatum quod egit, quid dicit seruus ille? Dicit ei senex: Si bonus seruus est, dicit: Peccavi, miserere mihi. Dicit ei frater: Nihil aliud? Dicit ei senex: Non, ex quo enim culpam super se posuerit, &

dicat. Peccati, statim miseretur ei dominus suus: finis autem horum est, non iudicare proximum suum. Quādo enim manus Domini occidit primogenita in terra Aegypti, non erat domus in qua non esset mortuus. Dicit ei frater: Quid est hoc verbum? Respondit ei senex: Quia si conspexerimus peccata nostra, non videbimus peccata proximi. Stulticia est enim homini habenti mortuum suum, relicto eo ire & flere mortuum proximi sui; mori autem proximo tuo, hoc est portare peccata tua, & sine cogitatu esse ab omni homine, quia iste bonus est, & ille malus est, & ne facias malum vili homini, neque cogites malum in aliquem, neque spreueris aliquem facientem malum, neque acquiescas facienti malum proximo tuo, & noli gaudere cum eo, qui facit malum proximo suo: & hoc est mori proximo tuo. Et noli obloqui de aliquo, sed dicit: Quia Deus cognoscit unumquemque. Noli ergo obedire detrabenti, neque congaudeas ei in detractioe ipsius. Noli obedire obloquenti proximum suum, & hoc est, nolite iudicare, & non iudicabimini. Non habeas inimicitias cum quocumque homine, neque retineas inimicitias in corde tuo, neque odio habeas eum qui inimicatur proximo suo, & non consentias inimicitias ipsius. Noli despiciere eum qui inimicitias habet cum proximo suo, & hac est pax. In his temetipsum consolare, modicum tempus est labor, & sempiterna requies gratia Dei Verbi. Amen.

161. Interrogavit frater Abbatē Ioannem dicens: Quomodo anima habens propria vulnera, nō erubescit detrabere proximo suo? Cui respondit senex per parabolam: Erat quidam homo pauper habens uxorem: qui cum vidisset aliam mulierem pulchriorem, & ipsam quoque fornicus est in coniugium. Erant autem vir & nuda. Sed cum essent in quodam loco nudina, rogauerunt eum amba, dicentes: Tecum venire desideramus. Quas mittens nudas in dolium, cum nauicula transfretavit, venitque ad locum. Facta autem meridie, cum vna earum populo recedente vidisset silentium, exiliuit in quendam locum dolio vicinum velociter, & veteres atque confisios panos reperiens se praecinxit, & dehinc fiducialiter visa est ambulare. Altera verò nuda sedens intrinsecus, dicebat marito: Ecce meretrix ista nuda est, nec confunditur. Cui maritus cum dolore ait: O miraculum; hac vicumque confusionem suam cooperuit, tu verò vndique nuda non erubescis culpam vel ex parte vestitam: Ita est omnis detractor, qui propria mala non videns, aliena semper accusat.

162. Beatus Antonius dum in cella propria oraret, venit ad eum vox, dicens: Antoni, necdum peruenisti ad mensuram coriarij qui est in Alexandria. Quo audito, senex consurgens mane, arrepto baculo in civitate festinus peruenit. Cumq; ad designatum hominem peruenisset, & ingressus fuisset, ille viso rāio viro obstupuit. Cui dixit senex: Refer mihi opera tua, quia propter te, relicto deserto huc veni. Qui respondens, ait: Nescio me aliquādo aliquid boni perpetrasse. Vnde ex cubili proprio mane consurgens, antequam in opere meo resideam, dico, quod omnis haec civitas, a minore usque ad maiorem, ingreditur in regnū Dei propter iustitias suas; ego autem solus propter peccata mea poenam sempiternā in-

Lancij Opusc. Tom. 2.

grediar. Quod verbum mane, & antequam quiescā sero, ex cordis mei sentio veritate. Quod audiens beatus Antonius, respondit: In veritate fili, sicut bonus artifex sedens in domo tua, cum requie regnum Dei adeptus es: ego autē velut sine discretione omne tempus meū in solitudine conuersatus, necdū verbi tui assumpsisti mensurā.

Cum Abbas Moyses petiisset ab Abbate Syluano aliqua spiritualia monita, inter illa, hoc ei dedit: Ne te mensures cum magnis, aut iustū te aestimes: sed te crede inferiorem esse, totius creaturae, id est, viliorem quouis homine peccatore. Qui se existimat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Non diiudices proximum, neque desprecias aliena delinquentium, sed tua plange peccata, & de nullius hominis actū sollicitus sit.

Sic S. P. Ignatius faciebat teste. Ribad. l. 5. c. 6. de aliis nunquam detraxit: detrabentibus, aures nunquā patefecit. Alienorū vitia, etiam publica, & que in ore omnium versarentur, in sermone quotidiano ipse nō vsurpabat: & in illa ne alij incurerent, cauebat. Si quid tamen aliis excidisset, ipse vel eleuabat, vel etiam excusabat factum, aut animum certē & voluntatem.

Quod si rei atrocitas excusandi, minuendiq; omnes aditus praecideret, ed perfugiebat: Nolite ante tempus iudicare. Deus solus intuetur cor. Domino quisque suo stat, aut cadit: cum grauissime ego quidem certē hoc nō fecissem. Vt illud Domini praecēptum penitus in eius animo insedissee videretur: Nolite iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini. De erratis verò domesticorum, mirum silentiū: neq; si quid minus decenter ab aliquo admissum esset, cuiquā aperiebat, nisi forte vt emendaret: & tunc quidem tam modestē ac mansuetē, tam existimationi illius qui peccauerat amicē vt si vnus testis satis esset ad remedium; duos non adhiberet: nudamq; culpam poneret ante oculos, nulla adhibita contentione, aut reprehensione verborum.

Audiui ego ex ipsomet Patre, Confessarium aliquādo a se quaesitum, vt vnam tantū culpam confiteretur. Ea erat, quod erratum cuiusdam tribus Patribus aperuisset, cum duo ad remedium adhibendū sufficerēt: & tamen is erat, qui deliquerat, vt nō illo errato diuulgato, nihil eius existimatio apud tertium illum Patrem laederetur. Et ita loquebatur de omnibus, vt singuli bonam de ipsis opinionem illum habere intelligerent, seque illi cordi esse.

De Beato quoque Gōzaga Auditores Rota ad probandam eius Sanctitatem adferunt p. 31 quoddam aliorum dicta vel facta semper in meliorem partem interpretaretur, aut saltem excusaret. Sic etiam faciebat pius quidam Religiosus, de quo S. Dorotheus doct. 16. sic scribit: Audiui, de quodam fratre, qui cum aliquē ex fratribus conueniret, & cellam eius videret incomptā, immundam, incompositam, dicebat secum: O felicē ac beatum hunc fratrem, en vt terrenarum rerum omnium curam abiecit, & sic totam suam mentem sursum ad contemplationem rerum diuinarum extulit: quandoquidem neque proprie celle componendae atque mundandae curam aliquam gerit. Rursus si ad aliquem alium diuertisset, & cellam eius compostam, mundam, ornata, excultam, videret, intra se dicebat: en vt de-

- fecata est & munda anima huius fratris, sic enim munda est & bene composita cella eius. Nam ad anima sua statum & puritatem cellam purgavit & composuit. Neque unquam profecto de quoquam male sensit aut dixit: hic incompotus est & sordidus, atque delex: vel hic procax est, & vanus, ac garrulus. Nunquam de ore suo talia processerunt: sed ex bono & praeclaro mens sua statu bene ac pie de omnibus iudicabat, atque hoc pacto de rebus omnibus lucrabatur & proficiebat.
166. B. Maria Magdalena de Pazzis vti scribit Puccinus 4. par. vitæ eius c. 31. inter sex res necessarias Religioso, secundo loco id ponit: *Ut habeat mentem adeo bonam ut ex omni re quam videt in proximo suo etiam ex malo, bonum apprehendat.*
167. B. Baptista Verana Monialis S. Clare, vti scribitur à Bartholomæo Cimarello 4. par. Chron. S. Franc. to. 2. l. 7. c. 25. inter monita quæ dedit cuidam Religiose personæ secundum fuit tale: *Ex omni re quam audis & vides, decerpe bonum, accipe rosam, relinque spinam, & quamvis haberes centum rationes, & mille auctoritates S. Scripturæ, quæ possent trahi ad malum, & vnam solam, quæ possit trahi ad bonum, accipe hanc solam, & relinque illas centum, & illas mille. Talis relicitudo cordis dat magnum animum in conspectu altissimi, & eius supplicationes non patiuntur ullam repulsam.*
168. Neque satis est non condemnare, sed defendere opus est: Noli, inquit S. Doroth. l. 17. cognoscere vel inquirere malum proximi tui, neque omnino suspiciones adversus eum admittas. Quod si malignitate quorundam aliqua disseminatur, stude illa in meliorem intellectum, honestioremque sensum, & cogitationem commutare. Præclare monet Horat. ser. l. sat. 3.
- At pater ut gnati, sic nos debemus amico
Si quod sit vitium non festinare,
Parcius hic vinit frugi dicatur, ineptus,
Et iactantior hic paulo est, concinnus amicus,
Postulat ut videatur, ac est iraculentior, atque,
Plus aquo liber, simplex, fortisque habeatur,
Caldior est, acres inter numeretur opinor,
Hæc res & iungit iunctos, & servat amicos.*
169. Quintum remedium est. Habeamus profunde infixam menti, frequenti cogitatione hanc veritatem, quod sæpissimè decepti sumus, alios condemnando, & alios deceptos in nobis condemnandis aliisque, experti sumus: ideo ob talis rei periculum, abstineamus à condemnandis aliis.
170. Solebat S. Ioannes Eleemosynarius suos dehortari à iudiciis temerariis, adferebatque exempla insignia, ut cuiusdam Monachi non senis, qui dum peregrinaretur cum femina iuvene, scandalizabantur omnes; tandem compertum est, illam fuisse puellam hebræam, quæ ab eo cupit ad baptismum adduci, quo percepto ducebat eam quærens eleemosynam, ut ad monasterium virginum posset tradi.
171. Inter alia documenta quæ Sæctus ille vir M. Auila dedit P. Jacobo Guzmano, & P. Gaspari Loarti, vitis in Societate magnis, discipulis suis Societatem ingressuris fuit tale: *Nulla modo cogi-*

sent se ingredi ad iudicandos alios, sed gerant in corde illud dictum cuiusdam monachi: Ego iudicari veni & non iudicare: & ab hoc periculo multum caveant, praesertim qui putat se aliquid scire, quia aliquando hæc ratione perditur gratia Dei, & nisi id seruent, vident valde inquieti & sine consolatione. Alter & alius verbis idem monitum reddidit Orlandinus l. 14. hist. n. 57. sed ego ad verbum ita vti retuli, illud reddidi ex quodam libro manuscripto pro Romæ mihi ante annos multos donato, à P. Ludouico Malello Assistente Italiae.

Sic etiam P. Petr. Faber, vt autor est Orl. l. 4. c. 22. eius vitæ, in iudiciis ceterum aliquem Societatemque præcipiebat, vt primum illum initiorum spiritum, bonamque opinionem, quam de singulis Sodalibus animo imbibisset, omni ope studioque retineret. Quodsi quando ita accideret, vt vel hanc vel illum amitteret, nunquam cõquiescerent, quoad ea recuperarent, persuasum, penitus haberent, vitio suo fieri quominus sentire de vnaquoque pergerent. Eodè enim Sodalibus esse & fortasse meliores, quos in eo cetero reperissent merito, se autem potius cõmutatos, & deteriores efficit.

Sextum remedium. Quando videmus res speciem malam, quæ agrè potest excusari, per primos motus, nec alio modo, tamè non condempnans proximum in corde nostro, multò minus in ore.

Monebat hoc S. Ioan. Eleemosynarius dicens, neminem esse debere velocem ad iudicandum alium nisi in iis rebus quas ipse videt, quia peccata publica videmus, sed penitentiam peccatoris, & velocem mutationem, quæ et D. Deus dare potest in eius corde, non videmus.

Extat in vita S. Ioan. Eleemosynarij c. 33. apud Rosv. p. 197. exemplum S. Vitaliani monachi sexagenarij, qui volens tentare S. Ioannè Eleemosynarium an facile cõdenaret aliquem, noctu ibat ad meretrices modo vnam, modo aliam, quarum catalogum sibi confecerat, & dabat enim æreos numos & dicebat: *Dona mihi noctem istam, & noli fornicari, & manebat iuxta eam nocte illa, obseruans eam ne fornicaretur, & stabat à vespere in vno angulo cellula vbi dormiebat mulier, pallens & orans pro ea, & extendens manus & mittens genuflexiones vsque ad auroram: & extens, accipiebat verbum ab illa, quod nulli diceret actionem eius. Hæc res multos scandalizabat, & cum delata esset ad S. Ioannem Eleemosynarium, noluit condemnare eum, quia deceptus erat, semel iubendo punire quendam monachum quia circumducit puellam, quæ postea agnouit innocentem fuisse & conuertit, & circumduxisset iudeam quæ curabat baptizari, & quarebat pro ea eleemosynam vt inter montales posset recipi. Sic facies S. Vitalius multas meretrices cõuertit. Eo mortuo, illa conuersa, publicaturus eius arcanum fecit. Ante mortem autem in sua cella in pavimento reliquit talem scripturam: *virum Alexandrinum, nolite ante scripturam aliquid iudicare, quoad usque veniat Dominus, quia cum dicta essent S. Ioanni Eleemosynario Patriarcha Alexandrino, descendit cum Clero ad corpus eius, & omnes ille fornicaria conuersa cum cereis & lampadibus præibant eum stantes & dicentes: Perdidimus salutem vestram & doctrinam: Et vnus qui ei dederat aliquid, videns**

eum mane exire à meretrice, à diabolo possessus fuit & ad sepulchrum Vitalij liberatus. Fecit autē & sanitates post mortē honorabile nomen S. Vitalij. Ad hoc confirmandum spectat, quod legimus l. 7. Vit. Patr. c. 1. n. 3. Dixit vnus ex Patribus: Quia inuenitur homo multā comedens & adhuc esuriens continens se, alter autem comedit parum, & satiatur. Qui autem multum comedit & adhuc esuriens continet se, maiorem mercedem habet, quā ille, qui parum comedit & satiatur.

175. Contingit plerumque inquit S. Dorotheus f. 6. vt aliquis ex fratribus rem aliquam in sua simplicitate agat, quae tibi fortasse non admodum arridet. At vero & aliquam aliam rem habet qua Deo mirum in modum, ac plusquam omnis vitae tuae cursus perplectatur: tu autem sedentarius & otiosus illum diiudicas, & animam tuam, ledis. Porro si contigerit vt defleat & labatur, vnde queso tu nosti, quanta ille pertulerit prius quo certamine sudauerit, aut quanto sanguine maduerit, fortasse fieri potest, vt error illius coram Deo tanquam iustitia reputeretur. Intuetur enim Deus agone & laborem illius & afflictionem, quam vt dixi pertulit, antequam errorem illum & casum incurrerit, proindeq; misereatur & ignoscit. Itaque Deus misereatur, & veniam illi praestat, tu verò condemnas & animam tuam perdis. Vnde queso tu nosti quam largas & vberes effundit ille pro delicto suo lacrymas ante conspectum Domini.

176. B. Maria Magdalena de Pazzis vt dicitur in eius vita 4. par. c. 31. inter varia monita quae dabat erat & hoc: si videris aliquam vilem & imperfectam cogita illam habere aliquod donum interius ob quod Deus complacet sibi in ea.

177. Septimum remedium. In examine, hoc peculiari modo scrutemur ne labamur. S. Dorotheus ser. 11. commendans examen conscientiae, tanquam medium à maioribus traditum ad expurgandos & expiandos nos, inter puncta quae iubet examinare ponit hoc Num, inquit, fratrem vidi res suas agentem, & temere eum iudicavi, aut contempsi?

178. Caucamus ergo & nos omnia iudicia temeraria omni conatu, Quod non erit difficile si bonum affectum habuerimus erga eum quē condemnatione dignum putamus, & non habuerimus malum affectum erga alterum cuius occasione alium condemnare volumus. Nam vt benè scribit S. Isidorus Pelusior. l. 1. ep. 310. Propter favorē haud acutè cernit: odium autem nihil omnino cernit Ideo optandum est vt quem admodum ait S. Dorotheus doctrina 16. Deus Opt. Max. det nobis statum mentis nostrae optimum, animumque praebeat pie dispositum, vt possimus & nos ex qualibet re proficere, atque lacrarī, & nunquam si iustè aut perperam de proximo nostro quicquam suspicari aut omnino cogitare. Quod si forte aliquando ex mala mentis nostrae perversa dispositione cogitauerimus, aut suspicari fuerimus, acutum mentis nostrae cogitationem in melius conuertamus. Siquidem proximi nostri malitiam & vi-

Lancicij Opusc. Tom. 2.

rositatem nolle agnoscere, miram in nobis parit cum Dei auxilio bonitatem, quā Deus summo pere placatur. Illi gloria in secula seculorum. Amen.

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Viri spirituales & bonae fama non iudicandi aut potius non condemnandi tanquam imperfecti, si humanis laborent affectibus, hi enim etiam in viris sanctissimis fuerunt, sed vel necessarii, vel ex humana fragilitate & surreptione, non ex malitia & imperfectione crassa quandoque erumpentes, sine prauidicio tamen eorum Sanctitatis.

179. Quod enim aliquando, immò saepe, necessarium sint exerendi affectus passionū quarundam, certissimum est ipsius D. Iesu exemplis demonstratum. Nam et si de illo praedictum est l. 4. c. 2. 3. Non clamabit, nec audietur vox eius foris: calamus qui cassatus non conteret, & linum sumigans non extinguet. Et quamuis se proposuerit ad imitandum Matth. 11. 29. quod sit mitis, tamen irascebatur quia id erat necessarium. Marci 3. 5. acriter increpabat Iudaeos Matth. 3. 7. & cap. 12. 34. vocans eos, progeniem viperarum, & cum inuenisset in Templo Iudaeos vendentes & ementes Ioan. 2. 15. factio ex fomiculo flagello, omnes eiecit de templo, boues quoque & oves, & numulariorum effudit as, & mensas subuertit. Quod fecit sanctissimè, & omnino ita facere debuit ex zelo diuinæ gloriae, verans ne faceret domum Patris sui, domum negotiationis. Ideo discipulis eius, qui non iudicabant temerè; viso hoc eius facto iracundo, recordati sunt: quia scriptum est: Psal. 68. Zelus domus tua comedit me. Irascimini, inquit S. Ambrosius l. 1. Offic. c. 21. vbi est culpa, cui irasci debemus. Non potest enim fieri, vt non moueamur rei indignitate, aliquā non virtus, sed lentitudo & remissio iudicatur. Plus addit S. Bernardus, aliās totus mitissimus & melleus epist. 69. ad Guidonem. Non irasci, vbi irascendum est, peccatum est. Idem sentiendum est de similibus externis actibus passionum naturalium, qui quandoque apparent in Dei seruis, similes affectibus & actibus hominum valdè imperfectorum. Illi enim moti à Deo, ob causas supernaturales nobis ignotas illos & verbis, & factis ostenderunt. Sic S. Elias propheta per impetratum ignem de caelo, necauit centum & duos millos à Rege Ochozia. 4. Reg. 1. Sic eius discipulus S. Elifaeus 4. Reg. 2. cum à pueris appellatus esset Caluus, Caluus, maledixit eis in nomine Domini: quae maledictio ad eum placuit Deo, vt statim egressi duo vrsi ex saltu, lacerauerint ex eis quadraginta duos. Denique & Sancti quandoque peccant, & temerè iudicant; (vt supra ostensum est.) Deo tum ad eorum humiliationem id

permittente, tum vt sic occultet eorum sanctitatem hominibus. Qua de re sic S. Gregorius Papa scripsit lib.3. dial.c. 14. *Magna est Dei Omnipotentis dispensatio, & plerumque contingit, vt quibus maiora bona praestat quadam minora non tribuat: vt semper eorum animus habeat, vnde se reprehendat: quatenus dum appetant perfecti esse, & non possunt, & laborant in hoc quod non acceperunt, nec tamen in laborando preualent, ne in his qua accepta habent, se maxime extollant, sed discant, quia ex se metipsis vincere parua vitia atque extrema non possunt.* Sic in S. Isaac a se loc. cit. laudato, virtutibus, miraculis, & dono prophetiae claro, Deus reliquerat nimiam quandam laetitiam, reprehensione dignam.

Sed de talibus Sanctorum Dei seruorum id potest dici, quod Deus dixit cuidam seruae suae de defectibus S. Gertrudis Benedictinae lib. 1. c. 4. p. 27. *insinuat diuinae pietatis. Electa huius meae, qui videntur defectus, in se plus vocari possent anima eius profectus. Nam gratiarum abundantiam, quam in ea continud operor vix humana posset fragilitas a vento inanis gloria tueri, nisi virtutes eius cognitioni sub defectibus absconderentur. Nam quomodo ager quando fuerit fino vberiori impinguatus, eo ditio-riorem quoque necesse est reddat segetem; ita haec quoque ex cognitione suae infirmitatis, abundantio-riorem mihi referi fructum gratiarum actionis. Eam ob rem quoque pro singulis defectibus, vnde se aded humiliat, singula ei largitus sum dona, quibus in oculis meis omnem queat imperfectionem abolere. Nihilominus tempore oportunos, cum omnes eius defectus mutauero in virtutes, vt splendidum lumen anima eius fulgebit. Veniam ad exempla magnorum sanctorum, eorum affectus demonstrantia sine prauiudicio eorum sanctitatis.*

S. Basilus vir austerissimae vitae & eximiae sanctitatis, tamen non erat liber ab his affectibus ob quos nunc alij, solent pro imperfectis haberi. Ponderemus eius verba epist. 4. ad Gregorium sic scribit: *Vnde mihi alas columbae modo adfiscam: aut quo pacto senium meum iuuenescet? vt ad vos me viri charissimi, queam recipere, & flagrans meum erga vos desiderium exatiam, animique mei tristes curas apud vos deponam? & a vobis tribulationum solatium aliquod consequar? En quomodo vir mundo mortuus, solatia querit humana? Et epist. 56. Meletij literis ait se solari in afflictionibus.*

Et epistol. 5. ad Eusebium Episcopum Samofatorum. *Quaquam miseri licet simus, vno solatio vti visum est, nempe ad tuam mansuetudinem oculos figere, & ex tui notione & memoria animi dolorem mitigare.*

Et ep. 6. ad eundem non audet ob hyemem itineri se committere, & de domicilio quoque prospicere.

Epist. 7. dolet ob matrem mortuam: Nunc, inquit, quod vnicum habebam vita solatium, matrem etiam hanc propter mea peccata amisi, tu me

me derideas, quod in hac aetate orbitatem desfersaleam.

Ep. 11. Cum statim post discessum tuum (Eusebi Sodalis) ad ciuitatem venissem, quantum desperatis ne tui animo delectus fuerim, quid attinet dicere, ad virum, qui non habet opus verbu instrui, sed per experientiam similia perpeti nouit.

Ep. 19. ad S. Gregorium Theologum fuisse valde describit, montem, rupem, praetium, fluminis decursum ad quem habitabat, & se recreabat.

Ep. 22. Gregorius Theologus ei respondens, iocatur obiciens illi quaedam in eius ciuitate, cum is alia in eius ciuitate notarit, & quasi exprobratit loco.

Et ep. 23. ad Basilium sic scribit: *Tu quidem qua nostra sum dicteris & salibus impetito & conuulsa, siue ioco id facias siue studio, nihil istud retulerit. Bisu modo & puerilem in modum exatiam. & amicitia nostra fruere. Etenim & que his sunt mihi cauilis videris, non vt cauilis, sed vt ad te ipsum traahas. Et multis cum eo iocatur de loco quem incolerat; quod si quis nostrum faceret, a tetrico aliquo censore pro leui & otioso haberetur. Et concludit: Tu si modeste ludum istum vuleris, vnde feceris: sin minus, plura addemus. En quomodo viti fenēs & serij & sancti, indunt verbis? Idem epistolam totam 24. ad Basilium consumit in commemorandis ludicris rebus olim cum Basilio transactis.*

Et ep. 25. idem ad Basilium sic scribit: *Que haec tene de Pontica conuersatione scripsimus, ludicia fuisse, non seria. Et claudit epistolam eo more, quo familiaritate magna copulati faceret: Ego te spiro magis quam aerem, & hoc tantum vno, quod tecum vno, siue praesens, siue imaginatiombus absens. Quae si in literis nostrum alicuius legerentur amicitiae inordinatae nimiae a censore aliquo adferberentur.*

Epist. 26. Theologus ita ad Basilium scribit: *Si accusas quod te non satis pro dignitate admittis, quin accusas vniuersos mortales? Si vero propterea accusamur, quod te contemnamus, cur non eadem opem insaniam prius arguimus? sed id egre fers, quod philosophamur?*

Idem ep. 34. ad Basilium: *Contristatum te littera mea, at quem admodum ego assero, non recte neque iuste, sed admodum vane ac frustra. Et mortuum affsimulasti quidem, occulisti autem (quaquam istud sapienter fecisti) tristem vultum pudore. Causa autem m aestu erat, quia Nazianzenus ei ep. 32. significarat quodam in conuiuio traductum fuisse Basilium, quasi male de Spiritus S. diuinitate sentientem.*

Idem ad Basilium epist. 35. *Non cessas multitudine nos impetere, tanquam imperitos, vides, adamicitiam ineptos, & ne vna quidem dignos, propterea quod commemorare ausi sumus qua perpessi sumus.*

Idem epist. 37. ad Basilium: *Quam calidum & equis*

equestre profectus in literis: At nihil est, quod admiremur te, quippe qui velis recens gustata gloria ostentare nobis, quam sis gloriam nactus, ut hoc te pacto gratiore reddas: quemadmodam solent pictores, qui anni tempestates depingunt.

Et epist. 37. in alia editione est epist. 39. Basilium carpit: audio, inquit, te perturbari propter novam rerum illarum immutationem.

Et epist. 38. ad Basil. excusans se quod non venerit ad illum, causam moræ ait: *Ut mihi ipsi stabilitatem quandam ac vitam ab insipientia liberam procurem. Donec praterciant umbra eorum, qui iam irruunt, invidiæque zelo accensi indignantur.*

Et epist. 40. ad Basilium: Non pauca desinas animo & opere perficere simplicius quam cautius. Animus siquidem quod purior est malitia ac liberior, hoc minus liberum illi est, suspicionibus ut se accomodet & acquiescat.

184. Sed & ep. 44. Basilium exprobat cum Gregorio quod ad eum finxerit epistolam, quasi nomine patris scriptam: Deprehensum est, inquit, figmentum: et tibi super hac epistola, optavimus terram nobis debescere, quod fallacia, mendacis ac seditionis probro expositis effemus. Alteram denique mihi tanquam ab ipso Episcopo missam reddidisti. Neque illam vere miserat Episcopus &c. optabam mihi cor esse lapideum, ne vel preteritorum recordarer, vel presentia sentirem, ut possemus more peccatum ad terram decussi omnem hanc perferre plagam. Et concludit epistolam tractans de suo adventu ad quosdam Episcopos: Si, inquit, non cum decenti forma vocatus fuero, (scilicet ab illis) ad veniendum, non seram.

Epistol. 53. Basilium Athanasio scribens ostendit eum sibi immeritò iratum: & de se non laudè loqui, & se eius minus admodum ridere scribit.

Epistol. 71. famam persecutionum apud Alexandriam & reliquam Ægyptum perceptam ait: *Ista nos stupefecerunt, & ipso prope sensu destituerunt. Accessit autem ad istas animi mei disceptationes, & ista cogitatio: An Ecclesias suas prorsus reliquit Dominus?*

Ep. 75. Fusè agit contra eos à quibus eius non tantum fides, sed etiam doctrina accusata erat, & ait, eos non debuisse se iudicare, & expressè eos appellat contentiosos, nugatores, & contra deferendi consuetudinem fusè agit, & ait, id ferendum non esse, etiamsi id ancilla faciat ex pistrino, aut vnus aliquis supra modum nebulò ex istis circumforaneis.

Ep. 82. Cum commemorasset à quibusdam episcopis se tanquam novæ fidei sectatorem esse habitum, & verbis vehementibus ac ex pectore admodum calido prolatis, exceptum subdit effectum huius rei. *Animo ita excussi, confisque & deiecti concidimus, ut non haberemus quod rogantibus responderemus.* Et infra. *Ad iam subitam & inopinam immutationem, animo percussus, ne respondere quidem poteram, palpitabat enim mihi cor,*
Lancij Opusc. Tom. 2.

lingua me destituebat, manus stupebat, & plane patiebar, quod animo soles parum sorti accidere, dicendum enim quod verum est, & tamen venià dignum. Deinde parum aberat quin odium erga humanum genus exorbitassem, suspectique mihi fuissent omnes hominum mores, arbitrans in natura humana non esse charitati bonum: sed verba quadam plausibilia ad ornatum & cultum eorum quibus vti cælis confecta, affectum vero illorum secundam veritatem non inesse cordi humano.

Ep. 7. ex epistolis 21 add. scribens ad Nectarium consolatoriam ob filioli mortem: *Lectum episcopi literis (scilicet nunciantibus mortem filioli) quantum ingemuerim, quantum uel lachrymatus sim, quid attinet commemorare: etenim quis adeo est corde lapideo, aut sic prorsus humana natura expertus, ut nullo casus huius sensu tangatur: aut cuius animus mediocri tantum doloris affectu corripatur.* Et infra: *Si queritari & illachrymari propter hanc calamitatem voluerimus, totum huius vite tempus non susceperit: & si cuncti mortales nobiscum ingemiscant, afflictionem hanc planctu adæquare non poterunt, immo si fluviorum vnda in lachrymas vertantur, casus huius lamenta adimplere nequibunt.*

Quomodo etiam S. Basilium ceteronitiis vultus sit in scribendo patet ex epist. 146. & 149. 151. 155. 157. 160. ad Libanium Sophistam, in quibus epistolis, posset à maleuolo condemnari quasi frustra tempus terens, officiosas texens literas, & plenas laudum ac quasi adulationum, quod ablit de vito serio & Sancto cogitare.

Ep. 173. petit ut quidam incarceretur, qui eurus domus fores effregerat se absente: *Etenim, inquit, non solum illa que ab ipso perpetrata sumus egre ferimus, sed & securitate demiceps opus habemus.*

Ep. vlt. seu 180. librarium monet, ut rectè scribat, versusque rectos ducat: idque multis verbis & non sine aculeis inculcat. Sed præstat legere ipsius Basilij epistolam: *Rectè scribito, versusque rectos ducito, & neque sursum manus, neque infra seratur ad præcepta, neque cogas calamum per obliquum, instar cancri Aesopici, ingredi, sed recta incedat, tanquam ad amicum artificum. Sane ubique æqualitatem serues, & quidquid inæquale est amputes. Quod enim obliquum est, indecorum est: rectum vero iucundum est videntibus, non finens ad morem grauius legentium oculos susque deq. ferri, quod mihi vsu venit scripta tua legenti. Versuum enim gradus, vbi de alio ad alium transeundem est ad finem subsequentis rectus esse debebat. Vbi cum nullus ad sequentia patebat ordo recurrendum erat, requirendaque series ordinis per retro gradum inharendo sulco, perinde atque Theſeum filo Ariadnes inhaesisse serunt. Scribe itaque rectè, nec mentem legentis transuersis & obliquis scriptum in errores abducito.*

S. Paula aded sensit mortem mariti teste S. Hieronymo, ut videretur moti.

S. Bernardus ep. 1. ad Robertum Nepotem suum: *Me miserum quod te careo, quod te non video,*

quod sine te vivo, pro quo mori mihi vivere est, sine quo vivere, mori. Si quis nostrum hoc diceret, haberet censores quod esset nimium affectus sanguine iunctis.

188. S. Gregorius Nyssenus disputat. de anima & resurrectione, quam habuit cum Macrina Sorore, initio scribit se ob mortem S. Basilij fratris sui fleuille vehementer, & cum impetu doloris paulisper transfusus ageret, postea oratione reprimere atque cohibere conabatur. rationibus suis tantquam aliquo freno incompressis, indecorum & inordinatum animi mei dirigens affectum: ac proferebat Apostolicum illud dictum, quod non angere & marere oporteat propter eos, qui obdormierunt. Solis enim iis qui spem non habent id accidere solere; atque ego cum cor mihi agitudine atque dolore etiam nunc undique ferueret & aestuaret. quo pacto id inter homines praestare posset, cum adeo naturalis quadam vniciue aduersus mortem querela insit.

189. S. Chrysostomus in epistolis suis ostendit affectus humanitatis erga Olympiadem Diacnissam & alios, & literas aliorum frequentes expetit, & ut de sua valetudine scribat. Et ep. 21. petit vt se ament quam maxime illi Presbyteri &c.

Et ep. 13. ad Olympiadem, inter calamitates suas commemorat metum Vltorum in via quam susceperat. Et ostendit se nolle e quodam loco commodo ad alium incommodum & itinera molesta transferri. Et h. 16. ad pop. eol. i. Optavi terram mihi debiscere & immergi, quando Principem vobis loquentem audiebam & in tempestiuam hanc & irrationabilem timiditatem consolantem (conceperat autem metum, ob falsos rumores de audita militum aduentantium incurusione.)

Et col. 2. Neque nunc dolore obtenebratus ex pusillanimitate vestra in me ipsum redire possum, sic animum mihi indignatio & tristitia obsidet. Etenim confuso de pusillanimitate vestra multum animum nostrum detecit. Idem epist. 39. Chalcidiae sic scribit, quod malignus iudex posset adscribere inordinato affectui erga sceminam; Sinceritui amoris multa pignora, multa monumenta habemus. Ex quo efficitur, vt te, tanquam in animo nostro insculptam circumferamus: tuique memoriam ita teneamus, vt nulla obliuione deleri possit. Et epistol. 57. ad Adoliam. Te huc venire & cernere vellemus, atque in primis optamus. Hoc scripsit dum esset in exilio, in finibus terrae.

190. Palladius in hist. Lausiaca §. 20. scribit discipulos S. Pachomij 140. in vno monasterio degentes cum vidissent se superari abstinencia logiore a cibus a Macario Alexandrino, omnes seditionem excitarunt aduersus suum praefectum. Vndenam nobis adduxisti hunc hominem sine carne ad nostri condemnationem. Aut eum hinc euece, aut vt scias nos omnes hinc recedimus. Qua re audit a S. Pachomius Deum rogauit, vt ei reuelaret quis esset, & cum intellexisset diuinitus eum esse Macarium Mo-

nachum, ei manum prehendit & ait. Ago tibi gratias, quod filios meos subegeris ne se iactent & magnifice circumspiciant propter suam exercitationem: rogo ergo te, recede in locum tuum, nos enim satis adificasti, & ora pro nobis. Sic recessit.

S. Simeon Stylita, duas tribus sub sua columna contendentes, volens liberare a contentione, increpans appellauit canes: vt scribit B. Theodoretus in hist. Religion. sect. 26. Cum eis, inquit, esset mimatus, eos canes vocasset, vix sedauit contentionem.

S. Nazianzenas orat. de laudib. Basilij scribit (iuxta interpretationem Iacobi Bilij n. 85. & nocti Didaci de Celada in c. 5. ludit. §. 16. n. 60.) tanto merore se affectum fuisse vt nec tempore (quod meroris medicina est) mitigatus sit, eoque cum Basilij illustri & opulenta Caesariensis Ecclesiae presbitero fuisse. ille a Basilio, Sossimorum praese Ecclesiae exiit. pauperi & remota coactus fuit: Cum caetera omnia, inquit, huius viri facta supra quam dici queat admirer, vnum hoc laudare nequeo. eam nimirum quam in nos adhibuit nouationem ac dissidentiam: cuius merorem nec tempus quidem exhaustire potuit. Hinc enim omnis inconstantia (scilicet mea) & perturbatio manauit, quodque philosophari nequiebam, aut certe non existimer.

Idem S. Nazianz. in orat. funebri S. Basilij sic loquitur paulo ante finem, quae videntur sapere vanitatem: Habes hac a nobis Basilij, hoc est a lingua quorundam tibi suauissima, atque boni & aetate equali &c. Atque hanc quidem a nobis orationem habes, nos autem vitam post te cum morte commutantes, quis laudaturus est? Si quid tamen laudem dignum orationi suppeditemus &c.

S. Leo, agit gratias pro se electo ad Pontificatum, iis qui eum elegerunt, & hanc electionem vocat Dei beneficium sibi praestitum, & fauorem electorum, & Sanctorum de se eorum iudicium.

S. Brigittam Christus reprehendit ob quandam impatientiam: sed praestat audire hoc ipsum prout refertur l. 6. eius reuel. cap. 6. Sponsa mea noua, inquit Christus, quadrupliciter nunc peccasti in ira tua. Primo, quod impatiens fuisi in corde tuo ad verba: cum ego sustinui pro te verbera, & stas ante iudicem non respondi vnum verbum. Secundo, quia atrociora respondisti & exaltasti nimis vocem tuam exprobrando. Cum ego affixus clauis, suspensus in caelum, & non aperui os meum. Tertio, quia contemptus sum me, propter quem deberes omnia patienter tolerare. Quarto, quia proximo tuo non profuisti, per patientiam enim tuam, qui errauit, ad meliora debuisset prouocari. Ideo volo quod de cetero non irascaris.

De B. Angela Fuliginata quomodo demonis impulsu praeter se ipsam morderet, & esset intolerabilis, scribitur in eius vita 2. part. hist. Francisc. libr. 7. cap. 11. edita a Marco Vltiponense, & in alia vita eiusdem separatim italicè edita tractat. 1. & in alia latinè edita capite 19. quod fuse refert Delricus libr. 2. Disquis.

quis mag. quæst. 24. & Sanctius in c. 3. Job.

195. Similia de tentationibus S. Teresie scribit P. Ribera lib. 4. eius vitæ c. 17. ante medium.

196. B. Ludouicus Bertrandus Ordinis S. Dominici, vir eximia sanctitatis, & magnus nostræ Societatis amicus, & defensor, dum Valentie impugnaretur à diuersis, vt scribit in eius vita c. 12. Vincent. Iustin. à quodam Religioso per contemptum, appellatus rûdis (ignorans) ei respondit, Luciferum fuisse doctum & tamen esse damnatum. Et quia in hoc responsum vilum est, hominis irati & impatientis, non multo post ille Religiosus est mortuus, acceptis deuotè omnibus Sacramentis, & è purgatorio ad B. Ludonicum paulò post venit igne cinctus & dixit: Pater condonam tibi illud quod tibi tali die di-

xi. non vult enim Deus vt paradysum intrem nisi hoc tibi condones, & pro me vnâ Missam dicas. Ille vero libenter condonauit, & sequenti die Missam pro eo dixit. post quam primâ nocte ille Religiosus cum multâ gloriâ B. Bertrando apparuit.

197. Et c. 17. scribitur de eo: Cum medicorum iussu ob febriculam qua eum exedebat parcissimè comederet & biberet, ideoque magnâ fame & sitis vrgeretur. aduocatum ad se authorem eius vitæ, rogauit per Christi vulnera, & per amorem B. M. V. vt peteret à medicis, vt illi exiguo liquori qui ei dabatur, aliqua panis mica admiscerentur, quod cum factum esset, & cibus esset auctus, cepit melius habere & fortior reddi. Malignus, id exiguum mortificationem vocaret, sed Christi exemplum habuit, qui moriens & sitens in cruce, petiit potum.

